

T.C.
İSTANBUL AYVANSARAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ENNEAGRAM TİPOLOJİSİNE GÖRE ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK VE MİZAÇ ÖZELLİKLERİNİN
MESLEK SEÇİMİNE İLİŞKİN TUTUMLARINA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET KOYUNCU

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

EYLÜL, 2021

T.C.
İSTANBUL AYVANSARAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ENNEAGRAM TİPOLOJİSİNE GÖRE ÜNİVERSİTE
ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK VE MİZAÇ ÖZELLİKLERİNİN
MESLEK SEÇİMİNE İLİŞKİN TUTUMLARINA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MEHMET KOYUNCU

19210301052

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nesrin Duman

EYLÜL, 2021

21.09.2021

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimine ilişkin tutumlarına etkisinin incelenmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nesrin DUMAN sorumluluğunda tamamladığımı, verileri kendim topladığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Mehmet KOYUNCU

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmamda 21. Yüzyılda kendi mizaç ve kişilik özeliğine göre meslek tercihinde bulunmanın önemini ortaya koymak için yapılmıştır. Her yıl milyonlarca öğrencinin meslek seçmek için üniversite sınavlarına tekrar tekrar girmektedir. Bu çalışmanın onlara bir katkı sağlanması için yapılmıştır.

Bu çalışmada Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimine ilişkin tutumlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmam sırasında mükemmeliyetçi bir yapıyı bana aşıl原因, gerekli yönlendirmeleriyle desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr.Nesrin DUMAN'a, çeviri noktasında bana desteklerini esirgemeyen Zeynep YETİŞKİN' e; başım sıkıştığında gerekli motivasyonu ve yardımlarını sağlaya Şahin İÇEN' e; bu zor süreçte desteğini esirgemeyen Eşim Hatice KOYUNCU'ya; yazma zamanında bize yardımlarını esirgemeyen Şehriban ve Ceren İÇEN' e; bu süreçte çok zaman ayıramadığım kızım Deniz ve oğlum Ali Aras 'a teşekkürlerimi sunarım.

21.09.2021

Mehmet KOYUNCU

İÇİNDEKİLER

TEZ ETİK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sınırlılıklar.....	6
1.5. Tanımlar.....	7
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	8
2.1. Kişilik Kavramı.....	8
2.1.1. Kişilik ile ilişkili bazı kavramlar.....	10
2.1.2. Kişilik kuramları.....	12
2.1.3. Kişilik tipleri.....	20
2.2. Mizaç Kavramı.....	23
2.2.1. Mizaç tipleri.....	24
2.3. Kişilik ve mizaç modelleri.....	25
2.3.1. Beş Faktör Kişilik Modeli.....	25
2.3.2. Myers-Briggs Modeli'ne göre kişilik tipleri (MBTI).....	26
2.3.3. Temel kişiler arası ilişkiler yaklaşımı (FİRO).....	27
2.3.4. Enneagram modeli kuramı.....	27
2.3.5. Dokuz Tip Mizaç Modeli (DTMM).....	28
2.4. Enneagram Kavramı.....	29
2.5. Enneagram Tarihçesi.....	30
2.6. Enneagramın Amacı.....	32
2.7. Enneagramın Yapısı.....	34
2.8. Enneagram Merkezler.....	34
2.9. Merkezlerin İşleyişi ve Tiplerin Ortaya Çıkışı.....	35
2.10. Enneagram Merkezlerine Göre Mizaç Tipleri.....	37
2.10.1. Duygu merkezi (hisseden grup).....	37
2.10.2. Zihin merkezi (düşünen grup).....	38
2.10.3. Fizik merkezi (içgüdüsel grup).....	39
2.11. Enneagramın Kanatları.....	39
2.12. Enneagramda Güven ve Stres Noktaları.....	41
2.13. Enneagramda Kişilik Tipleri.....	41
2.13.1. Tip 1-Mükemmeliyetçi.....	42
2.13.2. Tip 2-Yardımcı.....	43
2.13.3. Tip 3- Başaran.....	45

2.13.4. Tip 4- Özgün.....	47
2.13.5. Tip 5- Gözlemci	49
2.13.6. Tip 6- Sorgulayan.....	50
2.13.7. Tip 7- Maceracı.....	52
2.13.8. Tip 8- Reis	54
2.13.9. Tip 9- Uzlaşmacı.....	56
2.14. Meslek Seçimi	58
2.15. Bireyde Mesleki Gelişim	60
2.16. Meslek Seçimine Etki Eden Unsurlar	62
3. YÖNTEM.....	64
3.1. Araştırmanın Modeli.....	64
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	64
3.3. Araştırmanın Hipotezleri	66
3.4. Veri Toplama Araçları	67
3.4.1. Kişisel bilgi formu	67
3.4.2. Enneagram kişilik ölçeği	68
3.4.3. Mesleki ilgi envanteri.....	68
3.5. Verilerin Analizi.....	69
3.6. Güvenilirlik Analizi	70
4. BULGULAR	72
4.1. Demografik Değişkenlerin Frekans Analiz Sonuçları	72
4.2. Araştırma Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri.....	73
4.2.1. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın cinsiyete göre incelenmesi.....	74
4.2.2. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın kendini tanımlama şekline göre incelenmesi.....	78
4.2.3. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın bebeklik döneminde bakılma durumuna göre incelenmesi.....	81
4.2.4. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın meslek tercih durumuna göre incelenmesi	86
4.2.5. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın gelir düzeylerine göre incelenmesi.....	92
4.2.6. Pearson korelasyon analizi	93
4.2.7. Katılımcıların enneagram kişilik ölçeğinin meslek seçimi üzerindeki yordayıcılığının incelenmesi	95
5. TARTIŞMA.....	96
6. SONUÇ	100
7. ÖNERİLER	101
KAYNAKÇA	102

EKLER.....	111
EK 1: Kişisel Bilgi Formu	111
EK 2: Enneagram Kişilik Ölçeği.....	112
EK 3: Mesleki İlgı Envanteri	114
EK 4: Etik Kurul Onay Formu	117
ÖZGEÇMİŞ.....	118

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 2.1: FIRO Kişilik Tipleri.....	27
Tablo 2.2: Tipleri Ortaya Çıkaran Güdü ve Stratejiler	36
Tablo 2.3: Tip 1'in Özellikleri.....	42
Tablo 2.4: Tip 2'nin Özellikleri.....	44
Tablo 2.5: Tip 3'ün Özellikleri.....	46
Tablo 2.6: Tip 4'ün Özellikleri.....	48
Tablo 2.7: Tip 5'in Özellikleri.....	49
Tablo 2.8: Tip 6'nın Özellikleri.....	51
Tablo 2.9: Tip 7'nin Özellikleri.....	53
Tablo 2.10: Tip 8'in Özellikleri.....	55
Tablo 2.11: Tip 9'un Özellikleri.....	57
Tablo 3.1: Çarpıklık ve Basıklık Sonuçları.....	69
Tablo 3.2: Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	70
Tablo 3.3: Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 4.1: Araştırmaya Katılan Bireylerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	72
Tablo 4.2: Araştırma Değişkenlerinin Betimsel Analiz Bulguları	73
Tablo 4.3: Cinsiyete Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları t Testi Sonuçları	74
Tablo 4.4: Cinsiyete Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Alt Boyutları t Testi Sonuçları	76
Tablo 4.5: Kendini Tanımlama Şekline Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları t Testi Sonuçları	78
Tablo 4.6: Kendini Tanımlama Şekline Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Alt Boyutları t Testi Sonuçları	80
Tablo 4.7: Bebeklik Döneminde Bakılma Durumuna Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları t Testi Sonuçları	82
Tablo 4.8: Bebeklik Döneminde Bakılma Durumuna Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Alt Boyutları t Testi Sonuçları.....	84
Tablo 4.9: Meslek Tercih Durumuna Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları Anova Testi Sonuçları	86
Tablo 4.10: Meslek Tercih Durumları Post-hoc Scheffe Testi Sonuçları.....	87
Tablo 4.11: Meslek Tercih Durumuna Göre Enneagram Kişilik Tipleri Ölçeği ANOVA Testi Sonuçları.....	87
Tablo 4.12: İstenilen Mesleği Okuma Durumu Göre Mesleki İlgi Ölçeği Alt Boyutları t Testi Sonuçları	88
Tablo 4.13: İstenilen Mesleği Okuma Durumuna Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tipleri t Testi Sonuçları.....	90

Tablo 4.14: Gelir Düzeylerine Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları ANOVA Testi Sonuçları.....	92
Tablo 4.15: Gelir Düzeylerine Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Alt Boyutları ANOVA Testi Sonuçları.....	93
Tablo 4.16: Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	94
Tablo 4.17: Katılımcıların Enneagram Kişilik Ölçeğinin Meslek Seçiminin Regrasyon Analizi Sonuçları.....	95

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 2.1: Enneagram Yapısı.....	34
Şekil 2.2: Enneagram Sembolü.....	35

ÖZET

ENNEAGRAM TİPOLOJİSİNE GÖRE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK VE MİZAÇ ÖZELLİKLERİNİN MESLEK SEÇİMİNE İLİŞKİN TUTUMLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Bu çalışmada Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimine ilişkin tutumlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 348 üniversite öğrencisine “Kişisel Bilgi Formu”, “Enneagram Kişilik Ölçeği” ve öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerini belirlemede kullanılabilen “Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri” ölçme araçları uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda kendini tanımlama şekline göre Mesleki İlgi Envanteri’nin tüm alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Meslek tercih durumuna göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları t testi sonucunda “Gerçekçi” alt boyutu; “Araştırmacı” alt boyutu; “Sanatçı” alt boyutu; “Girişimci” alt boyutu; arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre, alt boyutlara göre yapılan Post-Hoc (Scheffe) Testi sonuçları incelendiğinde, “Gerçekçi” ve “Sanatçı” alt boyutlarına göre meslek seçimini çevresinden etkilenerken yapanlar ile kişilik özellikleri nedeniyle yapanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ANOVA testi sonuçlarına göre gelir düzeyleri ile gerçekçi, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci, geleneksel alt boyutları arasından sınıf düzeyleri ile bu alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ile Enneagram Kişilik Ölçeği tipleri arasındaki ilişkiyi göstermek için gerçekleştirilen Pearson Korelasyon Analizi sonuçlarından en yüksek ilişkinin Tip8 (Reis) ile Tip3 (Başaran) arasında olduğu görülmektedir. 0.578 olarak elde katsayı Tip8 ile Tip3’ün orta derecede korelasyonlu olduğunu göstermektedir. Araştırmanın meslek seçimi sürecinde olan öğrencilere kendi özelliklerine ilişkin daha çok bilgi edinmelerini daha doğru bir meslek tercih süreci yaşamalarına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Enneagram, Kişilik, Öğrenciler, Meslek Seçimleri.*

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF PERSONALITY AND TEMPERATURE CHARACTERISTICS OF UNIVERSITY STUDENTS ON ATTITUDES REGARDING PROFESSION CHOICE ACCORDING TO ENNEAGRAM TYPOLOGY

In this study, it is aimed to examine the effects of personality and temperament characteristics of university students on their attitudes towards choosing a profession according to the Enneagram typology. For this purpose, "Personal Information Form", "Enneagram Personality Scale" and "Occupational Personality Types Inventory" measurement tools, which can be used to determine the professional personality types of their students, were applied to 348 university students. As a result of the analyzes made, it was seen that there was a significant difference between the way of self-identification and all sub-dimensions of the Vocational Interest Inventory. As a result of the t-test conducted between the sub-dimensions of the profession preference status and the Vocational Interest Inventory, the "Realistic" sub-dimension; "Researcher" sub-dimension; "Artist" sub-dimension; "Entrepreneur" sub-dimension; there appears to be a significant difference between Accordingly, when the results of the Post-Hoc (Scheffe) Test conducted according to the sub-dimensions are examined, it is seen that there is a significant difference between those who make their choice of profession by being influenced by their environment and those who do it because of their personality traits, according to the "Realistic" and "Artist" sub-dimensions. According to the results of the ANOVA test, it was seen that there was a significant difference between the income levels and the realistic, researcher, artist, social, entrepreneur and traditional sub-dimensions, and between the class levels and these sub-dimensions. According to the results of Pearson Correlation Analysis, it is seen that the highest correlation among Enneagram Personality Scale types examined is between Type8(head) and Type3(succeeding). The coefficient obtained is 0.578. This result shows that Type8(head) and Type3(succeeding) are moderately correlated. The aim of the research is to contribute to the students who are in the process of choosing a profession, to learn more about their own characteristics and to have a more accurate career choice process.

Keywords: *Enneagram, Personality, Students, Career Choices.*

1. GİRİŞ

İnsanlar, ilgi ve kabiliyetleri, dış görünüşleri, düşünme ve davranış şekilleri gibi birçok yönden farklılığa sahip olmaktadır. Bu farklılık durumu kişilik kavramı ile açıklanabilmektedir. Kişilik kavramı, bireyin kendisine göre bir ayrılığı, belirli bir karakterinin olması hali, bireyin öz benliğine uygun özgümlüklerin tamamı olarak tanımlanabilir. Felsefe tanımı olarak ise, bireyin özünün meydana getiren, kişiyi kişi yapan özellik şeklinde ifade edilmektedir (TDK, 2018). Cüceloğlu (1991)'na göre kişilik, kişinin iç ve dış çevresi ile oluşturduğu başka kişilerden ayırıcı, yapılaşmış ve tutarlı bir ilişki şeklidir (Cüceloğlu, 1991). Bakırcıoğlu (2012)'na göre kişilik tipi ise, kişinin karakterine ve davranış eğilimlerine göre girdiği kalıptır. Öncül (2000)'e göre ise bazı belirgin özelliğe sahip kişilerin bir küme altında toplanabileceğini ortaya koyan bir kavramdır.

İnsanların hayatında kişilik özelliklerine, yaşam felsefelerine, zorunluluklarına, isteklerine göre kararlar alabilmektedir. Meslek seçimi de bu kararların en önemlilerinden birisidir. Meslek seçimi sürecinde kişinin kendisine uygun bir meslek tercih etmesinde en önemli kıstaslardan birisi de kişinin kendi özelliklerinin bilincine varması ve bu bağlamda kendi özelliklerine uygun meslek seçimi yapabilmesidir. Son zamanlarda teknoloji ve endüstri alanındaki farklılıklar yeni iş alanlarını ve meslekleri oluşturmuştur (Kuzgun, 2000). Günümüzde bilinen yaklaşık 12.000 farklı meslek bulunmaktadır. Bu kadar meslek farklılığının bulunması tek başına uygun bir meslek tercihinin yapılmasını güç duruma getirmektedir (Reeves ve Karlitz, 2005).

Öğrencilerin seçmiş olduğu meslek, kendisinin hayat tarzında ve yaşamdaki statüsünde önemli yer tutmaktadır (Brown, 2003). Dolayısıyla kişilerin meslek tercihinde pek çok unsur etkili olmaktadır. Bunlar arasında, içinde yer alınan toplum, bireyin arkadaş çevresi, ailenin beklentileri, mesleğe verilen değer, iş bulma imkânları ve kişinin kişilik özellikleri yer almaktadır.

Enneagram kavramı, Yunanca dokuz manasına gelen ‘ennea’ ve çizilmiş (nokta, şekil) veya yazılmış şey manasını içeren “grammos” kelimelerinin birleşmesi ile meydana getirilmiş olup dokuz nokta manasına gelmektedir (Erdoğmuş, 2003: 57). Enneagram sistemi, insanları, evrene bakış açılarına, dünyayı algılayıp değerlendirme ve tepki verme biçimlerine göre dokuz farklı kişilik tipine ayırmaktadır. Her bireyin bu dokuz farklı kişilik tipinden birine ait olarak doğduğu varsayılmaktadır ve bireyin kendisinde var olan baskın özellikleri, motivasyon kaynakları duyguları veya yanlış tutumları, kötü veya iyi alışkanlıkları ortaya koymaktadır. Bu kurama göre bireyler, seneler içerisinde olgunlaşarak yeni özellik ve huylar edinmiş olsa da temelde çoğu özelliklerini hayatlarının sonuna kadar korumaktadırlar. Mevcut araştırmalara yeni bir bilgi birikimi katmak ve yeni bir bakış açısı kazandırmak maksadıyla öğrencilerin meslek seçimlerinde Enneagram kişilik tiplerinin incelenmesi bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Toplumlar, kişilerin yetişme ve yetiştirilme sürelerinin önemli basamaklarından birisi olan eğitim ve öğretim çalışmalarında ve bu çalışmaların neticesinde kişinin meslek edinme, mesleğinde güzel yerlere gelerek kariyer tercihlerini üst seviyelere getirmelerinde beklenti içine girmektedir. Meslek terimi, bireylerin geçirmiş oldukları eğitim süreçlerinin akabinde insanlığa hizmet sağladığı ve neticesinde de yaşamlarını sürdürebilmek adına gelir elde ettikleri faaliyetlerin tümü şeklinde ifade edilebilir (Kuzgun, 2000: 3). Kariyer, ileri seviye yöneticilik adımlarına ulaşmak manası taşımakta iken, son zamanlarda yalnızca bununla kalmayarak süreç içinde bireyin edinmiş olduğu bilgi, uzmanlık, tecrübe, görev farklılığı bütününe kapsamaktadır (Erdoğmuş, 2003: 58).

Bireyin kariyerine doğru ilerlemesindeki en önemli eğilim, meslek tercihi ile gerçekleşmektedir. Birey seçmiş olduğu meslekteki üst seviye hedefleri ile kendisine ve diğer çalışanlarına yönelik başarıları gelecek süreçteki kariyer adımlarını da belirlemiş olmaktadır (Altuntaş vd., 2005). Meslek yönelimi ve onu izleyen kariyer terimleri, meslek edinmekle bitmeyerek meslek edinmekle gelen sosyal konumu de kapsayan bir terimdir. Meslek seçimi, ilgi, kabiliyet, gereksinim ve diğer taraftan psikolojik, sosyal ve ekonomik durum ve cinsiyet vb. unsurları kapsayan karışık bir tutumdur (Kuzgun, 2000: 5).

Meslek, belirli bir eğitim ile elde edilen sistemli bilgi ve yeteneklere bağlı, insanlara faydalı mal üretmek, hizmet sağlamak ve karşılığında para kazanmak için yapılan kaideleri belirlenen iş olarak da tanımlanabilir (TDK, 2014). Bireylerin kendilerini en iyi biçimde ifade edebilecekleri, yaşamları süresince uğraşmaktan bıkmayacakları ve karakterlerine uygun mesleğe yönelmeleri doğru bir karar olacaktır ve bu şekilde bireysel ve toplumsal bakımdan önemli edinimler elde edilmiş olacaktır. Meslek seçimi kariyer gelişim evresinin başlangıcıdır. Kişilerin yaşamlarında oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bireylerin meslek tercihi sosyal ve demografik özellikler, iş fırsatları, kabiliyet ve ilgi gibi farklı unsurlardan etki görebilmektedir. Aynı zamanda meslek seçiminde aile, öğretmenler, arkadaş çevresi gibi aktörler de etkili olmaktadır. Kusursuz meslek seçimi için bilhassa iş alanlarını analizi, ilgili sektörün fırsat ve dezavantajları ile alakalı bilgi edinme, sektörde çalışan kişilerin mesleki tecrübelerini öğrenme ve mesleğin bireye uygunluğunu belirleme gibi faktörlerin dikkate alınması ve kariyer planlaması yapılması gereklidir. Ancak buna karşın bireylerin bilinçsiz bir şekilde meslek tercihi yaptığı durumlar da bulunmaktadır.

Birçok insan okul öncesi seneler itibariyle gelecekte ne olacağı hakkında düşünmekte ve geleceği ile ilgili birtakım planlar yapmaktadır. İlk etapta tamamıyla duygusal ve hayali olan bu davranış yaş ilerledikçe daha realist bir hal almaya başlamaktadır. Hem toplumsal yönden hem de bireysel yönden önem içeren meslek seçimi, Türkiye’de büyük oranda tesadüflere bağlı bir gerçektir (Yılmaz vd., 1996: 108). Kuzgun (1988)’a göre öğrencilerin birçoğunun temel eğitimi ya da orta öğretimini bitirip meslek tercihi ile alakalı kararsızlık yaşadıkları ve tüm yaşamını geçirebilecekleri uğraş alanlarının tercihini yapmakta güçlük yaşadıkları görülmektedir. Bunun nedeni devamlı hareket ve farklılık neticesi meslek seçimleri ve ilgi alanları çeşitlenmekte ve karışık duruma gelmektedir. Bu kişinin seçmiş olduğu meslek onun işinde başarısını, nerede oturup kiminle evleneceğini ve kimlerle etkileşimde bulunacağını dahi belirlemektedir.

Kişiliğin tanımının yapılması ve çeşitlendirilmesi psikolojinin esas sorunları arasındadır. Bu tanımlama ve gruplandırma sürecinde eski bir doktrin olarak Enneagram tipolojisi ortaya çıkmaktadır. Enneagram tipolojisi dokuz mizaç tipini esas almaktadır ve günümüzde özellikle insan kaynakları, meslek seçimleri

alanlarında kullanılmaya başlanmıştır. Enneagram modeli, öğrencilerin hem kendilerini tanıma hem de gelecek kararları ile ilgili olan meslek seçimlerinde onlara yardımcı olma konusunda katkı sağlayarak, güzel bir gelecek kurmalarını sağlayabilmektedir. Enneagram insanların temel motivasyonlarını edinmelerini sağlayarak seçmiş oldukları meslek alanlarında da verimli, iletişim içerisinde iş ortamı kurmalarını sağlayabilir.

Enneagram tipolojisine göre insanların doğuştan getirmiş olduğu ana özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler mizaçlarıdır. İnsanların bütün hayatı boyunca fikir ve davranışları bu mizaç özelliklerine üzerine kurulmaktadır. Bireyler birbirlerinden görünüş olarak nasıl farklı iseler ruhsal olarak da farklı olmaktadır. Bu kapsamda yapılan araştırmalar, davranışlar ve tutumlar bakımından kişiler arası farklılıkların söz konusu olduğunu göstermektedir. Doğuştan itibaren insanların davranışları ele alındığında temel birtakım özelliklerin hayat süresince sürmesi ilgi çekicidir. Kendisini ve başka insanları tanımaya çalışmak insanın en önemli uğraşları arasındadır. Bu tanıma gayretlerini bilhassa yöneldiği alanlardan birisinde meslek seçimi olmaktadır. Kendini doğru tanıyabilen insan doğru mesleği seçebilecektir. Enneagram kişilik tiplerinin üniversite öğrencilerinin meslek seçimlerindeki etkisini inceleyen doğrudan bir araştırma bulgusuna rastlanmaması sebebiyle bu çalışmadan elde edilen bulguların gelecekte yapılacak araştırmalar için yol gösterici olması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerini Enneagram tipolojisine göre belirlemek, buna göre öğrencilerin meslek seçimlerine ilişkin tutumlarına olan etkilerini incelemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Meslek kavramı kişilerin belirli işlerde uzman duruma gelmesi neticesinde ortaya çıkan bir kavramdır. İnsanın toplumda itibar görmesi, hayat tarzı, dünya görüşü, kendini geliştirmesi ve kabiliyetlerini ortaya koyarak bir tatmin duygusuna erişmesi için meslek sahibi olması önemli bir vasıta (Çakır, 2011: 2). İnsan yaşamının en önemli kararlarından birisi olan seçmiş olduğu mesleğin onu ne derece tatmin edebilecek seviyede olduğunu bilmek zorundadır. Bu seçim uzun bir süreci kapsamaktadır ve kişinin gelişmekte olan kişiliği göz önüne alınırsa birey tercih

yapmakta zorlanacak ve çevresel unsurlardan etkilenecektir (Kepçeoğlu, 2001: 25). Mesleğe karar verme, dönemler içinde gelişmekte iken kariyer ise kişinin yaşamı süresince süregelmektedir (Özgen vd., 2002). Bireyin mesleğinden nasıl ilerlemesi gerektiğini düşünmesi, buna elverişli davranışlar, tutumlar ve fikirler sergilemesi kariyerin bir bölümüdür (Kozak, 2001). Birey kariyerini mevcut kabiliyet, beceri, bilgi, dilek, gaye, istek ve ilgileri bağlamında geliştirmektedir (Bayraktaroğlu, 2003).

Kişilik ve mizaç, tarihsel süreçte insan tutumlarını anlamak ve açıklayabilmek için toplumların ve aydınların devamlı ilgi alanı olmuştur. Galen ve Hipokrat'tan bugüne dek kişilik ve mizaç üzerine teoriler ortaya atılmış ve farklı gruplandırmalar yapılmıştır (Clark, 2005:208).

Kişilik ve mizaç, çoğu çalışmacı tarafından değişik şekillerde ifade edilirken birtakım çalışmacıların bunları birbirinin yerine kullandıkları görülmektedir. Kişinin tutum ve davranışları ile bunları etkileyen unsurların örüntüsünün hepsine kişilik adı verilirken, mizaç doğuştan gelen, genetik olarak yapılandırılmış davranışlar olarak ifade edilmesiyle en fazla kabul gören tanımlardanadır (Goodwin ve Jamison, 1990: 65; Atkinson vd., 1999: 45).

Kişilik ve mizaçla alakalı Gerring ve Zimbardo (2012), Shine (1998), Rothbart ve Ahadi, (1994) gibi araştırmacıların büyük bir kısmı kişiliğin bireyin bilişsel, duygusal, sosyal ve bedensel niteliklerinden meydana gelen ve devamlılık arz eden bir yapı olduğu hususunda aynı fikirdedirler (Ewen, 2009: 89). Bu devamlılığı sağlayan en önemli dinamiğin mizaç olduğu öne süren Caspi ve diğerleri (2003: 510), 3 yaşındaki çocuklarla 26 yaşındaki yetişkin davranış stilleri arasında bir tutarlılık ve ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalar gerçekleştirmiştir. Mizaç ve kişilikle alakalı ilk bilimsel araştırma, Allport (1961)'in "ayırıcı özellik" terimini kullandığı araştırmasıdır. (Schultz ve Schultz, 2002: 586). Ayırıcı özellik, kişinin farklı durumlar içerisinde benzer şekilde geliştirdiği davranış eğilimleridir.

Enneagramın akademik olarak ilk ve modern yorumunu Ichazo (1950) ile Naranjo (1960) ayrı ayrı öne sürmekte iken, gelecek senelerde Rio ve Hudson (2003) ve Palmer (2014) tarafından en öz biçimi verilmiş ve açık bir şekilde davranış ve tutumları ifade edilmiştir. Enneagramın kişilik tiplerine dair savlarını akademik olarak belirlemek üzere Wagner (1996), Palmer (2014), Riso ve Hudson (1999)

çeşitli psikometrik araştırmalar gerçekleştirmişler, Newgent, Parr ve Newman (2002) ise gerçekleştirilen farklı psikometrik araştırmaların kıyaslamasını yapmış ve değerlendirmiştir.

Türkiye’de Enneagram ile alakalı sınırlı sayıda tez ve makale araştırması (Pesen, 2015; Karabulut, 2007), (Uzunoglu vd., 2004; Yılmaz vd., 2015) bulunmaktadır. Enneagram insanı bir bütün olarak incelemiş ve insanın üç merkezi olduğunu ortaya koymuştur. Enneagram, her merkezde üretilen üçer kişilik tipi ile toplamda dokuz temel kişilik tipi olduğunu ifade etmiştir (Palmer, 2014; Riso ve Hudson, 2003). İnsanın karar sistemi olarak ifade edilen merkezler, başka kuramlarla da ele alınmıştır.

Enneagramın, insanların beyindeki sinir dokusunda doğal bir kodlamanın açıklaması olduğu ifade edilmektedir (Ledlow ve Coppola, 2014: 8). Bu kodlama, beyinde bedensel prosedürleri üretir ve kişinin çevresel uyarana bağlı olarak belli bir şekilde davranmasını sağlamaktadır. Bu kodlamalar, Enneagramda ifade edilen merkezlerin beyindeki bölümlerince çalıştırılmaktadır. Toplamda 9 farklı temel kişilik tipi mevcut olmaktadır. Bu dokuz tip, araştırmacılar arasında farklı adlarla anılabilmektedir.

Enneagramda ifade edilen kişilik yapıları, kişinin dış dünya ile ilişkilerini belirleyen gruplandırmalardan oluşmaktadır. İnsanlar yalnızca özel yaşamlarında değil, profesyonel meslek hayatlarında da kişilik ve mizalarını oluşturan altyapı tarafından yönetilmektedir. Böylelikle genelde öğrencilerin meslek seçimlerinde de kişiliklerini oluşturan enneagram kişilik yapısının etkili olduğu düşünölmektedir. Meslek seçimi sürecinde olan öğrencilerin kendi özelliklerine ilişkin daha çok bilgi edinmelerini daha doğru bir meslek tercih süreci yaşamalarına katkı sağlayacağı düşünölmektedir

1.4. Sınırlılıklar

Çalışma 2020-2021 Eğitim Öğretim döneminde İstanbul ilinde yer alan üniversitelerde 4 yıllık çocuk gelişim bölümlerinde okuyan lisans öğrencileri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Meslek: Meslek, belirli bir eğitim ile edinilen sistemli bilgi ve yeteneklere bağlı, insanlara faydalı mal üretmek, hizmet sağlamak ve karşılık olarak para kazanmak için yapılan, kuralları belirli iş demektir (TDK, 2014).

Kişilik: Kişinin toplumsal yaşamında kazanmış olduğu alışkanlıkların ve davranışların tümü olarak ifade edilmektedir (TDK, 2020).

Mizaç: Doğuştan gelen, hayat boyunca değişmeyen, insanların algı önceliklerini, motivasyon farklılıklarını, dilek, gereksinim, beklenti ve arayışlarını ortaya koyan yapısal bir çekirdek anlamına gelmektedir.

Enneagram: Enneagram, Yunanca dokuz manasına gelen ‘ennea’ ve çizilmiş (nokta, şekil) veya yazılmış şey manasına gelen “grammos” kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşturulan “dokuz nokta” manasına gelmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Kişilik Kavramı

Kişilik olgusu yüzyıllardır insanoğlunun sosyal yaşamında bir yer edinmiş olmasına rağmen bilimsel manadaki gelişimi 1930’lu senelerde başlamıştır. Kişilik psikolojisinin ayrı bir bilimsel disiplin halini almasıyla başlayan gelişim süreci günümüzde de devam etmektedir (Yelboğa, 2006: 198). Kişilik, günlük konuşma dilinde “benlik” olgusuna denk gelmektedir (Palmer, 2010).

Kavram, kökenini Latince “persona” sözcüğünden almaktadır. “Persona” tiyatro oyuncularının kullanmış olduğu maskeye verilen isimdir. Ayrıca bu sözcüğün Yunanca “prosopon” ve Etrüskçe “phersu” sözcükleri ile de ortak bir ilişkisi olduğu varsayımı hakimdir. Oyun esnasında maske takıldığından replikler veya şarkı sözleri maskenin altından gelmekteydi. Bu sayede “person” sözcüğünden “içinden tınlama” olan “per-sonare” sözcüğü türemiştir (Yanbastı, 1996).

Kişinin kendine has manevi ve ruhsal özellikleri bir bütün olarak değerlendirilerek ifade edilebilir. Bireyin iç ve dış çevresiyle yaptığı etkileşimlerde kendisini çevresinden veya toplumdan ayıran, belirleyici ve ayırt edici özellikleriyle kalıplaşmış olarak sergilediği bir iletişim şeklidir (Çetin ve Beceren 2007: 113).

Kişilik nedir? Sorusuna tek bir cevap bulmak mümkün değildir. Psikoloji camiası tek bir cevap üzerinde mutabık kalamamıştır. Bu konudaki tartışmalar mütemadiyen devam etmektedir. Kişilik konusu en genel haliyle; kişinin kendisine bağlı ve kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlamak mümkündür.

Farklı bir tanıma göre kişilik; bireyin içerisinde bulunduğu şartlara ve çevreye kendisi olarak uyum sağlamak adına göstermiş olduğu davranışlar bütünüdür. Bu bakımdan kişilik bireyin hem kendisini hem çevresini anlamak adına kullanmış olduğu bir araçtır (Acarkan, 2018).

Kişilik olgusu üzerine yapılan bilimsel araştırmaların geneli bazı temel özelliklerden hareketle yapılmaktadır. Bireyin algısı, hayat öyküsü veya kişisel gelişim süreci bu özelliklerdendir. Esasında kişilik, kalıtsal eğilimleri, çevreye göre değişkenlik gösterebilen tecrübeleri ve bu tecrübelerin dış etkenlere göre şekil almasının evrimsel süreci olarak tanımlanabilir.

Kişilik olgusu üzerine yapılan tanımların kişinin kendine özgü özelliklerine odaklanmasının yanı sıra üzerinde durulan bir diğer nokta da tutarlılıktır. Bu, kişinin zaman içinde benzer durumlara maruz kaldığında aynı davranış biçimlerini sergileme eğiliminde olduğu varsayımına dayanmaktadır. Örneğin; okul yıllarında rekabetçi davranışlar sergileyen bir öğrencinin, ileriki yıllarda iş hayatında da rekabet odaklı bir çalışma sergileyeceği düşünülmektedir. Fakat tutarlılık bireyin kesin olarak her zaman ve her durumda aynı davranışı göstereceği manasını taşımamaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 2).

Kişiliğin belirgin bir niteliği olan bireysellik birçok öğretilerde bulunmaktadır. Günlük yaşamda insanların algılamış oldukları anlamları karşılayacak biçimde çok farklı manalarda kullanıldığından aslında kişilik kavramı hakkında kabul gören bir ortak tanım bulunmamaktadır. Kişilik psikolojide en geniş kapsama sahip olgulardan birisidir. Bir bireyin ilgileri, yetenekler, dış görünüşü, konuşma tarzı ve çevresiyle olan uyumunu kapsayan bir olgudur. Kişiyeye ait her bir özellik aynı zamanda karşı tarafın onu anlaması adına birer ipucu vazifesi görmektedir. Bu sebeple psikoloji bilimi adına değerli bir kavramdır (Yanbastı, 1996).

İnsanlar kişilik özellikleriyle birbirlerinden ayrılmaktadır. Kişiliği belirleyen iki esas unsur ise kalıtsal özellikler (mizaç) ve geçmişte çevre ile etkileşim sonucu elde edilen karakter özellikleridir (karakter). Kalıtsal ve çevresel özelliklerin insan kişiliğini ne oranda etkilediğini belirten net bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat genel görüş, kişiliğin büyük bölümünün doğuştan gelen, yani kalıtsal özelliklerden ileri geldiği yönündedir. Bu özelliklerin kişiden sonraki nesillere de benzer biçimde aktarımı gerçekleşecektir (Taşdöven vd., 2012: 168).

Kişilik psikologlarının temel çalışma konuları bireysel farklılıklardır. Kişilik tanımları bu farklılıkları esas alarak yapılmaktadır. Altı temel kuramın farklı kişilik tanımlamalarına ve açılımlarına bakmadan genel bir kişilik tanımı yapılmak

istendiğinde; kişiliği temelde bireysel farklılıklara dayanan bireylerin farklı durumlarda sergilediği davranış örüntüleri olarak tanımlanabilir. Durumlar değişse de davranışlar kararlılık göstermektedir (Morris,2002).

2.1.1. Kişilik ile ilişkili bazı kavramlar

Kişilik çeşitli şekillerde ifade edilmeye çalışılmasına karşın kavranması zor ve karışık bir olgu olarak görülmektedir. Bu bağlamda kişiliğin bağlantılı olduğu kavramları incelemek yararlı olacaktır. Kişiliğin, girift ve pek çok özelliğinin bir araya gelmesiyle oluştuğu ve kişinin bünyesinde toplanmasıyla ortaya çıktığını söylemek yanlış bir söylem olmayacaktır. Bu özelliklerin en başta gelenleri mizaç, karakter ve yeteneklerdir (Yelboğa, 2006: 199).

Mizaç, kişinin dışarıya göstermiş olduğu tepkilerin ve davranış biçimlerinin doğuştan gelen farklılıklarıdır. Biyolojik temelli olan ve genler aracılığıyla taşınan bu farklılıklar çocukluğun ilk sürecinden itibaren gözlemlenebilmektedir (Rothbart ve Posner, 1985). Mizaç, hayatın başlangıcından itibaren en belirgin şekilde sergilenen ve ömür boyu tutarlı bir eğilim gösteren tüm duygu ve davranışlar bütünü olarak ifade edilmektedir (Partridge, 2012). Antik dönemlerden günümüze mizacın katılım yoluyla nesiller arasında aktarıldığı belirtilmektedir (Ferguson, 2016). Hipokrat, neşeli, soğukkanlı, kızgın ve melankolik olmak üzere 4 ana grupta mizaç olduğunu ifade etmiştir (Cloninger ve Svrakic, 1997). Antik çağlarda Ennegram, yakın dönemde Ennegram'dan ilham alarak Yılmaz vd., (2011) 9 farklı türde mizaç olduğunu belirtmiştir. Mizaç kişiliğin meydana gelmesinde önemli bir role sahiptir ve bu rolü sebebiyle genellikle kişilik kavramıyla karıştırılmaktadır (Güler, 2018).

Karakter, kişilik hakkında sistematik araştırmaların ilk döneminde kişilik ve karakter kelimeleri birbirlerinin yerine kullanılmıştır fakat bu durum bahsedildiğinden oldukça farklıdır (Hogan, 2009). Karakter, bireye özgü davranışların tümünden meydana gelmekte ve çevresinin kendi duygusal, bedensel ve zihinsel özelliklerine vermiş olduğu değeri göstermektedir (Köknel, 1997). Eren (2017)'in ifade ettiği şekilde karakter, kişinin dünyaya gelmesiyle kendini ortaya koyarken kişiliğin oluşması için zaman, tecrübe ve kendini değerlendirip tanıma yeteneğine gereksinim vardır. Denilebilir ki, karakter kişiliğin iskelet yapısını meydana getirmekte, kişiliği taşıyan bir fonksiyona sahip olarak aynı zamanda onu desteklemektedir (Yücel, 2019). Bu iç içe durum, kişilik ve karakter terimlerinin

birbiri yerine eşanlamlı olarak kullanılmasına sebep olmuştur (Usal ve Kuşluvan, 2006). Karakter bireye has olan organik, zihinsel ve ruhsal kavramların tümünde pay sahibidir (Karakaya, 2013).

Yetenek, kişiliği meydana getiren en önemli kavramlardan biri olan yetenek, doğuştan gelen bir niteliktir (Yücel, 2019). Her ne kadar doğuştan gelseler dahi yeteneklerin geliştirilebilir özellikler olduğu kabul edilmektedir (Çetin ve Beceren, 2007). Kendi içinde bedensel ve zihinsel yetenekler olarak iki başlıkta incelenmektedir (Köknel, 1997). Bedensel yetenekler duyu ve beden bünyesindeki organlar aracılığıyla dış çevreye dönük, genellikle hareket temelli kavramları yapabilme becerilerini kapsamaktadır. El, ayak ve göz koordinasyonu, yürüme, koşma, koku alma, işitme bunlardan başlıcalarıdır (Bailey ve Morley, 2006). Zihinsel yetenekler ise, neden-sonuç ilişkisi kurabilme, var olan ilişkileri idrak edebilme, analiz yapabilme, sonuca ulaşabilme ve süreci tamamlayabilme gibi zihinsel özellikleri barındırmaktadır (Zel, 2006). Eroğlu (2015) yetenekleri zayıf olan insanların hayatında yaşayacakları zorluklar karşısında daha kırılabilir olacaklarını ve melankolik duygu durumuna geçeceklerini belirtmektedir. Spektrumun diğer tarafında ise yetenekleri yüksek seviyede olan bireylerin sorunlar karşısında sorun çözme ve karar alma yeteneklerini kullanarak daha güçlü ve neşeli bir yapıda olacağını ifade etmiştir.

Benlik, kişilik ile ayırt etmekte zorluk çekilen diğer bir olgu ise benlik olgusudur. Öz-kimlik, özdeşim gibi farklı tanımlamalara sahip olan benlik kavramı, hayattaki hedeflenen olgulara yönelik başarı ve yetersizliklerimize etki eden en önemli etkenlerden birisi olarak ifade edilmektedir (Öğretir, 2004). Benlik daha çok bireyin kendisi ile alakalı farkındalık seviyelerinin birleşiminden be kendisini değerlendirme ve tanıma seviyelerinin toplamından meydana gelmektedir (Yegül ve Koruç, 1997). Benlik, kişiliğin en öznel yanı olarak kabul edilmektedir (Karakaya, 2013). Benlik kuramının öncüsü olan Rogers, bireyin kendisi hakkındaki öznel ve bilinçli algıların tamamını benlik olarak kabul etmektedir. Benlik, “Ben kimim?”, “Ne yapabilirim?”, “Değerlerim nedir?” gibi soruların sorulması sonucunda ortaya çıkacak cevaplardan meydana gelmektedir ve buna bağlı olarak bireyin kendisine olan bakışını ve görüşünü ifade etmektedir (Cervone ve Pervin, 2018). Kişinin benliğini keşfetmek için kendisine soracağı soruların cevapları kişinin benliğini

belirlemekte kendisine ışık tutacaktır. Bu bağlamda benlik, kalıtsal ve çevresel etmenlerle birlikte kişiliğe şekil ve yön veren bir etkiye sahiptir (Aslan, 1992).

2.1.2. Kişilik kuramları

Psikoloji 19. yy'da felsefeden bağımsızlığını kazanarak kendi başına bir bilim dalı olma yoluna girdiğinde psikolojinin esas maksadı laboratuvar temelli araştırmalarla yetişkin insanların psikolojik yaşamının temel bileşenlerini ele almak olmuştur. Yapısalcılık olarak da isimlendirilen bu kuramın kurucusunun ilk psikolojik laboratuvarını oluşturan kişinin Wund olduğu ifade edilmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2012). Yapısalcılığın esas önemli noktası bilinçli süreçlerin ana birimlerinin ve bunların arasında bulunan ilişkileri idare eden kanunları belirlemek olmuştur. Bu maksatla sinirsel iletinin ivmesinin belirlenmesi veya çeşitli fiziksel işlevlerden sorumlu beyin bölgelerinin belirlenmesi gibi hususlarda çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Fakat bu zamanlarda Viyanalı bir nörolog olan Sigmund Freud hastalarının birçoğunun rahatsızlığının fizyolojik olmakta ziyade psikolojik sebeplere bağlı olduğunu öne sürerek yapısalcılıktan oldukça farklı bir yaklaşımla bu problemleri incelemiştir. Bilinci psikolojik hayatın merkezi olarak görmektense ruhsal yapıyı bir buzdağına benzeten Freud, onun sadece oldukça küçük bir bölümünün farkında olunduğunun ve insan davranışlarının altında yatan bilinçdışı güçlü eğilimler olduğunu öne sürmüştür. Bireyin bilinçli ve akılcı bir varlık olduğuna dair yaygın görüşün tam aksine Freud, insanı bilincinde olmadığı kuvvetli bilinçdışı faktörlerin yönettiği bir varlık olarak görmüştür. Dolayısıyla fizyolojik laboratuvar araştırmaları yeyirne oldukça farklı bir yöntem olan vaka gözlemlerini tecih eden Freud, psikolojide farklı bir yaklaşımın kurucu haline gelmiştir. Bunun yanı sıra Freud, kişiliğin tabiatı üzerine kendinden önce yıllarca akıl yürütülmesine karşın ilk kapsamlı kişilik kuramının kurucusu olarak kabul edilmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 14).

Freud'dan bugüne kadar kişilikle alakalı olarak altı temel yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar:

- Psikanalitik yaklaşım
- Ayırıcı özellik yaklaşımı
- Biyolojik yaklaşım
- İnsancıl yaklaşım

- Davranışsal-sosyal öğrenme yaklaşımı
- Bilişsel yaklaşım (Burger, 2006).

İşin içinde insan faktörünün olması, araştırmacılar tarafından farklı kişilik kuramlarının ortaya çıkmasının sebebidir. Psikologlar, fen bilimcilerden farklı olarak insan davranışlarını takip ederler. Göreceli olarak ötekilerden daha genç bir disiplin olması sebebiyle ve de insanın oldukça karmaşık bir varlık olması nedeniyle psikoloji diğer doğa bilimlerinin eriştiği kesinlik noktasında yetersiz kalmaktadır. Benzer olguyu, yani insan davranışlarını tanımlamaya çalışan yaklaşımların çeşitliliği bu yönden ele alınmalıdır. Bu çeşitliliği kafa karışıklığı olarak ele almak yerine kişiliği anlama gayretimize zenginlik katan bir kaynak olarak ele almak daha olumlu bir yaklaşım olacaktır (İnanç ve Yerlikaya, 2012).

Psikanalitik Yaklaşım: Freud'un kişiliğin ve insan davranışlarının anlaşılması ile ilgili olarak en önemli katkısı, bilinçdışı terimini açıklaması ve kişilerin bilincinde olmadıkları bilinçdışı kuvvetler eliyle yönetildikleri yönündeki fikirleri olmuştur. Kuramına Psikanaliz adını veren Freud'un kendisine has terapi yaklaşımı da aynı ad ile bilinmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 15)

Freud, Psikanalitik yaklaşımın kurucusudur. İlerleyen zamanlarda Adler, Jung, Horney, Fromm, Sullivan ve Erikson da bu alanda kuramlar ortaya atmışlardır. Onları geliştiren kuramcıların başlangıçta Psikanalitik bakış açısına sahip olmaları, bu bilim insanlarının kuramlarının ortak özelliğidir. Bu kuramcılar ilerleyen zamanlarda kendi kuramlarını geliştirmiş olmalarına karşın kuramları; bilinçten çok bilinçdışı konuların üzerinde durmaktadır. Normal inşalardan daha çok hasta insan davranışlarına yönelmişlerdir. Her davranışın kesin bir sebebi olduğunu iddia etmişlerdir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 14).

Freud(1963)'a göre insan ruhsal yapısı bilinç, bilinç öncesi ve bilinçdışı (bilinçaltı) olmak üzere üç seviyeden meydana gelmektedir. Topografik model olarak da isimlendirilen bu açıklamaya göre kişilik bahsedilen bu üç farkındalık seviyesinde işlev göstermektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 15).

Bilinçdışı, insanın bilincinde olmadığı fakat sözlerinin, duygularının ve davranışlarının çoğunluğuna yön veren bütün istek, güdü ve dürtülerden oluşmaktadır. İnsan açık ve gözlemlenebilir davranışların farkında olsa da bu

davranışların temelinde yer alan zihinsel süreçlerin tamamıyla bilincinde olamamaktadır. Bilinçdışının içeriği bilince yansıtılmadığından varlığını ispatlamak zordur. Freud, bilinçdışının varlığının sadece dolaylı olarak ispatlanabileceğini ifade etmiştir (İnanç ve Yerlikaya, 2012). Bilinçdışı psikolojik yapının en derin katmanıdır ve içgüdüsel dürtülere ve anımsandığında birey bakımından fazla tehdit edici olacağından bir şekilde bastırılmış olan anılara ev sahipliği yapmaktadır (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 19).

Bilinç öncesi, o esnada bilincinde olunmayan fakat kendiliğinde veya yeteri kadar bir çaba ile bilince gelmesi mümkün olan yaşanmışların ve bilgilerin yer aldığı kısımdır (İnanç ve Yerlikaya, 2012). Anımsanabilen her çeşit hatıra veya bilgi bilinç öncesinde bulunmaktadır. Freud'a göre bilinç öncesi, bilinç dışı ve bilinç arasında köprü görevi görmektedir. Bilinç seviyesine sadece terapötik bazı yöntemlerle çıkarılabilen bilinçdışı materyal önce bilinç öncesine getirilmektedir ve oradan da bilince çıkarabilmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 19).

Bilinç ise yapıldığı an farkında olunan her çeşit yaşantı ve duyuların olduğu seviyedir. İnsan ruhsak yapısının doğrudan bilincinde olduğu tek seviyedir. Fikirler bilince iki değişik kaynaktan iletilebilmektedir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 19).

Freud, bilinçaltı terimini buzdağına benzetmiş, bilincinde olunmayan korkuların, kabul edilemez cinsel isteklerin, şiddetin, bencilce arzuların ve ahlak dışı dürtülerin tıpkı buzdağının suyun altında kalan kısmı gibi, görünen bölümünden daha büyük bir kısmı kapladığını ifade etmiştir. Bilinçli bölümün ise buzdağının sadece suyun üstünde kalan kısmı kadar olduğunu öne sürmüştür. Bilinç ve bilinçaltının arasında ise, insanın istediği zaman bilince çağırabildiği bilgiler ve anıların yer aldığını ifade etmiştir (Okçu, 2007: 5).

Freud'un yapısal yaklaşımına göre, bilinçdışı zihinsel süreçler İd, Ego ve Süperego kişiliğin yapısına dair fikirlerinin temelidir. Fakat Freud 1920 yıllarının başında topografik modelini terk etmemekle beraber kişiliğin organizasyonuna dair fikirlerini gözden geçirmiş ve kişiliği meydana getiren üç yapı olduğunu öne sürmüştür: İd, Ego ve Süperego (Freud, 1962; akt, İnanç ve Yerlikaya, 2012: 18). Bu aynı zamanda yapısal model olarak da isimlendirilen kişilik yapısı modelidir.

Kişiliğin dürtülerle davranan, salt arzusunun yönettiği kısmı “id” olarak tanımlanmaktadır. Bilinçaltı tarafından yönetilen İd için bütün talepler beklemeden yapılmalıdır. Birincil süreçlerde idin doyurulması temeldir. Bu süreçlerin baskın olduğu kişileri akıl yürütmelerle değil İd’in talepleriyle hareket ederler. İdi kontrol edecek olan güç egodur. Akıl yürütmelerle çalışan ego ikinci süreçlere göre hareket etmektedir. Hayal ve rüyalar dünyasından gerçekliğe, gerçek dünyaya dönülür. Taleplerin gerçekleşmesi anında değil şartlara göre yerine getirilir (Hazar, 2006: 130).

Herhangi bir etik endişeyle hareket etmez, şartlara göre; akıl sınırları içerisinde İd’in taleplerini gerçekleştirir. Süperego etik kararların kaynağıdır. Süperego hareketlerin doğruluğunu kontrol eder. Ego İd ve Süpergo arasında davranışları dengelemeye çalışır. Freud kişiliğin bu katmanlarının devamlı çatışma durumunda olduğunu ifade eder. Savunma mekanizmaları bu çatışmaların neticesidir. Freud üç temel kişilik olduğunu ifade etmektedir. Bu kişilikler: Sevmeyi ve sevmeyi temel edinen, duygusal bireyler olan sevgiler: Ego ve idleri arasında kalmış, tedirgin ve takıntılı sadomozoistler: kendisine dönük özseverlerdir (Hazar, 2006). Freud’la birlikte çalışan Freud’cu olarak bilinen psikologlar, kendi yaklaşımlarında Freud’un iddiasıyla yola çıkmışlardır. Freud’a kişiliğin değişmez yapısı, içgüdüsel etkilerin toplumsal etkilere ön ayak olması, insan doğasını karamsar olarak nitelendirilmesi hususlarında eleştiri getirirler (Burger, 2006: 16).

Jung, ilk imgelerin bulunduğu arketip olarak adlandırıldığı ortak bir bilinçaltından bahseder. En önemli arketipleri, anima, animus ve gölgedir. Bu arketipler herkeste ortaktır, eski nesillerden miras kalmıştır. Jung içedönük ve dışadönüklüğü duyum, duygu, sezgi ve düşünme gibi görevlerin faaliyetine göre gelişen sekiz kişilik tipi saptamıştır. İçinde bulunduğu şartlara göre bu dört görevden biri öne çıkar, diğeri geride biri arada kalır, bir diğeri ise de kullanılmadığı için kaybolur. Ergenlik dönemi sona erene dek bu görevlerden hangisinin gelişeceği ortaya çıkar. Görevlerden biri gelişmeyen bireyler, dengesiz bireyler olmaktadır. Adler’in düşüncesine göre hepimiz çocukluğumuzdan bu zamana çaresizlik duygusuyla baş etmeye çalışırız. Üstünlük, inanın güdülemesinde en önemli faktördür. Kişiliğin oluşmasında çocukluğundaki anne-baba davranışları da belirleyicidir (Burger, 2006: 18). Adler insanları yaşanılan olaylar karşısında

biçimlenmiş, iyimser-kötümser, saldırgan, kendini savunan olarak ayırmaktadır (Hazar, 2006: 130).

Erikson da Freud gibi kişilik gelişimini belli dönemler içerisinde incelemiştir. Fakat kişinin cinsel gelişimi yerine onun sosyal gelişimini baz almıştır. Dolayısıyla onun kuramı, psikososyal kuram ismini almıştır. Freud'un kişilik gelişimi tanımları, üst-benliğin olduğu dönem olan altı yaş civarında son bulmaktadır. Freud'un yaklaşımına göre yetişkin kişiliğinin temel özellikleri bu dönemlerde son halini almaktadır. Halbuki Erikson, kişilik gelişiminin bireyin yaşamı süresince sürdüğünü ifade etmiştir (Özdemir vd., 2012: 571).

Ericson'un düşüncesine göre benlik kimlik duygusunu geliştirmekte ve korumaktadır. İnsanlar hayat boyunca sekiz kişilik gelişimi kademesinden geçmektedir. Bu kademelerin her birinde bir krizle karşılaşmakta ve tercih yapmaktadırlar. İnsan çevresindekilerle ilişki içerisinde. Piko-sosyal gelişim sürecinde bu ilişkiler etki göstermektedir (Özdemir vd., 2012).

Horney, Freud'un araştırmalarını dolaylı olarak, Berlin ve New York psikanaliz kurumlarında psikanaliz öğretmeye başladıktan sonra incelemiştir. Fakat başka psikanalistler gibi, Freud'cu kuramın birtakım temel kavramlarını sorgulamıştır. Horney bilhassa Freud'un kadınlarla alakalı birtakım fikirlerini kabul edilemez bulmuştur. Freud kadın ve erkeklerin farklı kişiliklerle dünyaya geldiğini öne sürmüştür. Fakat Horney cinsiyetler arasındaki gözle görülür farklılıkların, biyolojiden çok kültürel ve toplumsal etkilerden ileri geldiğini belirtmiştir. Çocukluk döneminde kaygı ile mücadele etmek için geliştirilen üç nevrotik yöntemden söz etmektedir. İnsanlardan kaçma, insanlara karşı olma ve insanlara yaklaşma olarak gerçekleşen üç nevrotik tip bulunmaktadır (Burger, 2006: 171).

Sullivan'ın düşüncesine göre kişilik gelişim kademelerin içerisinde önemli bir yere sahiptir. Kişilik gelişimini çocuklukla sınırlı tutmaz, sürecin sürdüğünü iddia etmektedir. Kendimizle ve başka kişilerle alakalı zihinsel imgeler oluşturduğumuzdan bahsetmektedir (Demiröz, 2012). Sullivan'ın ifadelerinde psikanalize has bir nitelik bulunmaktadır. Sullivan'a göre insanın kendisi ile alakalı imgeleri üç temel sınıfta incelenebilmektedir: iyi-ben kişileştirmesi, ile iyi hissedilen geçmişte ödüllendirilmiş olan yönlerden meydana gelmektedir. En önemlisi, bunlar

güvenlik duygusuyla ilişkilendirilen veya endişe duygusu yaşanılmayan davranışlardır. Bunun karşıtı olan kötü-ben kişileştirmesi, düşünmek istenilmeyen geçmişte ödüllendirilmemiş tecrübeleri kapsamaktadır. Bu davranışlar endişeyle bağdaşmaktadır. Bu kişileştirmelere örnek vermek oldukça kolaydır. Bazen insanlar yaptıklarından memnun olur, bazen de yaptıkları şeylerden pişmanlık duyarak utanır. Sullivan'ın kuramında iyi-ben ve kötü-ben kişileştirmeleri, önemli ölçüde bilinç düzeyinde yer almaktadır. Fakat Sullivan, üçüncü bir kişileştirme de belirlemiştir: ben-değil. Bu kişileştirme, tehdit edici bulunan için kendilik sisteminden analiz edilen ve bilinçaltında saklanılan yönleri yansıtmaktadır. Sullivan'a göre insanlar, ben-değil kişileştirmelerini yalnızca uyurken veya şizofren oldukları zaman fark etmektedirler ve tecrübe etmektedirler. Analiz terimi Freud'un bastırma kavramıyla benzetilmektedir. Bastırma gibi analizleştirmede, kabul edilemeyen fikirleri bilinçten uzak tutmak için devamlı bir enerji harcamayı gerektirmektedir (Burger, 2006: 178).

Fromm'un düşüncesine göre hareketlerin tespitçisi, bir gruba ait olmak, yaratıcılık, biricik olmak gibi toplumsal gereksinimlerdir. Hayatın ilk yıllarında çevresine bağımlı olan insan büyüdükçe bu çevreden ayrılarak kişilik edinmeyi istemektedir. Bu talepler uzaklaşır fakat yalnız kalır. İnsan hayatı boyunca bu bireyselleşme ve yalnızlaşma tutarsızlığı içinde gitgeller yaşamaktadır. Belirli sınırlar içinde olmak üzere çoğu insan istediği herhangi bir yerde olmakta ve istediği şeyi yapmakta özgürdür. Sadece bu özgürlük, aynı zamanda büyük sorunlarla karşılaştırabilmektedir. Özgürlük korkutucu olabilir; çünkü bireylerin sorumluluğunu üstlenmeleri gereken önemli kararlar almalarına yol açmaktadır. Fromm özgürlüğü, "güçsüzlüğün ve yalnızlığın dayanılmaz hali" olarak ifade etmiştir. Her birey büyüyüp bireysellik duygusu geliştikçe, denetleyemediği şeylerin bilincine varmaktadır ve çaresizce ne kadar önemsiz olduğu gerçeğiyle yüzleşmektedir. Fromm'a göre bu önemsizlik algısına iki şekilde tepki gösterilmektedir; "Ya özgürlükten kaçırız ya da olumlu özgürlüğe doğru ilerleriz". (Burger, 2006: 184).

Ayırıcı özellik yaklaşımı; farklı dönemlerde ve farklı şartlarda değişim göstermeyen tutarlı kişilere göre farklılaşan davranışlar olduğunu ifade eder. Burada bir tek kişinin davranışından değil o farklılıklara sahip bireylerin davranışlarında bahsedilmektedir. Bu yaklaşıma göre kişilik özellikleri zaman içinde farklılık göstermezler. Davranışlar tutarlılık gösterirler. Yaklaşımın ikinci hipotezine göre,

bireyin kişiliği temel özelliklerin bir analizidir. Temel özellikler bilindiği sürece kişilik de bilinmiş olacaktır. Bu yaklaşımın en önemli temsilcilerinden Allport, kişiyi anlamak için o kişinin temel özelliklerinin tespit edilmesi gerektiğini iddia etmiştir (Hazar, 2006: 133).

Ayrııcı özellik kuramcıları kişiliğin gelişme sürecini değil yetişkinlerin kişiliklerinin neden birbirinden farklı olduğu konusunu ele alırlar. İnsanların bağımlılık, kaygı, saldırganlık ve sosyallik gibi kişilik özelliklerinde birbirlerinden ne kadar ayrıldıklarını ele alırlar. Bireylerin hareketlerine bakarak bu özellikleri belirlemeye çalışırlar. Ayrııcı özellikler yaygın olarak rastlanır fakat her kişide farklı bir bütünlük gösterirler. Kuramın temsilcileri farklı kişilik özelliklerinin neler olduğu hususunda fikir birliğine hâkim değildirler. Allport, kişilik özelliklerini açıklayan yüzlerce kelimedenden söz etmektedir. Faktör analizi isimli tekniğin geliştiricisi olan Cattell 26 temel kıstas elde etmiştir. Son çalışmalarda beş genel kişilik özelliğinin üzerinde durulmaktadır. Bu özellikler; dışa dönüklük, uyumluluk, öz disiplin, duygusal dengeli ve kültürden oluşmaktadır. Bu 5 faktör modeli kişiliğin tanımlanmasında önemli bir yer edinmiştir (Morris, 2002).

Biyolojik yaklaşıma göre; kişiliğin oluşmasında genetik unsurlar etki göstermektedir. Dışadönüklük, içedönüklük üstünde yapılan çalışmalarda, kadın erkeklerin aynı durumlarda sergiledikleri davranışlar incelendiği çalışmalarda kalıtsal öğelerin varlığını kanıtlayan neticelere erişmiştir. Eysenck, biyolojik yaklaşımın ilk temsilcisidir. Eysenck'e göre kişilik, içe dönüklük, dışa dönüklük, nevrotiklik olarak üç kısımda ele alınabilir. Bu üç farklı kişiliğin özünde biyolojik değişiklikler bulunmaktadır (Burger, 2006).

İnsanlar yalnızca çevreden etkilendikleri davranışları göstermezler. Doğduktan bu yana getirdikleri özellikleriyle kişilikleri ortaya çıkar. Beyin yapısı ve işleyişi, hormonlar, duyu organlarının duyarlılık seviyesi kişilik üzerinde belirleyici özelliğe sahiptir. Aynı zamanda yaşam içerisinde geçirilen hastalıklar, yaralanmalar, fiziksel bütün değişimler de kişiliğe etki etmektedir. Biyolojik yaklaşımın savunucuları genetik aktarımla kişilik özelliklerinin kuşaklar içinde taşındığını iddia ederler (Hazar, 2006).

İnsancıl yaklaşım, psikanalitik ve davranışçı yaklaşımlara tepki olarak doğan varoluşçu felsefede köklerini bulan bir yaklaşımdır. İnsancıl yaklaşıma göre kişilik, kişisel sorumluluk, şu an ve burada, fenomenolojiye odaklanma ve kişisel gelişim vurgularıyla ilerleyen kendini gerçekleştirme süre zarfıdır (Burger, 2006).

Rogers, insancıl yaklaşımın en önemli temsilcileridir. Rogers'ın düşüncesine göre organizma dinamik bir sistemdir. İnsanlar doğuştan kazandıkları potansiyellerini en iyisini uygulamak için kullanırlar. Biyolojik olarak en iyiye erişmek ve bilinçli olarak da kişiliğini en üst düzeye çıkarmaya çava gösteririz. Bu duruma gerçekleştirme eğilimi denir (Morris, 2002). Rogers'a göre sosyal evrimin son noktası kendini gerçekleştirmedir. İnsan bu hedefe erişmek için gayret gösterir. Bunu başaran insan sahip olduğu potansiyelin tümünü kullanan insandır (Morris, 2002).

Davranışçı yaklaşım; öteki kişilik kuramların ayrı olarak insan davranışlarından değil hayvan davranışlarından yola çıkmaktır. Çevre tarafından şartlanmasıyla meydana gelen hayvan davranışlarının inşa davranışlarının da sebeplerini tanımlamak için kullanırlar. Bu yaklaşımın temel savı öğrenmedir. Kişi diğer davranışları nasıl öğreniyorsa diğer davranışları da o şekilde öğrenmektedir. (Hazar, 2006).

Davranışsal-sosyal yaklaşıma göre kişinin geçmiş zamanda yaşadığı şartlanmaların toplamı olarak ortaya çıkmaktadır. Klasik şartlanma veya edimsel şartlanma aracılığıyla pekişen veya sönen davranışlar kişiliğın oluşmasını sağlar. Doğduktan sonra sosyal hayatın içerisinde bize biçilen cinsiyet rollerin ağırlığı altına kalırız. Gözlem yaparak ve edimsel şartlanma aracılığıyla kızlar diğer kız çocukları, erkekler diğer erkek çocukları gibi davranış sergilerler (Burger, 2006).

Bilişsel yaklaşıma göre; kişilerin bilgi işlem süreçleri birbirinden ayıdır ve bu ayrılığa tabi olarak kişilikleri oluşmaktadır. Bireylerin her birinin olayları anlama ve yorumlama şekilleri birbirinden tümüyle ayıdır ve birbirine benzerlik göstermez. Kuramın önemli, temsilcilerinden Kelly, bütün insanların içinde bulunmuş olduğumuz dünyayı anlamlandırma gayreti içinde olduğunu ifade etmektedir. İnsanlar ne olacağını bilmek isterler, adeta bir bilim insanı gibi devamlı bir araştırma halindedirler. Yaşanan olayların sebeplerini anlamaya çalışırlar. Bilmedikleri zaman

endişelenir ve bu endişeye bağlı olarak da psikolojik problemler meydana gelir. İnşaların olayları anlamak için kullandıkları bilişsel yapıları kişisel yapılar olarak adlandıran Kelly, bu olayların her insan için farklı olduğunu iddia etmektedir. Bu yapılar çift kutupludur. Fakat bu çift kutuplulukta siyah-beyaz bir dünya algılanmamalıdır. Her kutupluluk kendi içerisinde farklı kutupluluklar bulundurarak ara renkleri oluşmasını sağlamaktadır. Kişisel farklılığımızın sebebi dünyayı yapılandırma biçimimizden meydana gelmektedir (Burger, 2006).

2.1.3. Kişilik tipleri

Kişilik kuramını psikologlar kendi kuramsal çerçeveleri dahilinde tanımlamaktadır. Fakat çizmiş oldukları bu çerçeve çok geniş bir aralık içerisinde kalmaktadır. Kişiliği açıklayabilmek için sınıflandırma yapmadan ilerlemek mümkün değildir. Kişiliği sınıflandırmak zorunludur çünkü insan adeti kadar sonsuzluğa ulaşan özelliği tek tek incelemek imkansızdır. Bu sebeple, kişilik psikoloji kişilik kuramlarının kişilik tanımları, insanı bireysel olarak ve benzersiz kılan binlerce özelliği ayrı ayrı incelemektense, kişilik özelliklerini sınıflandırmaktadır (Soysal, 2008).

Kişilik tiplerini inceleyen araştırmacıların genelinin hedefi kişilerin belirli niteliklerini saptama yolu ile bu niteliklere sahip diğer kişileri gruplandırabilmektir. Literatürde birçok farklı kişilik tipinden bahsedilmiştir ve bu çalışmaların hepsi teoriktir. Bunun sebebi ise bireyin kişiliğinin sürekli devinim halinde olmasından kaynaklı hangi kişilik tipi ile ilişkilendirileceğinin kolay belirlenememesidir (Soysal, 2008).

Kişiliğin sınıflandırılması ile alakalı olarak tarihsel süreç incelendiğinde Sümerler'in Gılgamış Destanı'nda kibirli, asi yürekli ve cesaretli kişilik kalıplarına ulaşılmaktadır. Hipokrat vücut sıvılarının renklerine göre mizaç yapılarını dört gruba ayırmıştır. Hipokrat'ın bu yaklaşımı 17. Yüzyıla dek etkisini devam ettirmiştir. İnsanların kişiliklerinin vücudunda hakim olan sıvıya göre meydana geldiğini savunmaktadır. Bu sıvılar kan, lenf, sarı öd ve siyah öddür. Buna göre dört farklı kişilik tipi bulunmaktadır: Kanın egemen hakim olduğu bireylerin meydana getirdiği kanlı canlılar; lenfin egemen olduğu bireylerin meydana getirdiği ağırkanlı-hantallar; sarı ödü egemen olduğu bireylerin meydana getirdiği hırçınlar; siyah ödü egemen olduğu bireylerin meydana getirdiği melankolikler. Kanlı-canlılar, heyecanlı;

ağırkanlı hantallar, yavaş ve soğuk, hırçınlar, kızgın ve keyifsiz; melankolikler, üzgün ve karamsar bireylerdir (Lelord ve Andre, Çev. Madenci, 2018). Jung bireyin dünyayı algılama tarzına ve nasıl anlamlandırdığını inceleyerek dört ana fonksiyon belirlemiştir. Bunlar; duyu, sezi, düşünce ve duygudur. Tüm bireyler için baskın olan bir fonksiyon söz konusudur. Bu fonksiyonlar, dışa dönüklük ve içe dönüklük tutumlarındaki eşlemeyle sekiz psikolojik tipi meydana getirmektedir. Bu tipler içe dönük düşünen tip, dışa dönük düşünen tip, içe dönük duygusal tip, dışa dönük duygusal tip, içe dönük duygusal tip, dışa dönük duygusal tip, içe dönük sezgisel tip ve dışa dönük sezgisel tiptir (Burger, 2006). Catell kişiliği ifade etmek adına kişiliği betimleyen dört bin beş yüz kelime bulmuştur. Bu kelimeleri gruplandırarak iki yüz kelimeye indirgemmiştir. Bu iki yüz sıfat yardımıyla binlerce insanı değerlendirmiş ve istatistiksel sonuçlara ulaşmıştır. Ekibiyle beraber uzun uğraşlar sonucunda 16 temel özellik saptamıştır. Bu sayede 16 faktörlü kişilik testi ortaya çıkmıştır. 16 PF; sosyal-çekingen, çok akıllı-az akıllı, duygusal bakımdan istikrarsız-istikrarlı, hükmeden-boyun eğen, coşkulu-ihtiyatlı, vicdanlı-fırsatçı, yasak tanımaz-kuralcı, dayanıklı-dayanaksız, güvenen-kuşkucu, hayalci-pratik, açık sözlü-içten pazarlıklı, kaygılı-soğukkanlı, köktenci-tutucu, bağımsız-bağımlı, kendine hakim-kontrolsüz, gergin-rahat boyutlarına sahiptir (Lelord ve Andre).

Birbirinden bağımsız araştırmacıların farklı çalışmalarının sonuçlarında kişiliğin beş boyutuna yönelik veriler saptanmıştır. Bu beş boyutun araştırmalar sonucunda saptanması çok karşılaşılan bir durum haline gelince bu boyutlara araştırmacılar tarafından “büyük beşli” adı verilmiştir. Bu boyutlar; nevroklik, dışa dönüklük, açıklık, uyumluluk ve öz disiplindir. Nevrotiklik boyutunda yüksek puana sahip olan bireyler, duygusal manada sıkıntılara sahip, duyguları değişken halde olan bireylerdir. Düşük puanlı bireyler ise, uyumlu ve sakin bireylerdir. Dışa dönüklüğün bir ucunda aşırı dışa dönük bireyler diğer ucunda ise içe dönüklük bulunmaktadır. Dışa dönükler; enerjisi yüksek, olaylara pozitif bakan, neşeli ve sosyal bireylerdir. İçe dönükler ise; çekingen, izlemeyi tercih eden, yalnızlığı seven bireylerdir. Açıklıktan kasıt bireyler arası değil, tecrübeye açıklıktır. Açıklık puanı yüksek olan bireyler; hayal gücü geniş, meraklı, yaratıcı, analitik düşünebilen, özgür kişilerdir. Açıklık puanı düşük bireyler ise; yeniliklere karşı gelenekçi bir yaklaşım sergilemektedirler. Uyumluluk puanı yüksek olan bireyler şefkatli ve güvenilir bireylerdir. Uyumlu insanlardır, yardım etmeyi severler. Uyumluluk puanı düşük

bireyler ise; kavgacı, hırslı ve rekabetçi bireylerdir. Özdisiplin puanı yüksek bireyler, sürekli kontrollü, düzenli ve planlı bireylerdir. Düşük olanlar ise; düzensiz, odaklanamayan, güvenilmesi zor bireylerdir (Burger, 2006).

Eysenck, kişilik kavramını iki büyük eksen çerçevesinde sınıflandırmıştır. Bu eksenler içedönüklük-dışadönüklük ve denge-dengesizlik eksenleridir. İçe dönük kişiler; sakin, tedbirli, kendini kontrol edebilen, dışa değil kendisine bakan bireylerdir. Dışa dönük kişiler; coşkulu, sosyal, beğenilme arzusunda olan, dışa bağımlı bireylerdir. Denge - dengesizlik ekseninde dengesiz-nörotik bireyler huzursuz ve kaygılılardır. Dengeli bireyler kontrollüdür ve çabuk heyecanlanmazlar (Lelord ve Andre, 2018).

Holland(1997) sahip olunan kişilik nitelikleri çerçevesinde 6 tip insan olduğu ifade etmektedir. Her tipin kendine has nitelikleri ve yetenekleri mevcuttur. Bu nitelik ve yetenekler çerçevesinde görevlerini yerine getirmekte ve karşılaşılan sorunlara çözüm getirmektedirler. Bir bireyin en çok benzediği tip onun dominant tipidir. Holland'm(1997) belirttiği altı tip; Gerçekçi, Sosyal, Araştırmacı, Sosyal, Gelenekçi, Sanatçı ve Girişimci Tip'tir. Gerçekçi tip; uyumlu, ortalama, hemen kabullenen, ısrarcı, dürüst, pratik, duygulardan etkilenmeden iş yapabilen, esnek olmayan, maddeci, çekingen, doğal, güçlü, iç görü seviyesi düşük, kendi halinde bireyleri kapsamaktadır. Araştırmacı tip; kötümser, önlem alan, analitik, içe bakış sahibi, karmaşık, detaycı, meraklı, eleştirel, mantıklı, bağımsız, duygularını gizleyen, gösterişsiz, entelektüel bireyleri kapsamaktadır. Sosyal tip; sabırlı, iş birliğine uygun, uzlaşımı kolay, cömert, ikna eden, empati kurabilen, sorumluluk sahibi, arkadaş canlısı, anlayışlı, ince düşünceli, yardımsever, idealist, sosyal, nazik ve sıcak bireyleri kapsamaktadır. Gelenekçi tip; uysal, yumuşak başlı, düzenli, uysal, özenli, ısrar etmeyi seven, yargılamaktan kaçınan, pratik, uyumlu, çekingen, hayal gücü gelişmemiş, metotlu insanları kapsamaktadır. Girişimci tip; gösterişi seven, fevri, açgözlü, hırslı, dışa dönük, popüler, özgüveni yüksek, iyimser, iddialı, otoriter, enerjik, becerikli, gayretli, sosyal ve heyecan arayan bireyleri kapsamaktadır. Sanatçı tip; doğal davranan, düzensiz, karmaşık, bağımsız, duyguları dışa vurabilen, sezgisi yüksek, idealist, aykırı düşünen, açık, pratik olmayan, aykırı düşünen, duyarlı insanları kapsamaktadır (Yılmaz, 2016)

2.2. Mizaç Kavramı

Günlük hayatta mizaç kavramı uzman olmayan bireyler tarafından çoğunlukla birbirleri yerine kullanılmaktadır ve karıştırılmaktadır. Fakat bu kavramların çeşitli manaları vardır. Kişilik kavramı için genetik kökenleri olan mizaç ile daha sonradan elde edilen karakterin birleşmesi gerekmektedir (Totan vd., 2010).

Mizaç, genetik olarak sahip olunan ve kişisel tecrübelerin etkisinde kalarak yetişkinlik döneminde son halini alan bir olaydır. Bunların birleşmesi neticesinde ise kişiliğin üç yansıması ortaya çıkmaktadır. Bunlar kişinin karakteri, mizacı ve kabiliyetidir. Karakter kişiliğin ahlaki ve sosyal özelliklerini içeren bir mana barındırmaktadır. Bunun yanı sıra mizaç ise kişiye haiz birtakım temel ve ayırt edici özellikleri tasvir etmek amacıyla kullanılmaktadır (Rothbart ve Ahadi, 2000).

Mizaç duygulara bağlı alışkanlıkların ve yetilerin entegrasyonunun altında yatan duyumsama, ilişki kurma ve motivasyon süreçlerine karşılık gelmektedir. Karakter ise, kavramsal öğrenmeye bağlı kalan sembolizasyon ve soyutlaştırma süreçlerine karşılık gelmektedir (Arkar vd., 2005).

Mizaç günlük hayatta oldukça sınırlı belli duygusal tepkilerin farklılığını karşılamaktadır. Kişinin beden kimyasının fazla etkisi altında olan mizaç, bireyin kızgın, neşeli veya soğukkanlı olması gibi duygu hallerini ifade etmektedir. İklim koşulları, kültürel ve coğrafi faktörler kişiliğin bu yönünü ortaya çıkarmada oldukça belirleyici olmaktadır. Kabul edilen bir düşünceye göre, soğuk iklim koşullarında yaşamakta olan bireylerin daha sert ve soğuk mizaçlı, buna karşılık olarak sıcak iklim ve kıyı kesimlerde yaşayan bireylerin ise daha yumuşak ve gevşek mizaçlı olduğu ifade edilmektedir. Karakterin biçimlenmesinde beğenilme, mükafatlandırılma ve takdir sistemleri bulunduğu gibi bir de gerçek idealler basamağı yer almaktadır. Gerçek idealler basamağın kişinin olumlu ya da olumsuz durumlarda karakterlerinden ödün vermemeleri olgusudur. Bu bireyler toplumdaki makam ve mevkilerin yitirme pahasına da olsa karakterlerinde ödün vermeme eğilimindedirler (Çetin ve Beceren, 2007).

İlk bakışta hepsi aynı şekilde davranıyormuş gibi görünen bebekler yakından incelendiğinde her bebeğin farklı olduğu görülmektedir. Her biri farklı tutumlar göstermektedirler. Bazı bebekler inatçı, bazıları ise uyumlu, bazı bekeler daha çok

ağlarken bazıları gayet sakindir. Bebeklerin bu farklılıkları doğuştan gelen mizaç kavramı ile ifade edilmektedir (Morris, 2002).

Thomas ve Chess mizacın önemli oranda doğuştan geldiğini ileri sürmektedir (Morris, 2002). Mizacın kaynağının genetik olduğunu doğuştan getirilen özellikler olduğunu ifade etmek için bebeklerdeki mizaç farklılıkları kanıt olarak gösterilebilir. Bu alanda çeşitli teknikler kullanılarak gerçekleştirilen pek çok çalışma mizacın kalıtsal olduğunu ispatlamaktadır (Burger, 2006: 180).

Mizacın eğitim ile alakalı önemli ve doğrudan bir bağlantısı vardır. Günümüz itibariyle küreselleşme ve çok kültürlülük olayları doğrultusunda eğitim odaklı farklı bakış açıları geliştirilmeye çalışılmaktadır. Öğrencinin başarı durumu ve kişisel gelişiminin en önemli unsurlarından birisidir. Türkiye’de bu konu ile alakalı çalışmalar sınırlı olmasına karşın giderek gelişmektedir (Totan vd., 2010).

2.2.1. Mizaç tipleri

Cloninger, kişiliği meydana getiren iki temel kavramı, mizaç ve karakterde gerçekleşen normal ve anormal değişimlere açıklık getiren boyutsal bir psikobiyojik kişilik modeli geliştirmiştir. Cloninger’in geliştirmiş olduğu bu kuramın hedefi kişiliğin yapısını ve gelişimini ifade edebilmektir. Kuram, genetik olarak aralarında bir bağ olmayan, hayatı boyunca bir denge halinde sabit, sosyokültürel etkilerden etkilenmeyen ve algısal bellekte kavram öncesi yanlılıkları barındırdığı varsayılan dört farklı mizaç boyutunu ele almıştır. Bunlar; Yenilik Arayışı, Ödül Bağımlılığı, Zarardan Kaçınma ve Sebat Etme boyutlarıdır. Olgunluk çağında ortaya çıkan üç boyutlu bir karakter tanımı devreye girmektedir. Bunlarsa; Kendini Aşma, Kendini Yönetme ve İşbirliği Yapma boyutlarıdır. Mizaç boyutları veya tipleri açıklanırken yenilik, tehlike veya ceza ve ödül gibi durumlarda kişilerin çağrışımsal öğrenmedeki farklılıkları esas alınmaktadır. Strelau, mizacın biyolojik bir özellik olarak ifade edilmesi için altı şarta gereksinim olduğunu belirtmektedir. Bunlar; beyine bağlı herhangi bir psikolojik işlev olması, bireylerin kişilik farklılıklarını ortaya çıkaran genetik etkilerin var olması, bu genetik etkilerin önceki nesillerde de gözlemlenmesi, bu özellikleri barındıran bireylerin olması, bu özelliklerin çevresel etkilerin etkileyemeyeceği aşama olan çocuklukta da kendisini göstermesi ve bu özelliklerin yalnızca insanlarda değil diğer bazı memelilerde bulunması olarak ifade edilmektedir (Taşdöven vd., 2012).

Mizaç tiplerinden birisi olan Yenilik Arayışı, dürtülerle karar alma, ödül mevzu olduğunda taşkınlık, yeniliklere karşı araştırmacı bir tutum izleme gibi davranışların tetiklenmesine ortam sunan genetik yatkınlık olarak ifade edilebilir. Bir diğer mizaç boyutu Zamandan Kaçınma ise, gelecek kaygısının şekillendirdiği, belirsizlik korkusu ve yabancı insanlardan utanma gibi davranışların tamamı için kullanılmaktadır. Ödül Bağımlılığı boyutu ise, diğer bireylerin onayını bekleme ve aşırı duygusallık gibi davranışların ileri gelmesindeki genetik bir eğilimdir. Sebat Etme boyutu, engellenme, yorgunluk ve aralıklı pekiştirilmeye karşın davranışın tekrar etmesindeki bir eğilim olarak ifade edilmektedir (Arkar vd., 2005).

Cloninger'in kişilik kuramı, kişiliği çok katmanlı bir biçimde açıklamasından dolayı araştırmacılara farklı bir bakış açısı kazandırmaktadır. Bu katmanları bireyin kalıtsal özellikleri, davranış kalıplarının nörobiyolojik temelleri, duygusal, bilişsel yapı ve kişiliğin gelişimi ve kişilik kalıplarıyla gelişimsel faktörlerin etkileşiminin psikiyatrik bozukluklara yatkınlığa sebep olması gibi katmanlardır. Cloninger'in kişilik modeli, davranış görümleriyle nörotransmitterler arasında bağlantı kurma olanağı sağladığından kaynaklı önem arz etmektedir. Yenilik Arayışı (davranışsal aktivasyon) ile dopamin, Zarardan Kaçınma (davranışsal inhibisyon) ile serotonin ve Ödül Bağımlılığı (davranışı sürdürme) ile norepinefrin, Sebat Etme (davranışta ısrar etme) ile glutamaterjik aktive arasında ilişki olduğunu öne sürmüştür (Yılmaz ve vd., 2015).

2.3. Kişilik ve Mizaç Modelleri

Kişilik ve Mizaç araştırmaları neticesinde, kişilik ya da mizaçlara göre insan tutumlarını kategorize eden modeller ortaya çıkmıştır. Başlıca kişilik ve mizaç modelleri aşağıdaki gibidir.

2.3.1. Beş Faktör Kişilik Modeli

Diller kapsamındaki, toplumun önem arz eden kriterlerini isimlendirme düşüncesi ve dili inceleyerek elde edilen bu kriterler dil hipotezi olarak ifade edilmektedir. Dil hipotezinin içeriği Galton'a, varlığı Thurston'a ve anlamsal analizi Tupes ve Christal'a dek uzanmaktadır. Galton'un bireylerin gösterdikleri kişisel farklılıkların dünya çapındaki tüm dillerde kodlanacağı ve kendilerini kelimeler yansıtacağı hipotezinden hız alan kişilik özellikleri araştırmacıları, kişilik yapısını

içerecek bir sınıflama yaratmaya çalışmışlardır. 1920 yıllarından bu yana psikologlar bireylerin fenotipik kişilik özelliklerinin ayırt etmede bu zengin kaynağa başvurmuşlardır.

Galton'un İngilizce sözlükte yer alan kişilik kavramlarına dair kestirimlerin Allport ve Odbert'in araştırmaları ile netlik kazandığı ifade edilmiştir. Psikologlar binlerce özellik tespit etmiş ve ölçmüşlerdir. Fakat bunların bir bölümü birbirine oldukça yakındır. Bir özellik kuramcısı olan Cattell birbiri ile bağlantılı özellikleri kategorize ederek ve birbirinden bağımsız olanları ayırt ederek kişiliğin esas yapısının belirlenebileceğini ifade etmiştir. Bu yapıyı meydana getirmek için Cattell, faktör analiz isimli bir istatistik yöntemi kullanmıştır.

Beş faktör kişilik modeli, var olan kişilik niteliklerini (Myers, ve Briggs, (1976);

- Dışa Dönüklük (extroversion),
- Uyumluluk (agreeableness),
- Sorumluluk (conscientiousness),
- Duygusal Denge (neuroticism) ve
- Gelişmeye Açıklık (openness).

şeklinde kapsamlı bir model altında değerlendirilmesinden meydana gelmektedir (Burger, 2006).

2.3.2. Myers-Briggs Modeli 'ne göre kişilik tipleri (MBTI)

Orijinal bir model şeklinde geliştirilen "Myers-Briggs Kişilik Tipleri Modeli", yaygın şekilde kullanılan bir kişilik modelidir. Myers-Briggs Kişilik Modeli temelde dört ana sorudan meydana gelmektedir: Bunlar (Myers ve McCaulley, 1985):

- Enerjinizi yönlendirdiğiniz ilk kaynak neresi olur?
 - Dışa dönük,
 - İçe dönük;
- Bilgiyi ne şekilde işlemeyi tercih edersiniz?
 - Duyumsal olasılıklar,
 - Sezgisel gerçekler;

- Kararlarınızı nasıl almayı tercih edersiniz?
 - Düşünce odaklı,
 - His odaklı;
- Hayatınızı nasıl düzenlemeyi tercih edersiniz?
 - Yargılayıcı,
 - Algısal.

Myers-Briggs Modelinde bulunan dört sorunun yanıtı olabilecek 8 seçenek kullanılarak on altı kişilik tipi oluşturulmuştur (Myers ve McCaulley, 1985).

2.3.3. Temel kişiler arası ilişkiler yaklaşımı (FIRO)

Temel Kişilerarası İlişkiler Oryantasyonu skalası bireyleri diğer bireylerin ilişkilerine göre üç gruba ayırmaktadır (Schutz, 1998: 17). Bu gruplar Kaynaştırma, Kontrol Etme ve Yakınlıktır. Bunların her biri de üç alt gruba ayrılmaktadır. Bu şekilde, FIRO'ya göre dokuz tip kişiler arası ilişki tipi oluşmaktadır. Schutz (1998)'un FIRO'daki kişilik tipleri gruplandırması şöyledir:

Tablo 2.1: FIRO Kişilik Tipleri

FIRO Üst merkez	FIRO Alt Bölümleri
Dahil Olma (Kaynaştırma)	Az sosyal Sosyal Fazla sosyal
Kontrol	Otokrat Abdikrat Demokrat
Duygusallık(Yakınlık)	Fazla Kişisel Kişisel Az Kişisel

Kaynak: (Schutz, 1998).

2.3.4. Enneagram modeli kuramı

Enneagram, eski Yunan, orta asya ve eski hint geleneklerine dayandığı kabul edilen bir kişilik sınıflandırma modelidir. Enneagrama yönelik ilk bilimsel araştırmalar, 1930'lu yıllarda Gurdjieff tarafından yapılmıştır. 1960'lı yıllarda ise Ichazo'nun araştırmalarına rastlanmaktadır. Ichazo, Gurdjieff'in araştırmalarını bilimsel bir disiplin çerçevesinde düzenlemiştir. Naranjo'nun 1970'li yıllarda yaptığı

araştırmaların ise 1980’li yıllardan itibaren modern psikolojiyle birlikte yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir (Palmer, 2014; Riso ve Hudson, 1999).

Enneagram’ın kişilik tiplerini bilimsel olarak belirlemek maksadıyla Zinkle (1974) Randall (1979), Wagner ve Walker (1983), Wagner (1996), Palmer (2014), Riso ve Hudson (1999) psikometrik çalışmalar yapmışlardır. Yapılan araştırmalar aile terapileri ve iş dünyasında bulunan insan kaynakları departmanlarında yoğun olarak kullanılan çalışmalardır (Yılmaz vd., 2014a: 115-137). Aynı zamanda, Newgent, Parr ve Newman (2002) da yapılan farklı psikometrik araştırmaların karşılaştırmalarını konu almış ve değerlendirmişlerdir. Sharp (1994) doktora tezinde, Pinder (2000) ise araştırmasında, enneagram kavramını kullanarak mesleki yönelim envanterini geliştirmişlerdir. Twomey 1995 yılında kaleme aldığı doktora tezinde enneagram ve Jung’un arketiplerini karşılaştırmalı olarak araştırmış, Wagner 1980 yılında kaleme aldığı doktora tezinde enneagram kişilik tiplerinin tespitini sağlayacak bir lme aracını geliştirmiş ve bunun gerelik ve güvenirlik çalışmaların yaparak 1981 yılında yayınlamıştır. Palmer 2014 yılında araştırmasında enneagram ve Myers-Briggs Kişilik Tipleri Modelini (MBTI) karşılaştırmalı olarak incelemiştir.

2.3.5. Dokuz Tip Mizaç Modeli (DTMM)

Dokuz Tip Mizaç Modeli, Yılmaz vd., (2011) tarafından geliştirilmiş ve sonrasında ayrıntısına girilmiş, leği hazırlanmış bir mizaç modelidir. Enneagram Sistemi’nin terimleri ele alış, yöntemsel yaklaşım ve odaklanma alanlarının düzenlenmesi neticesi yeni bir süreçle Dokuz Tip Mizaç Modeli (DTMM)’ne dayanan, mizaç tipleri ile psikopatoloji, nörobiyoloji ve terapi yaklaşımları arasındaki ilişkileri araştırmak maksadıyla (Dokuz Tip Mizaç leği (DTM) geliştirilmiştir (Yılmaz vd., 2011: 165; Yılmaz vd., 2014a: 115-137; Yılmaz vd., 2014b: 395-415).

Ne kadar farklı bir mekanizma olduğu ifade edilse de Yılmaz vd., (2011)’in sunmuş olduğu model Gurdjieff, Ichazo, Naranjo, Palmer, Riso ve Hudson’in ifade ettikleri enneagram modelinin farklı değerlendirilmesi olarak nitelendirmek daha doğrudur. Zira, Yılmaz vd., (2011)’in enneagramdan farklı olduğunu kabul ettiği fikir ayrılıklarına, enneagramın diğer araştırmacıları olan Palmer, Ichazo, Naranjo, Palmer, Riso ve Hudson’un fikirleri arasında da tesadüf edilmektedir. Dolayısıyla burada dokuz tip mizaç modeli ayrıntısına girilmemiştir. Fakat bireyin normal hali,

kanat özellikleri, güven ve stres noktaları enneagramda yer alan ve dokuz kişilik tipi üzerine oturan bir modeldir. DTMM'nin öne sürülen farkı şöyledir.

Tipler ilk olarak bir kavram ile kategorize edilirken sonrasında, tip içinde ikinci ve üçüncü seviye terimlerle gruplandırılıp genişletilmiştir (Yılmaz vd., 2014: 400). Yılmaz vd.,'nin geliştirdikleri DTMM ile Enneagram kıyaslandığında kavram farklılıkları haricinde bilimsel bir farklılık olmadığı görülmektedir. DTMM'de en farklı olduğu öne sürülen konu olan, alt tipler enneagramda da bulunmaktadır. Şöyle ki, enneagramda zaten bir tip içerisindeki bireylerin hepsinin aynı olmadığı ve çeşitli değişkenlerle beraber aynı tipin içerisinde pek çok türev olduğu ifade edilmektedir.

2.4. Enneagram Kavramı

Yunan dilindeki “enne” ve “grammos” yani dokuz ve noktalar sözcüklerinin birleşiminden meydana gelen, dokuz nokta anlamı taşıyan bir kelime olan Enneagram (Wagner, 1980), geometrik bir şekil üzerine kurulan bir kişilik topolojisidir. Bir çemberin içerisinde birbirlerine çizgiler aracılığıyla bağlanan dokuz noktadan meydana gelen geometrik şekille bu şekli üç ayrı bölüme ayıran özel bir çatal biçimli şekilden meydana gelmektedir (Scott, 2011).

Stevenson (2012) Enneagram kavramını, manevi uyanışı sağlayan dokuz esas role sahip, kadim Sufi geleneğinden gelen bilgilerle ortaya çıkan manevi ve psikolojik bir sistem olarak açıklamıştır. Lapid-Bogda (2010), yarı mistik bir sistem olarak yaşamın getirdikleriyle baş etme yöntemleri sağlayan bir model olarak ifade etmiştir. Grahst (2018), insanların kişilik gelişimlerini yönlendiren zihinsel faaliyetlerini bir örüntü dahilinde ifade edebilmek için oluşturulan bir sistem olarak tanımlamıştır. Chestnut (2013), dokuz adet birbirine bağlı arketipten meydana gelen bir kişilik sistemi olarak ifade ederken, Jung'un (2001) Platon'un ideasıyla eş anlamlı olduğu ifade ettiği, algılayış biçimini şekillendiren, bilinç içeriklerine şekil veren, düzenleyen ve geliştirilen yapılar olarak ifade ettiği arketip ifadesini kullanmıştır (Budak, 2019).

Enneagram 1970'lerde batı toplumlarına ulaştığında kişilik tiplerini saptamada kullanılan bir sistem olarak kabul görmüştür. İlk süreçte ampirik ve bilimsel dönütlerden uzak bir şekilde devam eden Enneagram, sonraki süreçlerde meydana gelen ya da yeni geliştirilen yöntemlerle hem ruh hem de sağlık bilimiyle

çalışan profesyoneller tarafından yalnızca geçerli ve güvenilir olmasıyla beraber, “insana ayna tutar” şeklinde bireysel hedeflere ulaştırabilecek bir araç olarak görülmektedir (Daniels ve Price, 2009; Maitri, 2000; Palmer, 2006). Birçok kişilik modeli, bireyin tutumlarını ve davranışlarını, içe dönüklük ve dışadönüklük gibi niteliklerini baz alırken, Enneagram daha derin noktalara değinerek tutum ve davranışların arkasındaki motivasyonları hedef belirlemektedir. Bu manada Enneagram’ın gerçek gücü, bireyin gelişim alanlarını, zaaflarını ve olumlu yönlerini bireye ayna tutacak biçimde göstermesidir (Johnson, 2019).

2.5. Enneagram Tarihçesi

Enneagram’ın kökeni ile alakalı tıpkı antik çağdaki çoğu olayın ortak özelliği gibi kesin ve net bir iddia bulunmamaktadır. Psiagor’un ve Ortadoğ’da bulunan ulusların matematikte öne çıktığı bir zaman haiz olduğunu ifade eden Dameyer’le (2001), Enneagram’ın çıkış noktası olarak Mezopotamya’yı işaret eden Blake (2012), eski bir doktrin olduğu hususunda aynı düşüncededirler. Blake (2012), en eski tarihlendirmeyi 4600 sene öncesinde oluşturulan Gılgamış üzerinden gerçekleştirmiştir. Ölümsüzlüğü kovalamakta olan Gılgamış’ın öyküsünden yola çıkarak bilge kişilerden meydana gelen Saurmoni isminde bir kardeşliğin, bireyin kendini yenilemesi için bir giz elde ettğinden ve bunu yeni kuşaklara yansıtılabildiğinden söz edilmektedir. M.Ö. 524 senesinde ortak hareket eden Zoroaster ve Pisagor gibi bilgin kişilerin de yer aldığı bir gruba anlatılan bu gizin gelecek kuşaklarda Özbekistan’da bulunan Buhara ya da Semerkant kentine taşındığı öne sürülmüştür (Blake, 2012).

Karabulut (2007) ve Subaş (2017) Müslüman matematikçilerin yüksek seviyedeki bilgileri ile Enneagram’ın temel aldığı 9 kişilik tipinin bir araya getirilmesinden sonra modelin düzenli şekilde kendini tekrardan oluşturması ile bugüne dek gelebildiğini belirtmişlerdir. Enneagram konusunda senelerdir uğraşan ve Enneagram Enstitüsünün kurucuları olan Riso ve Hudson (2003) ise Enneagramın temelinde Antik Yunan öncesindeki matematiksel icatların olduğunu ve batıya taşınmasında 14-15. yy’daki aydınlanmadan önce bilhassa Cizvit keşişlerin Arap ve Yunan kaynaklarını çevirmelerini oldukça fazla etkisi olduğu ifade etmişlerdir. Başka bir kuram ise Psiagor’un antik çağlarda bilinen dünyaya gerçekleştirdiği seyahatlerden bir tanesinde Pers İmparatorluğunda bu bilgiye eriştiği ve imgesi

geliştirdiği kuramıdır (Prien, 1998). Antik çağ kültürünün bugüne kadar gelen önem arz eden yapıtlarından birisi olan Homeros'un Odysseia'sındaki kahraman Oddyseus'un Truva Savaşından sonra eve dönüşte Dokuz ayrı ülkeye uğraması ve ülkelerin her birinin vatandaşlarının Enneagram'da bulunan tiplerle eşleştirilmesi o çağ kültürünün bir parçası olacağı hususunda fikir sunmaktadır (Heuertz, 2017).

Enneagramın tarihi ile alakalı araştırmada bulunan bilim adamları hem köken hem de tarihsel olarak Kabala ve Sufizm ile bağdaştırmışlardır. Palmer (2006) Enneagram'ı Dokuz farklı kişiliği ve birbirleri ile olan ilişkilerini açıklayan bir Sufi doktrini olarak ifade etmektedir. Riso ve Hudson (2003), Sufi doktrini olduğunu ve sözel yöntemle anlatıldığını ifade etmişlerdir. Birtakım araştırmacılar Pers imparatorluğunda yaşam süren Zoroaster isimli bir bilgenin Enneagram'ı Pisagor'a aktardıktan sonra kendisinin de Kabalist olması ile Kabala doktrininde farklı düşünceler elde ettiğini savunmuşlardır (Prien, 1998).

Keyes (1991) ise Sufilerin 2000 sene öncesinde Afganistan'da Enneagram'ı geliştirdiği için ve Kabala ile arasında bir ilişki bulunduğundan söz etmektedir. Doğu'daki Enneagram doktrininin Hakkani-Nakşibendi-Sufi temelinden devam ettiği de öne sürülmektedir (MirAhmadi, 2006). Bütün bu kökenlerle alakalı çeşitli neticelere sahip araştırma sahiplerine karşın ortak noktaların en büyüğü Enneagramı batıya kazandıran bireyin Ermeni asıllı Rus olan George Ivanovich Gurdjieff olduğu yönündedir (Vollmar, 1997; Palmer, 2006; Riso ve Hudson, 2003).

Vollmar (1997) tarafında pek çok değişik kimliğe sahip, halı, sihirbaz, dans öğretmeni ve antika satıcısı, yazar ve pedagog olarak ifade edilen Gurdjieff olağanüstü bir Sufi, Hint, Hristiyan ve Tibet mistik felsefesi öğrencesi ve sonradan da öğretmeni şeklinde ifade edilmiştir (Keyes, 1991).

Enneagram'ın adının ve simgesinin 1912-1913 tarihlerinden erken olmayan fakat 1915 yılından da geç olmayarak Gurdjieff tarafından ortaya atıldığı öne sürülmektedir. 1917 yılında Rusya'da temeli atılan ve sonra 2 sene Tiflis'te hizmet sunan ve akabinde 2 sene daha İstanbul'da hizmet sunan ve son olarak Fransa'da Gurdjieff tarafından oluşturulan İnsanın Ahenkli Gelişimi Enstitüsü kapsamında yazılı ve sözlü şekilde ilk kez Gurdjieff eliyle Enneagramın Batıya iletildiği kabul görmektedir (Brady, 2007).

Gurdjieff'in kendisinin konuşmalarının hiçbirinde, ölümünden sonra kendisi ile ilgili ve Enneagram ile ilgili takipçileri tarafından yazılan kitaplarında Enneagramı nasıl keşfedip öğrendiği ifade edilmemiştir (Subaş, 2017). Gurdjieff 9 kişilik tipinden ziyade Enneagram Üçlemesi isminde olan Duygu, Zihin ve İçgüdü isimli 3'lü bölümlemeyi açıklamış ve yoğunlaşmıştır. Gurdjieff Enneagramı Batıya getiren kişi olarak bilinse de bu doktrini sistemli duruma taşıyan kişi onun en iyi öğrencilerinden biri olan Demianovich Ouspensky'dir (Vollmar, 1997). Eşdeğer zaman diliminde bulunmamasına karşın okyanusun diğer tarafında olan 1950 yıllarında Ouspensky'nin kitaplarını okuyan Şilili psikolog Ichazo, benzer araştırmalar yapmıştır (Labanauskas ve Isaacs, 1996). Ichazo, aile tarafında kazandığı geniş kütüphane içerisinde icat ettiği Lull'a haiz kitaplarda Sufi kuramcılarında olan Arabî, Gazali ve Surawardi'den etkilenen bir Ezoterik doktrini bulmuştur. 1950 senelerinin sonlarına doğru Arica Şili'de 10 aylık Enneagram eğitimini sunmak adına bir okul kurmuş ve sonra New York, ABD'de Arica isimli bir okul kurmuştur (Ichazo, 2019).

Riso ve Hudson (2003), Enneagram ile ilgili derin araştırmalarda bulunmuş, günümüz itibariyle kabul gören ve Triad (üçleme) ve 9 tip bölümlemeyi içeren çağdaş Enneagram'ın kurucusu olarak Ichazo'yu kabul etmektedir. Enneagramı Ichazo'dan sonra daha da derin şekilde ele alan ve kendisinin de psikiyatrist olması nedeniyle psikiyatrik gruplarla Enneagram tiplerini eşleştirerek alanın daha bilim asıllı olmasını sağlayan şahıs ise Naranjo olmuştur (Naranjo, 2004). Bütün bu önde gelen bireylerin yanı sıra bugüne kadar Enneagram faaliyetleri ile katkıda bulunan bireylerden bazıları ise; Riso, Zuercher, Hudson, Wright, Wagner (Stevens, 2011).

2.6. Enneagramın Amacı

Enneagramın kullanılma alanlarından ilki olan bireyin kendisini tanımadaki ilk evre tutumlarını nesnel şekilde ele alabilmek için kendini gözlemlemesi, ikinci evre tutumlarına yol açan güdüyü elde edebilmek için kendini anlamasıdır. Üçüncü olarak esas maksat olan farklılık ve dönüşüm için farkındalık ile mevcut potansiyelini geliştirmesidir (Riso ve Hudson, 2009: 13).

Kişilik oluşmaya başlarken risk altında bulunduğu fark edilen yönü korumak için birbirinden farklı düşünme, hissetme ve harekete geçme kalıplarından birinin gelişmesi sağlanabilmektedir (Daniels ve Price, 2016: 15). Palmer (2014), kişiliğin

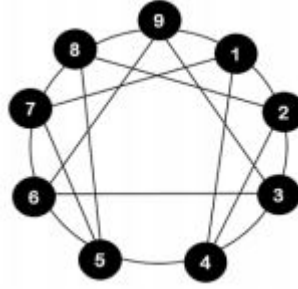
belli olmayan ve korkutucu bir dünyada kişinin kendisini güvende görebileceği için oluşturulduğu kişiliği sınırlayabildiğini belirtmiştir. Kişilik kendi farketme yolunda yol arkadaşı olarak görülse bile yapay bir oluşumdur. Kendini tanıma evresinde yol aldıkça kişiliğin geçmişten ve bilhassa çocukluktan edinilen alışkanlıkların, fikir kalıplarının, değer yargılarının, savunma biçimlerinin ve verilen tepkilerin tamamı olduğu görülmektedir. Gerçek özgüvene mani olan kişiliğin yapısının analiz edilmesi ile esas engeller oluşabilir. Kişiliğe olan bilinçsizce sahipleniş, kimlik yanılması, bu engeller ile yaşam sürmeye, hasret duyulmanın, aranılanın ve ne olduğu bilinmeyen huzursuzluğuna yol açabilmektedir (Riso ve Hudson, 2009: 18). Kişinin kendi tanıma yolculuğunun hayatın gerçeği olduğunu belirten Batı (2018), bu farkındalık edinilmediğinde kişiliğin güçsüz, geliştirilmesi gerekli ve potansiyeli fazla alanlar bilinmediği için kırılabilir bir yaşamın varlığını öne sürmüştür. Quespinsky (2010) de bireyin kendisini tanımmasının üst düzey olgunluk seviyesi olduğunu belirterek tekamül sözcüğüne atıf yapmıştır.

Kişinin başka insanları anlayabilmesi Enneagramın esas kullanma alanlarından ikincisidir. Hayat süresince mecburi veya istekli olarak başka insanlarla kurulan iletişimde, kişilik kuramları bilincinde olunmadan kullanılmaktadır. İnsanlar Enneagram ile motivasyon kaynaklarını, tepkilerini ve samimiyetlerini nesnel bakış açısı ile değerlendirerek, çeşitli fikirlerin de kabul edilmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca kendi varlığının bilinci ile diğerlerine erişebilme olanağı sağlamaktadır (Riso ve Hudson, 2009: 14). Aynı zamanda empati kurmaya, duygusal zekanın artmasına, ilişkiler arası hareketlerin doğru temele konmasına, kişinin dünyayı algılama biçimi ile başkalarının dünyayı algılama şekli arasındaki çeşitliliklerin kabul edilmesine sonuçta sosyal ilişkilerin düzene konulmasına ve çatışma ortamlarının engellenmesine imkan sağlayabilir (Batı, 2018: 14-15).

Bireylerin kişilik şekillerini belirlerken oluşan zorlukların nedenleri, aksilikler ile beraber mevcut olan bütünlüğün ve entegrenin farkına varılmamasından ötürü kişilik özellik tercih etme, olduklarından çok olmak istedikleri şekli kabul etme veya özelliklerin meydana getirdiği genel bir davranış tutumu ve motivasyon kaynakları yerine bir tek özellik üstünden harekete geçme biçiminde sayılabilir (Riso ve Hudson, 2009: 28).

2.7. Enneagramın Yapısı

Enneagram üç geometrik şekli bir araya getiren ve canlı sistemler ile bireylerin hareketli özelliklerini ifade eden bir sembol olarak ifade edilmektedir. Bu sembol bir üçgen, bir altıgen ve bir dairenin birleşmesinde meydana gelmiştir. Şekiller kendi içlerinde etkileşim oluşturmuşlardır. Çemberin içerisinde heksadlar ve üçgen dokuz eşit noktaya ayrılmıştır ve her noktanın yapı içinde bir manası bulunmaktadır.

Şekil 2.1: Enneagram Yapısı

Enneagram tipolojisine göre, dokuz temel kişilik bulunmaktadır ve insan işleyişinin üç esas merkezi vardır. Birey, bu üç merkez kendi içinde fazla gelişmiş, az gelişmiş veya ilişkilerinden biri kesilmiş olabilir. Bu üç kombinasyon dokuz kişilik tipine denk gelmektedir (Riso ve Hudson, 2009; Akt: Carpenter, 2015: 7).

2.8. Enneagram Merkezler

Enneagram teorisinde insan bedeninde onun davranış, karar, tutum ve duruşuna etki eden üç merkez olduğu bilinmektedir. Merkezler, kişiliğin ortaya çıktığı odak noktalarıdır. Enneagram kuramındaki merkezler ve bu merkezlerdeki kişilik tipleri Enneagram simgesi çizilerek ifade edilmektedir (Palmer, 2014; Riso ve Hudson, 2015; Batu, 2012; Özdemir ve Acarkan, 2014).

Şekil 2.2: Enneagram Sembolü

Kaynak: (Karabulut, 2007).

2.9. Merkezlerin İşleyişi ve Tiplerin Ortaya Çıkışı

Enneagramın insanların beyinde bulunan sinir dokusunda doğal bir kodlamanın açıklaması olduğu ifade edilmektedir (Ledlow ve Coppola, 2014: 8). Bu kodlama beyinde fiziksel prosedürleri üretmektedir ve kişinin çevresel uyarana bağlı şekilde belli biçimde davranış sergilemesini sağlamaktadır. Sağ ve sol beyindeki baskınlığa benzer olarak bilginin işlenmesi için beyin kendi içerisindeki bağlantıları biçimlendirmesi benzersiz bir olaydır (Riso ve Hudson, 2015: 31). Neticede kişi, bu iç içe girmiş yönelimlerden habersiz gelen algılara yönelik olarak doğal bir yönelim belirtmektedir (Ledlow ve Coppola, 2014: 9). Kodlamalar enneagramda ifade edilen merkezlerin beyindeki bölümleri tarafında çalıştırılmaktadır. Yönelimler üç merkezde değişik tepkiler şeklinde oluşmaktadır. Merkezlerin tiplere göre ana güdülerini, güdülerle alakalı farkındalığı ve bunlara yönelik olarak geliştirdiği izlemler tablodaki gibidir;

Tablo 2.2: Tipleri Ortaya Çıkaran GÜdü ve Stratejiler

Merkez	Tip Nu.	Gizli His	Farkındalık ve tutum	Arayış	Yöneliş
Duygu Merkezi	2	Reddedilme	Fark edememe Sürüklenme Dışsallaştırma Reddetme	Onay Arayışı	Başkalarının gereksinimlerini gidermeye sürüklenme
	3	Kopukluk	Uzaklaşma Yansıtma	Bağlılık	İmaj ve başarı bağılılığı
	4	Engellenmişlik	Fark etme Kontrol etme İçselleştirme Farkedememe	İz-etki bırakma arayışı	Özgün hissetme ve özgün üretmeye yönelme
Zihin Merkezi	5	Reddedilme	Sürüklenme Dışsallaştırma Reddetme	Onay arayışı	Bilgi ile uzmanlık edinip geleceği tasarlama Güvendiği alan içinde kalarak güvenli yaşamayı seçme
	6	Kopukluk	Uzaklaşma Yansıtma Farketme	Bağlılık arayışı	Yeni tecrübeler ile güvenilir ve keyifli hayat alanını genişletmeye çalışma
	7	Engellenmişlik	Kontrol etme İçselleştirme Farkedememe	İz-etki bırakma arayışı	
İçgüdü Merkezi	8	Reddedilme	Sürüklenme Dışsallaştırma Reddetme	Onay arayışı	Güç göstererek kendini tasdiklemeye eğilme
	9	Kopukluk	Uzaklaşma Yansıtma	Bağlılık arayışı	Uzlaşma ortamı sağlayıp huzurunu koruma Standartların yaygınlaştırıp engelleri geçmek ve iz bırakacak işler gerçekleştirilmeye yönelme
	1	Engellenmişlik	Farketme Kontrol etme İçselleştirme	İz-etki bırakma arayışı	

Kaynak: (Riso ve Hudson, 2015, s.127-180).

Tablo 2.2’de görüldüğü üzere tüm tipler gizli his içindedirler. Bu gizli his ile alakalı farkındalık hallerine göre merkezden gelen güdüler farklı olduğundan dokuz farklı tutum kalıbı oluşmaktadır. Bunlara göre her tip bir arayışa girmektedir. Bu arayışa göre her tip bir yönelme içindedir. Saklı hislerle başlayan ve yönelişle devam eden süreç, bireyin mizacının oluşmasındaki yazılım kodları şeklinde incelenebilir (Ledlow ve Coppola, 2014: 8; Riso ve Hudson, 2015: 210,246; Palmer, 2014).

Merkezlerin her birinde ilk tipler (2, 5, 8) saklı bir reddedilme beklentisindedirler, bunun bilincine varmazlar ve buna karşılık devamlı tasdiklenmek isterler. İkinci tipler (3, 6, 9) saklı bir kopukluk hissine kapılırlar, merkezden gelen güdülerin bilincindedirler fakat bunu kabul etmezler. Buna çözüm olarak bağlılık arayışına girmektedirler. Üçüncü tipler (1, 4, 7) ise gizli bir engellenme hissetmektedirler, merkezden gelen güdülerin bilincindedir ve bunu denetlemek

isterler. Engellenmeye tedbir olarak tepkiler vermektedirler (Riso ve Hudson, 2015: 210, 246). Merkezler, gizli hislere merkezin üretmiş olduğu kodlar ile tepki vermektedirler. Engellenme hissinde olab duygu merkezi duygusal tepki göstermektedir. Zihin merkezi zihinsel tepkiler gösterir ve içgüdü merkezi ise içgüdüsel tepki göstermektedir. Merkezlerin işlevlerine göre gelişmekte olan çeşitli tepkiler 9 mizaç tipi geliştirmektedir (Wagner, 1996; Riso ve Hudson, 2015; Palmer, 2014).

2.10. Enneagram Merkezlerine Göre Mizaç Tipleri

Bireyin hareketlerinin beynin içinde sinir dokusunda bulunan ve genetik bir kodlama neticesi oluşan olaylar olduğu ve Enneagramın bu kodlamaların neticesinde ortaya çıktığı öne sürülmüştür (Ledlow ve Coppola, 2014). Bu kodlamalar beyindeki fiziksel tutum prosedürlerinin ortaya çıkmasını sağlamakta ve çevreden gelen uyarılara gerekli tepkileri göstererek örüntüleri meydana getirmektedir. Örüntüler beyin yolu ile Enneagramın merkezlerini çalıştırmaktadır (Subaş, 2017). Enneagramın değişik eğilimleri olan her 3 merkez altında 3 tane tip yer almakta ve bunlar o merkezin içerisinde diyalektik bir bağlantı ile bulunmaktadırlar. 3 merkezdeki her 3 tipten birisi mevcut olduğu merkezi fazla temsilcisiyken diğeri o merkezin yeterli olmadığı tipi ifade etmektedir. Merkezin en az etki ettiği ve en az temasın olduğu son tip ile 3 merkezi içerisindeki 3 tip tamamlanmaktadır ve toplamda 9 tipli model oluşmaktadır (Riso ve Hudson, 2003; Palmer, 2006).

2.10.1. Duygu merkezi (hisseden grup)

Enneagramın yapısında duygu merkezinde bulunan gruba hisseden grup denilmektedir. Bu grupta bulunanların duygu merkezli olanların esas arayışı değer ve kimlik araştırması çevresinde örüntülenmektedir (Riso ve Hudson, 2015; Palmer, 2014; Daniels ve Price, 2016).

Hisseden Grup içerisinde bulunan iki tipi, duygularını fazlaca ifade etme yönelimindedir. İki tipindekiler aşırı ifade eden, aşırı dost canlısı ve coşkulu bireyler olma ve başka bireylere sadece olumlu duygularını ifade edip kendi gereksinimlerine ve sebeplerine ilişkin farkındalıklarını bastırma yönelimindedirler. Hisseden grubun baş tipi üçlerdir. Üçler birbirleri ile teması en az tip oldukları için bir taraftan bilinç dışı şekilde hisleri eliyle motive edilmekteyken işlevleri ve performansları üstüne

yoğunlaşmaktadırlar. Dört tipi, ikinin diyalektik zıttıdır, dörtler kendilerinin bilincindedirler ve kendilerini oldukça az bir şekilde anlatabilirler. Bunun yerine kendilerini farklı sanat kolları vasıtasıyla veya hislerini direkt ifadesini bastırarak gösterirler. Üç tipte kimlikleri ve düşmanlıkla alakalı ortak problemlere sahip olmaktadır ancak bu problemler çeşitli şekillerde ifade edilmektedir çeşitli nedenlere sahip olmaktadır (Riso ve Hudson, 2015: 23).

2.10.2. Zihin merkezi (düşünen grup)

Enneagram yapısında zihin merkezinde bulunan gruptur ve düşünen grup olarak bilinmektedir. Bu grupta bulunanların zihin merkezli olan esas arayışı iç kılavuz ve destek almak çevresinde örüntülenmektedir (Riso ve Hudson, 2015; Palmer, 2014; Daniels ve Price, 2016).

Beş, düşünen grupta bir anlamda düşünmeyi fazlaca ifade eden tiplerdendir. Beş tipi tüm tipler arasında entelektüel ve zihinsel olarak en yoğun olan tiplerdir. Düşünceleri, terimler ve hayalleri için yaşamaktadırlar ve bu arada yaşamın çoğu pratik tarafını ihmal etmektedirler. Altı bu üçlü grubun başıdır ve altılar açık düşünme merkezinin sağlayabileceği içsel rehberlik ile teması en azdır. Altı tipleri oldukça fazla düşünmektedirler; kaygılı olarak olguları çözümlenmeye ve olmuş olayların hesabını yapmaya öyle bir yoğunlaşmaktadırlar ki kendi içsel rehberliklerinin bilincinde değillerdir. Altılar doğru yolda ilerledikleri hususunda kendilerini tatmin etmeleri ve kararlı durabilmek için gereksinim duydukları güveni verebilmek için güvendikleri bireylere ve inançlarına başvurumaktadırlar. Yedi düşünmeyi az olarak anlatan tiptir ve bu durum yedilerin daha az zeki olduğu manasına gelmemektedir. Aksine çoğu hızlı ve akıllı düşünen yapıdadırlar. Problem yedilerin çok hızlı olarak bir fikirden diğerine geçmeleri ya da hareketlerinin ortaya çıkaracağı neticeleri tam düşünmeden fikirden harekete geçmeleridir. Bu durum eş değer anda fazla işi beraber gerçekleştirmelerine, hiperaktif olmalarına ve devamlı hareket durumunda kalmaya bağımlı olmalarına neden olmaktadır. Bu üç tip kaygı ve güvensizlik ile alakalı ortak problemlere sahip olmaktadır ancak bu problemler çeşitli şekillerde ifade edilmektedir. Ve çeşitli nedenleri bulunmaktadır (Riso ve Hudson, 2015: 24).

2.10.3. Fizik merkezi (içgüdüsel grup)

İçgüdü fizik merkezinde bulunan gruba içgüdüsel grupta denilmektedir. İçgüdüsel grubu meydana getiren fizik merkezli olanların temel arayışı yaşamsal güçlerini elde etmek çerçevesinde örüntülenmektedir (Riso ve Hudson, 2015; Palmer, 2014; Daniels ve Price, 2016).

Sekiz tipi İçgüdüsel Grup'ta içgüdüsel enerjiyi gösteren tiptir. Sekizler genel olarak kendilerini ve diğerlerini yıpratabilecek şekilde devamlı şekilde kendileri bağımsızlıkları, enerji ve canlılıkları ile alakalı ısrarcı ve iddialı tavır takınmaktadırlar. İddialı olma ile alakalı dilekleri onları etrafındaki her şeye ve herkes meydana okuyarak egemenlik kurma girişimine de yönlendirebilmektedir. Sekizler dünya ile bağlarını kendilerini herkesten daha kuvvetli ve gerçekçi görerek oluştururlar. Grubun baş tipi dokuzdur ve dokuzlar içgüdüsel enerjileri ile en az temaslı tiplerdir. Bu tip sükunetlerini, huzurlarını ve yaşamlarındaki rahatı devam ettirebilmek adına bu enerjiyi geçmek ya da onu yumuşatmak istemektedirler. Kendi içgüdüsel enerjileri ile bağdaşmalarındaki bu noksanlık Dokuzların diğerleri ile daha kuvvetli olarak yaşamı onların vasıtasıyla sürdürmelerine neden olabilmektedir.

Dokuz tipler bir taraftan bağımsızlıklarını korumak istemektedirler ancak bunu sekizler kadar iddialı gerçekleştiremezler. Dokuzlar aktif ilgilerini başka kişilerin üzerinden geri çekerek kendilerini bağımsız görmektedirler. Bir kişilikli tipler önemli oranda denetlemeye çalışarak içgüdüsel enerjisini az gösteren kişilik tipidir. Bir tipler içgüdülerine göre eylem gerçekleştirmeye direnmeye çalışmaktadırlar. Çünkü harekete geçme öncesinde gerekçelerinin haklı olduğunu hissetmek isterler. Bir kişilikli tipler devamlı şekilde kazanmak için çabaladıkları belirli ideallerle kıyaslayıp ölçmektedirler. Her üç tip de ortak olarak saldırganlığa ve bastırma sistemine sahip olmaktadır (Riso ve Hudson, 2015: 23).

2.11. Enneagramın Kanatları

İnsanlar, sahip oldukları saf özü ifade eden, değişim göstermeyen fakat gelişim gösteren ve niteliklerini sergilediği temel bir tarza sahip olmasına karşın yalnızca bu tarzın etkisinde veya sınırlandırılmasında hareket etmemektedir. Dinamik bir model ve analitik biçimde detaylandırılmış sistemle enneagram sembolündeki ana tipin sağındaki ve solundaki kanat ismi verilen tiplerin de etkisinde davranış

göstermekte ve bu bağlamda kendisine has davranışlara ve tutumlara sahip olabilmektedir (Batı, 2018: 66-67).

Selçuk ve Yılmaz (2016: 20) enneagramın farklı açıklanmasıyla oluşturulmuş DTMM’de kanat mizaç olarak değerlendirdikleri kanat etkisinde enneagram ile aynı görüşe sahip olduklarını, her bireyin pasif veya baskın bir kanat etkisine sahip olabileceğini fakat kanat etkisi düzeyinin bireyden bireye farklılık gösterebileceğini ve bu durumun da saf tiplerin görülmemesinin nedeni olduğunu ifade etmişlerdir.

Palmer (2014), ortak duygu ve kaygıların yaşanmasına karşın aynı tipteki kişilerin kanatlar nedeniyle farklı olabileceklerini belirtmiştir. Kişilik tipinde yalnızca bir kanadın veya her ikisinin de etkisinin olabileceği belirtilmiştir (Daniels ve Price, 2016: 30; Batı, 2018: 67). Palmer (2014: 64) tiplerin, kanatların birisinin baskın olmasına karşın, diğer kanadın da etkisini gösterebileceğini ifade etmiştir. Fakat Riso ve Hudson (2009: 32), kanat olgusunu enneagramda kabul etmeyenlerin de bulunduğunu, kendilerinin de yalnızca bir kanadın baskınlığı ile birlikte, kişiliklerin sembol üzerindeki yaylarda yoğunlaşma konumları doğrultusunda kabul ettiklerini ifade etmişlerdir. Merkez noktadan uzaklaşıp, kanatlara yakınlaştıkça, kanat etkisinin artış gösterdiğini tip üç üzerinden açıklamışlardır. Şayet bir bireyin temel kişiliği üç ve kişiliği iki yönünde giden yayda netlik kazanmışsa, iki kanatlı üçtür. Fakat merkez noktasında netleşme mevcutsa ya hiçbir kanat etkili değildir ya da her iki kanat da eşit derecede etki göstermektedir. Tiplerin birbirlerinden farklılık göstermelerine rağmen etkileşim içerisinde olduklarını, her iki kanadın da etkisini taşıyabileceğini iki kanatlı için dörtten de özellikler gösterebileceğiyle açıklayarak, insanlığın gizliliğinin sembolü olarak ifade ettikleri enneagramın bireyin ruhunda ve zihninde var olduğunu ifade etmişlerdir.

Üçler kanunun enneagram sembolündeki ifadesi olarak kabul edilen 3, 6 ve 9 noktalarının kanat tipleri, buldukları merkezlerin etkisindeki duygu çeşitlemeleridir. Palmer (2014; 63-64); 3, 6 ve 9 tiplerinin merkezlerinde bulunan duyguları özümstediklerini, kanatlarının da bu duyguların içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış çeşitlemeleri olduğunu ifade etmiştir. Hissetme merkezinde bulunan üç noktasının kanatları olan iki ve dördün, ne hissettikleri üzerine ve imaja yoğunlaştıklarını, zihinsel merkezdeki altının kanatları olan beş ve yedinin, etken ve edilgen biçimde korkuya sahip olduklarını, içgüdü merkezindeki dokuzun kanatları

olan bir ve sekizin, öfke yönelimi gösterdiğini ifade etmiştir. Fakat diğer tiplerin birincil tarz olmadıklarından kaynaklı; duygunun içsel ve dışsal yansımaları olmadığını da açıklamıştır. Beş kanadı olan dört, daha içine dönük, üç kanadı olan dört ise daha aktif ve hareketli örneklerini vererek aynı tipte bulunan kişilerin farklılıklarını göstermiştir.

2.12. Enneagramda Güven ve Stres Noktaları

İnsan, karşı karşıya kaldığı bazı durumları sahip olduğu tip ile aşamayabilir. Böyle bir durumda kişi iki farklı noktaya yönelmektedir. Birinci nokta, kendisini normal yaşantısındaki seyirden daha fazla bir güven ortamında hissettiğinde gittiği güven noktası, ikinci nokta ise normal yaşantısından daha fazla stresli bir durum ile karşı karşıya kaldığında gittiği stres noktasıdır. Bütün tiplerin gittiği güven ve stres noktaları farklıdır. Bir tip güven noktasına gittiğinde, gittiği mizacın pozitif tutumları göstermektedir. Şartlar normal haline geldiğinde ise asıl mizacına dönüş yapmaktadır. Bir tip, stres noktasına gittiğinde ise gitmiş olduğu tipin negatif tutumlarını göstermektedir (Riso ve Hudson, 2015).

Ayrılma yönü (stres noktası – bireyin artan baskı altında bulunduğu ve temel kişilik tipinin normal baş etme mekanizmalarına aşırı bir şekilde yüklendiğini gösterir) Enneagram'da 1 – 4 – 2 – 8 – 5 – 7 ve 9 – 6 – 3 – 9 sayı dizileri ile gösterilmektedir. Entegrasyon yönü (güven noktası – kişinin kendisini daha güvenli hissettiği ve temel tipin daha da bütünleşmesini sağlayacağını gösterir) ise bu iki dizinin tersi yönünde 1 – 7 – 5 – 8 – 2 – 4 – 1 ve 9 – 3 – 6 – 9 biçiminde gösterilmektedir. Örneğin, stres altındaki Bir, ayrılma yönündeki tip olan Dört yönünde hareket sergileyecektir. Daha rahat Bir ise, entegrasyon yönünde bulunan tip olan Yedi yönünde hareket sergileyecektir. Dokuz kendisini daha güvende hissettiğinde Üç yönünde, stres altındayken de Altı yönünde hareket gerçekleştirecektir (Riso ve Hudson, 2015).

2.13. Enneagramda Kişilik Tipleri

Aşağıda, enneagram temel metodolojisinde kabul gören temel dokuz tip ve bu tiplerin temel tutumlarına ve niteliklerinden bahsedilmektedir. Özellikle Ruso ve Hudson ile Palmer'in görüşleri doğrultusunda açıklamalar yapılacaktır.

2.13.1. Tip 1-Mükemmeliyetçi

Tip Bir kişilikler; kendilerini ve başkalarını eleştirme eğilimi göstermektedirler ve tek bir doğru bulunduğuna inanmaktadırlar. Ahlaki bakımdan kendilerini üstün hissederler. Hata yapmak korkusundan işlerini ağırdan almaktadırlar. Cümlelerinde sık sık gereklilik kipini (-meli, -malı) kullanırlar. Gelişimini tamamlayan Tip Bir Kişilik, eleştirel zekası üst düzey olan bir birey ve ahlaki bakımdan bir kahraman olabilir (Palmer, 2014, s.60). Tip Bir Kişilikler; amaçlı, ilkeli, kontrollü ve kusursuzluk arayan tipler olarak ifade edilebilir. İçgüdüsel motivasyonları İçgüdüsel Merkezde bastırılan ya da kısıtlanan Tip Bir Kişilikler; bu durumu dengeli bir hale getirmek adına güçlü inançlara ve pozisyonlara bel bağlamaktadır. Bu bağlamda İç Kritikten onay ya da kınama olmadan kendiliğinden davranma yeteneği gelişim göstermemiştir. Tip Bir Kişilikler içgüdüsel dürtülerini, süperego (kendi üst benliği) ve toplum tarafından kabul görebilecek tutumlara yönlendirmek adına çaba gösterirler. Kendi nefsinin ve başka bireyleri yola sokamadığından saldırganlık (içerleme, öfke, kızgınlık) ve bastırma (bedensel hazlarını, dürtülerini, içgüdülerini) öne çıkan önemli noktalar (Riso ve Hudson, 2015, s.138-139).

Tablo 2.3: Tip 1'in Özellikleri

Enneagram Mizaç Tipi	1. Mükemmeliyetçi
Güdü	Ortak değerleri yaşamak, daima doğru olanı yapmak ve dünyayı daha adil bir yer haline getirmek
Stratejik öncelik	Doğru olanı yapmak
Belirgin özellik	Eylemin doğruluğunu hissetmek isterler
Erdem	Dinginlik
Tutku	Öfke, içerleme
Klasik savunma mekanizması	Karşıt tepki verme
Düşünme tarzı	Ayrıntılı düşünme
Pozitif Yönleri	İdealist, prensipli, düzenli, disiplinli, titiz, planlı, işini doğru yapan, vicdanlı, didaktik
Zayıf Yönleri	Aşırı eleştirel, prensiplerinde esnek olmayan, muhalif, aşırı detaycı, uzlaşmaz, yargılayıcı, tartışmacı ve kusur bulucu
Çekinceleri	Yanlış ya da uygunsuz davrandığı için eleştirilmek veya suçlanmak
Temel Korkusu	Yanlış/kötü yapmak
Benlik takılması	İçerleme, yargılama
Savunma cümlesi	Eleştirmiyorum, doğru olanı yapılmasına çalışıyorum

Kaynak: (Karabulut, 2007).

Tip Bir Kişiliklerin ortalama sağlık seviyesindeki bireylere görülen davranış ve tutumları Riso ve Hudson (2015, s.137-138) tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: Karşılaştıkları gerçekler Tip Bir Kişilikleri mutsuz etmeye başlamakta ve kendilerine düşen bir ödev olduğunu düşünüp her şeyi bireysel olarak düzeltme kararı almaktadırlar. Avukat, mücadeleyi seven, reformcu, eleştirmen, eğitici, soylu ve idealist özellikleri taşımaktadırlar. Hedefe dönül hareketleri başlatan bireylerdir. Her şey “olması gerektiği gibi” olmalıdır. Tip Bir Kişilikler hataları açıklama, düzeltme ve tartışma ihtiyacı duymaktadırlar. Aynı zamanda standartların düşmemesi için çaba sarf ederler. Düşüncelerinin ve bildirdikleri görüşlerin doğru ve kesin olduğunu varsaymaktadırlar. Görüş ve standartlarını açıkladıkça hata yapmaktan imtina ederler. Ayrıntılar önem ifade etmekte, düzenli, iyi organize olmuş, sistemli, tertipli, mantıklı ve aynı zamanda saçmalıklardan ve duygusallıktan uzak bir kişilik sergilerler. Dürtülerini ve hislerini kontrol altında tuttuklarından bastırılmış ve gerilimli bir görünüm ortaya koyarlar. Depresyon (bunalım) nöbetleri başlar. Çoğunlukla işkoliktirler, gevşeklik göstermekten korkarlar. Anal kompulsif (zorlantılı), katı kuralcı, titiz, dakik, müşkülpesent ve detaycı nitelikleri barındırmaktadırlar. Düşünce yapıları çıkarsamalı ve sıradüzenseldir, her şey yanlış-doğru, siyah-beyaz ve iyi-kötü olarak ikiye ayrılmaktadır. Her şey hakkında bir önyargıya sahiptirler. Çevresindeki bireyleri düzeltme ve kendi görüşlerine uygun hareket etmeye yönlendirirler. Kendilerini başta olmak üzere bütün insanları sürekli eleştirirler, yargırlar, kılı kırk yarararak hata ararlar ve bulurlar. Kusursuzluğun peşinde ve sabırsız bir birey olarak işler kendi istediği gibi gitmediğinde mutsuz olurlar. Başka bireyler onların standartlarına uymadığında ve işleri bozduğunda o kişilere içerler, ahlak dersi verirler, azarlarlar, düzensizliklere ve hatalara öfkelenirler.

2.13.2. Tip 2-Yardımcı

Tip İki Kişilikler, onaylanma ve şefkat arayışı içerisindedirler. Başkaları adına vazgeçilmez bir insan olarak takdir edilme ve sevilme ihtiyacı duyarlar. Kendilerini başkalarının ihtiyaçlarına adarlar. Yönlendiricidirler (manipülasyon ve manipûlatif). Birden fazla benliğe sahiptirler, her bireye farklı benlik göstermektedirler. Saldırgan bir baştan çıkarıcılık göstermektedirler. Gelişmiş bir Tip İki Kişilik, gerçek anlamda destekçi ve yardımsever davranışlar sergilemektedir (Palmer, 2014: 60).

Tip İki Kişilikler; eli açık, dikkatleri çekmeyi seven, bireylerin memnun olmasını isteyen, baskıcı tiplerdir. Tip İki Kişiliğe sahip birey, eşduyum içerisinde başka insanların gereksinimlerini ön planda tutmaktadırlar. Bu bağlamda kendileri adına pek bir şey yapmamakta ve başkalarına sağladıkları hizmet, sevgi, sıcaklık ve teşvik karşılığında olumlu alaka beklemektedirler. İnsanlar adına bilinçli olarak olumlu hisler beslemekte ve kendisini insanların hayatında iyiliğin temel kaynağı olarak görmektedirler. Bu Üçlü'deki diğer tarzlar gibi Tip İki Kişiliklerin de narsistik yara, değer ve değersizlik ile alakalı problemleri bulunmaktadır. Kimlikleri sorgulandığında ya da zayıflatıldığında gerçek kimlik ve düşmanca davranışlar (narsistik öfke) ile alakalı problemler baş göstermektedir (Riso ve Hudson, 2015: 82-83).

Tablo 2.4: Tip 2'nin Özellikleri

Enneagram Mizaç Tipi	2. Yardımcı
Güdü	Yardımsaver olmak, sevgi vermek ve almak
Stratejik öncelik	İlişki kurmak
Belirgin özellik	Coşkun ve aşırı arkadaşça
Erdem	Alçak gönüllülük
Tutku	Kibir
Klasik savunma mekanizması	Bilinçaltına itme
Düşünme tarzı	Empatik düşünme
Pozitif Yönleri	Empatik, dost canlısı, ilgili, destekleyici, anlayışlı, şefkatli, cömert
Zayıf Yönleri	Aşırı fedakar, alıngan, sahiplenici, konsantre olamayan, kontrol edici, duygularını aşırı dışa vuran, yönlendiren, talepkâr, dolaylı
Çekinceleri	İhtiyaçlarını belli etmek, yalnız kalmak, bencilce davranmak, insanların kendisine ihtiyaç duymaması
Temel Korkusu	Reddedilmek
Benlik takılması	Pohpohlama
Savunma cümlesi	Yönlendirmiyorum, sadece yardımcı olmak istiyorum

Kaynaklar: (Karabulut, 2007).

Tip İki Kişiliklerin ortalama sağlık seviyesindeki bireylerde izlenen davranış ve tutumlar Riso ve Hudson (2015, s. 81-82) tarafından, başkalarıyla yakınlık kurmak isterken bireyleri memnun etme çabası kendisini gösterir; aşırı arkadaş canlısı davranışlar gösteren, duygusal gösteriye kaçan ve her olay karşısında “iyi

niyet” besleyen kişi olmaya yönelik olarak açıklanmaktadır. Sırtını sıvazlama, onaylama, överek göklere çıkarma gibi baştan çıkarıcı alaka sergileyerek insan kazanma çabası gösterirler. Genellikle ilişkiden bahsetmektedirler. Günden güne daha muhtaç olurlar ancak bunu yadsırlar; aşırı samimiyet sergilerler, davetsiz misafirlerdir. Başka insanların kendilerine gereksinim duyduğunu ispatlamak adına sevgi adına bireylerin başına dikilir ve işlerine karışırlar.

Başkaları adına yeteri kadar bir şeyler yapamadığını düşünen ve kendisini feda eden birey olurlar; karşılanması gereken gereksinimler yaratıp tükenirler. Başkalarının onlara bağlı olmalarını, her şeyi onlara rapor etmelerini, öneri ve izin için kendilerine gelmelerini isterler. “Yatırım” yapmış oldukları bireylere hükmetme ve her şekilde baskı kurma eğilimi göstermektedirler. Günden güne kendilerini daha önemli görmeye başlarlar ve başkaları adına yaptığı işleri abartarak önemserler ve karşılığını beklerler. Keyfileşir ve küstahlaşırlar, buyurucu olup büyüklük ve amirlik taslarlar. İyilikleri adına sürekli teşekkür beklerler ve şerefendirilmek isterler. Hastalık hastası olabilir ya da herkes için yaptıkları iyilikler yüzünden acı çeken mağdur rolünü sergileyebilirler.

2.13.3. Tip 3- Başaran

Tip üç kişilikler, sevgiyi, başardıkları ve gerçekleştirdikleri ile kazanç sağlamaya çalışmaktadırlar. Daima kazanan taraf olmayı tercih ederler ve rekabetçidirler, Görünüşte her şeyi idare etmektedir, gerçek benliği ile mesleki bilgiyi birbirine karıştırmaktadır. Normalde olduğundan daha üretkendirler Gelişmiş bir ü etkili bir lider, güçlü bir müteşebbis, iyi bir satış uzmanı ve güçlüm takımlara elverişli bir kaptan olabilirler (Palmer, 2014: 61).

Tip üç kişilikler ortama uyum sağlayan, imaj meraklısı ve hırslı kişiliklerdir. Tip üç kişilikler hissetme üçlüsünün temel şekli olarak kendi duygularından kopuk olanlardır. Eşlerinin isteklerine uyabilmek adına içlerindeki utanç ve incinme duygularını bastırmaktadırlar. Tip üç kişilikler duygularını bölmelerine ayırmışlar ve kutulara hapsedmişlerdir. Bu şekilde başarı, yeterlilik, performans ve neticeye ilişkin bir kişilik örüntüsü oluşmuştur. Başka kişiliklere ve kendilerine elverişli belli bir kimlik taşıma ve bu kimlik sorgulandığı ya da tehdit edildiğinde düşmanca davranışlara girme biçiminde problemler bulunmaktadır (Riso ve Hudson, 2015: 89-90).

Tablo 2.5: Tip 3'ün Özellikleri

Enneagram Mizaç Tipi	3. Başaran
Güdü	Her işi başarmak ve başarılarıyla katkıda bulunduğu hissine sahip olmak
Stratejik öncelik	İmrenilen olmak
Belirgin özellik	İşe ve başarıya yönelir
Erdem	Doğruluk, sahicilik
Tutku	Aldatma, yalancılık
Klasik savunma mekanizması	Özdeşleşme
Düşünme tarzı	Üretken düşünme
Pozitif Yönleri	Enerjik, sorumluluk sahibi, verimli, sonuç odaklı, içten motivasyonlu, çalışkan, pratik, motive edici
Zayıf Yönleri	Kendi aşırı önemseyen, yüzeysel, kinci, aşırı rekabetçi, savunmacı, hile ve göz boyama, işkolik, ben merkezli
Çekinceleri	Reddedilmek, değersiz olmak, başarısız görülmek
Temel Korkusu	Başarısızlık
Benlik takılması	Boşluk, boşunalık
Savunma cümlesi	Sabırsız davranmıyorum, sadece işi bir an önce bitirmek istiyorum

Kaynak: (Karabulut, 2007).

Riso ve Hudson (2015)' göre, tip üç kişiliklerin ortalama sağlık seviyelerindeki bireylerde görülen davranış ve tutumlar şöyledir; Tip üç kişilikler hırslı kişiliklerdir, kusursuz olmayı amaçlarlar ve bütün enerjilerini başarı elde etmeye adapte ederler. Yaptıkları işlerde dikkatlerini toplarlar ve başarıları ile fark edilmek istemektedirler. Daima en iyi olmak istemektedirler. Başarılarını ve kendilerini devamlı başkaları ile karşılaştırmaktadırlar.

Bireysel konum ve nüfuz, benzersiz olmak, özel olmak, kariyer elde etmek toplumsal merdivenlerde tırmanmak önem arz eden hususlardır. Meydan okudukları ya da sorguya çekildiklerinde siyasal ve çekicilik ustalıklarını konuşturmakta. Pragmatik, neticeye ilişkin ve verimli oldukları kadar sakın ve cilalı yüzeyin altında hesap peşinde olabilmektedirler. Başka kişilikler eliyle nasıl oldukları önem arz etmektedir. Kabullenilebilir bir imaj sergilemek, güvenilir olmak, uygun şeyler ifade etmek, beklentilere göre davranış ve tutumları düzene sokmak önemli faktörlerdir.

Giderek daha da tahmin edici olmaktadır ve yüreklerinin ifade ettiklerinden iraklaşmaktadır. Duru bir profesyonellik, tarz, uygun kelimeler, stil oldukça önem arz etmektedir. Başka kişiliklerin esas kişiliklerini göreceği kaygısı ile içtenlik ve bağlılık, samimiyet problemlere ortaya çıkmaktadır. Değerli görülmedikleri hissi arttıkça daha az sağlıklı tip üç kişiliklerin başarı arayışları ile etrafi etkisinde bırakma arzusu de artmaktadır. Devamlı kendilerini ön plana çıkarır, kabiliyet ve başarılarını mübalağa etmektedirler. Narsizm duygusu içerisinde saklılıkları ve kimlikleri ile alakalı beklenti içindedirler.

2.13.4. Tip 4- Özgün

Tip Dört Kişilikler, ulaşılmazın çekiciliğine esir olmuşlardır. Onun adına amaç olan, asla burada ve şu an olan değildir. Üzgün, sanatkar, trajik ve duyarlıdır. “Olmayan bir sevgiliye veya kaybettiği bir dostuna” odaklanarak yaşarlar. Gelişimini tamamlamış bir Tip Dört Kişilik, yaşama daha yaratıcı olarak yaklaşmakta ve geçirdiği acı tecrübeler sayesinde çevresindeki insanlara yardımcı olabilmektedir. Güzelliğe ve tutkulu bir hayata, yani cinselliğe, doğuma, yoğunluğa ve ölüme odaklanan bir hayat sürerler (Palmer, 2014: 61).

Tip Dört Kişilikler ifade gücü yüksek, romantik, etkileyici, canlı, değişken ruh halinde ve saklayıcı tiplerdir. Hissetme Merkezinin içerisinde bulunan Tip Dört Kişilikler, nefis algılamaları için esas aldıkları duygusal tepkilerini hayal gücüyle uyarmakta ve yaşatmaktadır. Değişkenlik gösteren duygusal hallerini iç gözlemle pekiştirmekte ve bunlarla özdeşleştirmektedirler. Daima hisleri izlemenin ve özellikle olumsuz hisleri dikkate almanın sonucu olarak kişilerarası ve pratik alanlarda problem yaşamaktadırlar. Duygu merkezindeki tiplerin genelinde ortak ve yaygın sorunları kimlik ve düşmanca tutumlardır. Tip Dört Kişiliklerin düşmanlığı, kin dolu istihza, kıskançlık, kimlikleri sorgulandığında ya da tehdit edildiğinde insanlardan kopma biçiminde ortaya çıkmaktadır (Riso ve Hudson, 2015: 96-97).

Tablo 2.6: Tip 4'ün Özellikleri

Enneagram	4. Özgün
Mizaç Tipi	
Güdü	Özel eserler ortaya koymak, benzersiz bir şekilde fark edilip kendini özgün ve özel hissetmek
Stratejik öncelik	Farklı olmak
Belirgin özellik	Hislerini başka uğraşlarla ifade eder
Erdem	Sakinlik ve ölçülü olmak, duygusal denge
Tutku	Kıskançlık
Klasik savunma mekanizması	İçe yansıtma
Düşünme tarzı	Özgün tasarımcı düşünme
Pozitif Yönleri	Özgün, yaratıcı, estetik ve güzelliği takdir edenderinlik, elitist, anlam arayan, kibar, stil sahibi, elegant, sanatçı ruhu,
Zayıf Yönleri	Karamsar, melankolik, değişken ruh hali, çabuk öfkelenen, çekingen, kendine acıyan, aşırı hassas, kıskanç
Çekinceleri	Sıradan biri olmak, basit ve anlamsız bir hayat yaşamak
Temel Korkusu	Sıradanlaşma
Benlik takılması	Melankoli
Savunma cümlesi	Duygusal davranmıyorum, sadece kendimi ifade etmek istiyorum

Kaynak: (Karabulut, 2007).

Tip Dört Kişilikleri ortalama sağlık seviyesindeki bireylerde görülen tutum ve davranışları Riso ve Hudson (2015, s.95-96) şu şekilde açıklamıştır: Hayata bir sanatçı edasıyla romantik olarak bakmaya başlarlar; duygularını desteklemek adına estetik ve güzel bir ortam oluşturma çabasında bulunurlar. Tutkulu hisleriyle, fantezi (düşleme) ve hayal gücüyle gerçeği harmanlamayı severler. Hisleriyle teması kaybetmemek adına her şeyi benimsemekte ve kişisel algılamaktadırlar. Aşırı duygusallık durumundan kaynaklı kolay incinebilen bir ruh halinde olabilirler; kendilerini “yabancı ve değişik” hissetme eğilimleri vardır. Alakadar oldukları, sevgi besledikleri nesnelere karşı ilgi yitirme veya aşırı büyülenme arasında gidip gelmektedirler. Farklı ruh halleri ve fırtınalı duyguları çevrelerinde bulunan bireyleri tedirgin bir hale sokar. Günden güne nefesine daha düşkün, yapmacık davranan, sıkılğan bir insan halini alırlar.

Diğer insanlardan farklı olduklarına inanmakta ve kendilerini onlardan ayrı tutmaktadırlar. Hayalperest, melankolik, çökmüş, mağrur, zevk düşkünü insanlardır ve hayat tarzlarını sorgulayan bütün insanlara düşmanca yaklaşırlar. Kendilerine acıma ve başka insanları kıskanma dürtüleri, hayal kırıklığı ile birlikte kuruntular ile gerçek dışı beklentilere girmelerine sebep olur, kendi isteklerine olan düşkünlükleri artar. Zaman geçtikçe verimsiz, tükenmişlik içerisinde, yorgun ve beceriksiz insanlara dönüşmektedirler.

2.13.5. Tip 5- Gözlemci

Tip Beş Kişilikler, başka insanlarla arasına duygusal mesafe koymaktadırlar. Özel hayatını korumakta ve yakın ilişkilerde bulunmamaktadırlar. Diğer insanlardan uzak durması, hayatına yapılması mümkün bütün müdahalelere karşı bir savunma mekanizmasıdır. Bağlılıkların ve başka insanların ihtiyaçlarının kendilerini tükettiğini düşünmektedirler. Sorumluluklarını bölümlere ayırmakta; duygulardan, nesnelere ve insanlarda kopuk bir hayatı tercih etmektedirler. Gelişimini tamamlayan bir Tip Beş Kişilik, kusursuz kararlar alan bir strateji uzmanı, fildişi kulede yaşamını sürdüren bir entelektüel ya da kanaatkar bir keşiş olabilir (Palmer, 2014: 61).

Tip Beş Kişilikler, yeniliğe açık, beyinsel, kışkırtıcı ve mesafeli tiğlerdir. Düşünme Merkezinde olan Tip Beş Kişiliklerin zihinleri çok etkindir, diğer fonksiyonları bastırır.

Sonuç itibarıyla bedenle ilişki en aza indirgenmiştir. Duygusal boyut ve insan ilişkileri boyutu değersiz görülmekte ve gelişim göstermemektedir. Zihin daima “hazırlık” durumundadır ve harekete geçme ertelenmektedir. Zihin merkezilerde güven ve endişe ile alakalı problemler mevcuttur. Tip Beş Kişilikler, dış dünyanın bunaltan baskısıyla baş edememekten kaygı duymakta ve daha güvenli olarak benimsedikleri zihinlerine çekilmektedirler (Riso ve Hudson, 2015: 102-103).

Tablo 2.7: Tip 5'in Özellikleri

Enneagram Mizaç Tipi	5. Gözlemci
Güdü	Dünyanın nasıl işlediğini bilmek ve anlamak
Stratejik öncelik	Bağımsız olmak
Belirgin özellik	Fikir, kavram ve hayalleri için yaşarlar
Erdem	Bağlı olmamak
Tutku	Açgözlülük
Klasik savunma mekanizması	Yalıtım
Düşünme tarzı	Analitik sorgulayıcı
Pozitif Yönleri	Objektif, analitik, odaklanabilen, yeni fikirlere açık, serinkanlı, öğrenmeye istekli, gözlemci, öngörü sahibi, meraklı,
Zayıf Yönleri	Ketum, yalnızlığı seven, içe dönük, soyutlanmış, paylaşmayan, karamsar, münakaşacı, duygularını göstermeyen
Çekinceleri	İnsanlarla iç içe olmak, duygusallaşmak, bağlanmak, başkalarının ondan aşırı talepte bulunması, kaynaklarının tükenmesi
Temel Korkusu	Bilememek
Benlik takılması	Hasislik
Savunma cümlesi	İçerideyim değilim, sadece daha fazla bilgi edinmek istiyorum

Kaynak: (Karabulut, 2007).

Tip Beş Kişiliklerin ortalama sağlık seviyesindeki bireylerde izlenen tutum ve davranışlar Riso ve Hudson (2015: 101-102) tarafından şöyle ifade edilmektedir: Tip Beş Kişilikler, harekete geçmeden önce bütün olacakları zihinlerinde işlemektedirler: Modeli oluştururlar, bilgiyi derleyip hazırlanırlar, pratik yaparlar. Gerçek hayattan koparak kendi kavram ve hayal dünyalarına çekilmektedirler. Çalışkandır, teknik geliştirir. Uzmanlaşırlar, “entelektüel” olurlar; araştırmaya, bilime, fikir geliştirmeye bayılırlar. Bazı anahtar ilgi alanlarını öne çıkarıp hayatın diğer alanlarını geri plana atarlar. Hayal ürünü dünyalara dalıp ve karmaşık fikirlerle çevrelerinden kopmaya müsaittirler. Kuruntu ve vesvese durumu hakimdir. Kendi görüş ve yorumlarını gerçeklere tercih ederler. Detaylara yoğunlaşarak büyük resmi göremezler, “ağaçları incelemekten ormanı göremezler”. Gizemli, karanlık, sıra dışı ve hatta rahatsız edici konular ilgilerini çeker. Pratik dünyadan uzak, “bedensiz”, gergin ve yoğun bir zihne sahiptirler. İç dünyaları ve bireysel görüşleriyle ters düşen her şeye karşı düşmanca tavır sergilerler. Duygusallığa aşırı itildiklerinde ya da bunaldıklarında savunma mekanizması olarak saldırgan tutumlar sergileyebilirler. Aşırı ve radikal düşünceler ile rahatsız edici ve kışkırtıcı tutumlar sergilerler. Diğer insanların kendisini anlayamayacak kadar aptal olduğunu düşünmekte, böyle düşündüğü insanlara karşı alaycı ve tartışmacı bir tutum içerisine girmektedirler. Tip Beş Kişiliklerin aşırı ve patavatsız yorumları, değerli sezgiler ve aynı zamanda zorlanmış yarı gerçekler barındırabilir.

2.13.6. Tip 6- Sorgulayan

Tip Altı Kişilikler; işine düşkün, ürkek, kuşkulu bireylerdir. İşlerini ağırdan almaktadır çünkü eyleme geçmek yerine düşünmektedirler. Harekete geçmekten korkarlar çünkü öne çıkmanın saldırıya açık olmak olduğu düşüncesindedirler. Kendilerini mazlum insanlarla özdeşleştirip, otoriterliğe karşı tavır sergilerler, kendilerini feda edeler, davaya bağlılardır. Fobi tipli bir Tip Altı Kişilik; kendisine gaddarca davranıldığını düşünür, bocalar, köşeye sıkıştığında pes eder. Fobi karşıtı tipli bir Tip Altı Kişilik ise; kendisini sürekli tehdit altında görür, bu sebeple dehşetle yüzleşmek adına saldırgan bir tutumla öne atılır. Gelişimini tamamlamış bir Tip Altı Kişilik, çok iyi bir takım oyuncusu, sadık bir dava adamı ve iyi bir arkadaş olabilir. Başka insanların yalnızca çıkar için göstereceği gayreti o, dava uğruna gösterir (Palmer, 2014: 61-62). Tip Altı Kişilikler; güvenilir, kendini adamayı ödev bilen, savunmacı ve şüpheli tiplerdir.

Düşünme Merkezinin temel tarzı olan Tip Altı Kişilikler, içten bilme ve zihin sakinleştirme becerisine en uzak tarzı meydana getirirler. Açık bir iç kılavuzları olmadığından yön ve güvence bulmak maksadıyla başka insanlar, inançlar, otorite gibi dış kaynaklardan faydalanırlar. Tip Altı Kişilikler genellikle şüphe içerisinde yaşarlar ancak akla yakın bir inanç düzeni bulduklarında bu inanca duygusal bağlılık sergilerler. Tip Altı Kişilikler, endişe ve güvensizlik ile alakalı problemler yaşamaktadırlar (Riso ve Hudson, 2015: 109).

Tablo 2.8: Tip 6'nın Özellikleri

Enneagram Mizaç Tipi	6. Sorgulayan
Güdü	Emniyet ve güvenliğe sahip olmak
Stratejik öncelik	Güvende olmak
Belirgin özellik	Endişeleri iç kılavuzlarından uzaklaştırır
Erdem	Cesaret
Tutku	Korku
Klasik savunma mekanizması	Yansıtma
Düşünme tarzı	Şüpheli sorgulayıcı
Pozitif Yönleri	Sadık, sorgulayıcı, ihtiyatlı, görev bilinci gelişmiş, işbirliğine açık, dürüst, takım oyuncusu, planlı,
Zayıf Yönleri	Endişeli, şüpheli, savunmacı, kötümser, esnek olmayan, aksi, kontrol edici
Çekinceleri	Risk almak, yeni ve bilinmeyen durumlar (ortamlara) girmek, göz önünde olmak
Temel Korkusu	Güvensizlik
Benlik takılması	Korkaklık, şüphe
Savunma cümlesi	Şüpheli yaklaşmıyorum, sadece işi sağlama almaya çalışıyorum

Kaynak: (Karabulut, 2007).

Tip Altı Kişiliklerin ortalama sağlık seviyesindeki bireylerde izlenen tutum ve davranışlarını Riso ve Hudson (2015: 107-108) şu şekilde ifade etmektedir: Tip Altı Kişilikler kendilerine dahi şüpheyile yaklaşır, bu nedenle enerjilerini ve zamanlarını güvenilir ve dengeli olduğuna inandıkları şeylere harcarlar. Organizasyon ve plan yaparlar, bu sırada kılavuz ve destek için ittifak, otorite ve inanç arayışına girerler. Sigorta ve güvence onlar için önemlidir. Gelecek ile alakalı kaygı duymakta ve sürekli olarak tetikte ve sorun beklentisi içerisinde dirler. Bütün ihtimalleri göz önünde bulundurmalarına karşın yine de güvenlik adına yeterli tedbirleri alamadıklarına inanmaktadırlar. Kaygı düzeyleri artış gösterdikçe daha çok taahhüt altına girmekte ve bunlara karşı pek çok sorumlulukları olduğunu fark etmektedirler. Nihayetinde baskı altına girdiklerini hissetmektedirler. Başka insanların desteğine ya da bir inanca inanmak ve bunlar hakkında şüphe duymak

arasında gidip gelmektedirler. Günden güne kararsız ve çelişkili hislere sahip olurlar, şüpheleri artar, kendilerini, inançlarını, inandıkları kuruluşları sonuna kadar savunmaya başlarlar. Otoriteye, kendilerine destek verenlere karşı edilgen-saldırgan (agresif-pasif) tutumlar sergilerler, dış dünyaya karışık mesajlar verirler. İç kargaşadan kaynaklı beklenmeyen tepkiler gösterirler, işleri gecikir, çelişkili, ihtiyatlı, kaçamaklı tutumlar sergilerler. Kaygılarını ifade etmekten çekinip susmayı tercih ederler. Başka insanların kendilerine yüklenmesinden imtina ederler. Gerilim düzeyi arttıkça hırçın, aksi, kötümser ve engelleyici birey haline bürünürler. Şüpheleri ve gerilimi atmak adına daha da inatlaşırlar, aşırı tepki gösterirler. İsyankar ve katı bir tavır sergileyerek güvensizlik duygularını gizlemeye çalışırlar, kavgacı, ince alayı, çabuk sinirlenen ve saldırgan bir kişiliğe bürünürler. İnsanları; dost ve düşman olarak ikiye ayırır, “Onlara karşı biz” düşüncesinden hareketle kendilerine güven veren her şeyi hararetle savunup kaygıları için başka insanları suçlarlar. Günden güne daha otoriter bir hal alıp, farklı düşüncelere kapalı hale gelirler.

2.13.7. Tip 7- Maceracı

Tip Yedi Kişilikler; eğlencelerine düşkün, şıpsevdi, maceracı ve yüzeysel; hayata keyif almak maksadıyla yaklaşan tiplerdir. Bağlanmak ile alakalı problemleri vardır; seçenekleri açık tutmak, duygusal bakımdan yükseklerde dolaşmak istemektedirler. Genellikle mutlulardır, çevrelerine canlılık katarlar. Yeni atılımlar gerçekleştirme eğilimindedir ancak başladığı işi bitirmek gibi bir huyu yoktur. Gelişimini tamamlayan bir Tip Yedi Kişilik; bütünleştirici, kuramcı ve tam bir Rönesans tipidir (Palmer, 2014: 62). Tip Yedi Kişilikler, kendiliğinden davranan, dikkati çabuk dağılan, çok yönlü, aşırıyı seven tiplerdir. Tip Yedi Kişilikler Düşünme Merkezindedirler ancak ani ve içgüdüsel davranışlarla zihni uyarmaya ve düşünce sürecini aktif tutmaya çalışmaktadırlar. İç kılavuzla temasları kopuktur; tatmin olacak alan arayışına girerken pek çok yöne başvururlar, bütün yolları denerler ve enerjilerini dağıtırlar. Tip Yedi Kişiliklerde bastırılmış endişeyle alakalı temalar ve güvenle alakalı endişeler gözlemlenmektedir. Zevk ve heyecan veren tecrübeler, haz ve mal arayışı, iç dünyadan dış dünyaya gerçekleştirilen kaçışın bir göstergesidir (Riso ve Hudson, 2015: 116-17).

Tablo 2.9: Tip 7'nin Özellikleri

Enneagram	7. Maceracı
Mizaç Tipi	
Güdü	Yeni yeni hayallerin peşinden tutku ve keyifle koşmak
Stratejik öncelik	Heyecan duymak
Belirgin özellik	Konudan konuya atlar.
Erdem	İtidal
Tutku	Oburluk
Klasik savunma mekanizması	Akla uydurma
Düşünme tarzı	Yenilikçi hayalci
Pozitif Yönleri	Şevkli, yenilikçi, neşeli, enerjik, eğlenceyi seven, harekete geçiren, deneyime açık, hayal gücü gelişmiş, spontane, inovatif
Zayıf Yönleri	Maymun iştahlı, patavatsız, dağınık, hiperaktif, konsantrasyonunu çabuk kaybeden, dürtülerine boyun eğen, hesapsız risk alan,
Çekinceleri	Sınırlandırılmak, acı hissetmek, seçeneklerinin azalması, olumsuz duygulara maruz kalmak, sıkılmak,
Temel Korkusu	Sınırlandırılmak
Benlik takılması	Tasarlama, planlama
Savunma cümlesi	Hayalperest değilim, sadece alternatifleri çoğaltmaya çalışıyorum.

Kaynak: (Karabulut, 2007).

Tip Yedi Kişiliklerin ortalama sağlık seviyesindeki bireylerde izlenen tutum ve davranışlarını Riso ve Hudson (2015: 115-116) şu şekilde ifade etmektedir: Tip Yedi Kişilikler daima daha fazla seçenek ve seçim peşinde koşmakta ve yerlerinde durmamaktadırlar. Dikkatleri dağınıktır, daima yeni şeyler ve tecrübeler peşine düşerler; hırslı bir tüketici, pişkin, işinin ehli, akım öncüsü ve heyecan arayan bireylerdir. Yapılacak bir işi başlatan en iyi kişi dahi olabilirler ancak devam ettiren kişi genellikle Tip Yedi Kişilik değildir, bu konuda yetenekleri yoktur. Tip Yedi Kişilikler, gitgide öncelik belirlemede problemler yaşarlar ya da hiçbir şeye hayır diyemezler. Hiperaktif bir kişi olarak kendilerini bir aktiviteden öbürüne atarlar, akıllarına geleni söylemeye ve yapmaya yatkındırlar.

Fikirleri ve dikkatleri sürekli farklı yönlere kayar; zihinleri öylesine hızlı işlemektedir ki tek bir olguya odaklanamazlar. Kaygıları artar, sıkılmaktan korkarlar. Uyarıyı artırmak, heyecan yaratmak, acıdan kaçmak için sürekli hareket halinde bulunurlar, o anda kendilerini ne eğlendirecekse ona yönelirler. Daha ilginç ve farklı seçenekler ortaya çıktıkça eski planlar, programlar ve randevular iptal edilmektedir. Rastgele aktivitelere girdikçe rahat konuşan, her işi amatörce deneyimleyen yüzeysel insan halini alırlar. Kendileri adına neyin iyi neyin kötü olduğunu seçemeyecek duruma gelirler. Çekinmeden hareket eden, sözünü sakınmayan, alakayı üstüne çeken, daima konuşan, abartan, şakacı ve hazır-cevap birey olurlar. Neşelerini

kaybetmemek adına gösteriler düzenlerler. Kapana kısıtılmış ya da mahrum bırakılmış duygusuna kapıldıklarında daha da ölçsüz, uğarı ve güvenilmez olurlar.

Bastırdıkları duygusal problemleri dengede tutmak maksadıyla kendilerini dikkat çekecek biçimde savurganlığa ve tüketime kaptırmaktadırlar. Yeni eğlenceler için daha çok para ve daha farklı olaylar önemlidir. Tip Yedi Kişilikler başkalarını bile isteye kırmazlar ancak başkalarına vermiş oldukları zararları da anlamaya yanaşmazlar. Ben-merkezli, sabırsız ve duyarsızdırlar; daima talepte bulunurlar ancak karşılığında destek vermekten de kaçınırlar. Sebep olduğu problemlerin suçunu ya da sorumluluğunu kabul etmekten kaçarlar.

2.13.8. Tip 8- Reis

Tip Sekiz Kişilikler aşırı koruyuculardır, kendilerini ve arkadaşlarını sonuna kadar savunmaktadırlar. Görev adamıdır, savaşçıdır, çarpışmaktan kaçınmaz, ipleri elinde tutmayı sever, öfkesini ve gücünü açık bir şekilde sergiler, karşı koyan ve dövüşen rakiplerine karşı saygı duymaktadırlar. Yüz yüze karşılaşmalar ve cinsellik aracılığıyla temas kurmaktadırlar. Her şeyin çok fazlası, gecenin en geç vakitleri, gürültünün en üst seviyesi, yani aşırı olan her şey Tip Sekiz Kişiliklerin hayatının merkezindedir. Gelişimini tamamlayan bir Tip Sekiz Kişilik, özellikle düşmanlarına karşı bir mücadele içerisine girdiğinde mükemmel bir liderdir. Çevresinde bulunan insanlar için güçlü bir destekçi olmakta, yolu dostları adına güvenli tutma çabası göstermektedir (Palmer, 2014: 62). Tip Sekiz Kişilikler; özgüveni yüksek, hükmedici, kararlı ve yüzleşme taraftarı tiplerdir.

İçgüdüsel Merkezde bulunan Tip Sekiz Kişilikler, müthiş bir canlılık içerisinde bulunmakla birlikte fazla kontrole ihtiyaç duymadan içgüdüsel dürtülerini izlemektedirler. İçgüdüsel enerjileri arttıkça bazen sonuçlarını tam hesap etmeden harekete geçerler. Bu davranış Tip Sekiz Kişiliklerin yapmış oldukları her şey için kuvvetli duygular beslemesine sebep olmaktadır. Çevresinde bulunan hiçbir şeyin etkisinde kalmamaya ya da kontrol altına girmemeye özen göstererek güçlü bir biçimde kendilerini ön plana çıkarmaktadırlar. İçgüdüsel enerjinin sağladığı destekle kendi sınırlarını belirlerler ve başkalarının sınırlarını da kontrol ederler. Öfke (saldırganlık) ve bastırma (savunma) ile alakalı sorunları bulunmaktadır (Riso ve Hudson, 2015: 123-24).

Tablo 2.10: Tip 8'in Özellikleri

Enneagram Mizaç Tipi	8. Reis
Güdü	Kendine güvenmek, yaşam denen oyunda karar veren olmak, yükümlülük almak ve yükümlülük vermek, varlığını hissettirmek
Stratejik öncelik	Güçlü olmak
Belirgin özellik	Kendilerini, bağımsızlıklarını ve canlılıklarını ortaya koyarlar. Yorulur ve yorarlar
Erdem	Masumiyet
Tutku	İhtiras
Klasik savunma mekanizması	Yadsıma
Düşünme tarzı	Uygulayıcı, sonuç odaklı
Pozitif Yönleri	Kendinden emin, kararlı, açıksözlü, adil, inisiyatif kullanan, koruyucu, dayanıklı, cesur, gözüpek
Zayıf Yönleri	Baskın, ben merkezli, uzlaşmaz, bildiğini okuyan, kavgacı, talepkar, sahiplenici, aşırı saldırgan,
Çekinceleri	Kontrolün elinde olmaması, belirsizlik, kırılabilirliğini ifade etmek, kontrol edilmek
Temel Korkusu	Güçsüz kalmak
Benlik takılması	Kin, intikam
Savunma cümlesi	Saldırgan değilim, sadece açık sözlüğüm

Kaynak: (Karabulut, 2007).

Tip Sekiz Kişiliklerin ortalama sağlık seviyesindeki bireylerde izlenen tutum ve davranışlarını Riso ve Hudson (2015: 122-123) şu şekilde ifade etmektedir: Tip Sekiz Kişilikler bağımsız ve özerk olmak adına çaba gösterirler. Bağımlı olmaktan korkarlar; bu yüzden sertleşirler. “Benim kimseye ihtiyacım yok” görüşündedirler. Kendine yetebilmek, mali bağımsızlık ve yeterli kaynaklara sahip olmak onlar için hayati öneme sahiptir. İş döndüren, yararçı (pragmatik), girişimci, çetin insanlardır. İş adamı edasında, çalışkan, kurnaz bir birey olarak kendileri ve sevdikleri adına avantaj oluşturma çabasındadırlar. Tip Sekiz Kişilikler farklı zevkleri tecrübe etmeyi seven, cüretkâr, macera tutkunu, kendisini ispatlamak ve heyecan duymak adına risk almayı seven bireylerdir. Gerilim seviyesi arttıkça kendisini korumaya ve duygusal olarak savunmaya yönelmektedirler. Çabalarının destek görmediği düşüncesindedirler. Önemli birey olduklarını ifade etmeye çalışırlar; övünmeye, kibirlenmeye başlarlar; büyük planlar yapar, büyük vaatler verirler. Kendilerine güvenleri azaldıkça daha saldırgan, baskıcı ve yayılmacı bir tutum sergileyip çevrelerine ve insanlara hükmetmeye çalışırlar; sözleri kanundur. Her şey için daha fazla güç ve enerji harcarlar. Bitkin düşseler dahi ben merkeziliklerini sürdürürler ve iradelerini hakim kılmayı isterler; herkesten uyum beklerler ve her şeyin kendi istekleri yönünde ilerlemesini talep ederler. Tip Sekiz Kişiliklere göre diğer insanlar

eşit değildir ve onlar saygıyı hak etmezler. Sert ve otoriter bir biçimde çevrelerine emir yağdırırlar ancak kendilerine bir şey yaptırmak isteyen insanlara açık şekilde meydan okurlar. Kendilerini reddedilmiş hissederler ve insanların desteğini kaybettiklerini görürler. Bu karşın yüzleşmeye hazırdırlar; huysuz, kavgacı ve öfkeli olurlar; düşmanca ilişkiler kurarlar. Her şeyi bir irade çekişmesi haline sokarlar ve geri çekilmek nedir bilmezler. Sınırları zorlarlar. Uyumu yakalamak, dengeyi bozmak ve insanları güçsüz hale getirmek için tehditlere başvurur, gözdağı verir ve misillemelerle korkuturlar. “Beni kızdırmak istemezsin!” cümlesini sık sık kurarlar. Bu haksız davranışlar bireylerin zorba Tip Sekiz Tiplerden korkmalarına, onlara içerlemelerine ve onlara karşı durabilmek adına birleşmelerine neden olmaktadır.

2.13.9. Tip 9- Uzlaşmacı

Tip Dokuz Kişilikler saplantı seviyesinde kararsızdırlar, bütün bakış açılarını değerlendirir, kendi istediklerini yerine başkalarının isteklerini, gerçek amaçların yerine gereksiz aktiviteleri koymaya meyillidirler. Kendilerini abur cubur yeme, TV ve içkiyle uyuşturma eğilimi göstermektedirler. Başkalarının ihtiyaçlarını onlardan daha iyi bilmektedirler. Her şeyi erteleyebilirler; o anki konumda olmak, takımın bir parçası istiyor mu istemiyor mu konusunda emin olamamaktadırlar. Gönülleri hoş tutmak istemekte, öfkesi dolaylı yollardan patlak vermektedir. Gelişimini tamamlamış bir Tip Dokuz Kişilik, mükemmel bir uzlaştırıcı, rehber, barışçı olabilir; ilişkiler olgunlaştığında daha başarılı olabilecektir (Palmer, 2014: 62-63).

Tip Dokuz Kişilikler hareket geçmek konusunda zorluk yaşayan, uyumlu, destek veren, inatçı ve kopuk tiplerdir. İçgüdüsel Üçlünün esas tarzı olan Tip Dokuz Kişilikler, içgüdüsel dürtülerinden en kopuk tarzı simgelemektedir. Bu dürtülerin yerini derin düşünceler, özel kişilere ve rahatlatıcı durumlara duygusal bağlantılar almaktadır. Tip Dokuz Kişilikler, içgüdüsel enerjilerini kendilerini ve çevreyi içten rahatsız eden şeylere sınır koymak için kullanmaktadır. Kısacası, Tip Dokuz Kişiler hiçbir bireyin onlara karışmamasını, onları değiştirmemesini istemektedir. İçlerinde hissetmiş oldukları güçlü duygu ve tutkuların kendilerini etkilemesine karşı üst düzey bir direnç göstermektedirler. İçgüdüsel enerjinin yaydığı uyarıcılardan yoksun olduklarından başkaları üzerinden hayatlarını devam ettirirler ve daha “güçlü” olarak gördükleri ya da daha tutkulu olarak tanımladıkları bir kişi ile özdeşleşirler. Saldırganlık ve bastırma ile alakalı problemleri mevcuttur. Nefis algılaması,

bağımsızlık ve canlılık belirtileri, girişkenlik dürtüleri bastırılmış haldedir (Riso ve Hudson, 2015: 130-131).

Tablo 2.11: Tip 9'un Özellikleri

Enneagram	9. Uzlaşmacı
Mizaç Tipi	
Güdü	Huzuru bulmak
Stratejik öncelik	Huzurlu olmak
Belirgin özellik	İç huzur ve yaşam kolaylığına koşarlar
Erdem	Hareket
Tutku	Miskinlik
Klasik savunma mekanizması	Kendini uyuşturma
Düşünme tarzı	Sentezci, dengeleyici
Pozitif Yönleri	Arabulucu, uyumlu, dengeleyici, uzlaşmacı, sakin, yumuşak huylu, kibar, sabırlı, hoşgörülü, empati kurabilen, yargılamayan
Zayıf Yönleri	Çatışmadan kaçınan, üşengeç, kararsız, inatçı, unutkan, dalgın, harekete geçmekte zorlanan, iddiasız,
Çekinceleri	Problem oluşturmak, acele etmek, çatışma çıkarıcı davranışlarda bulunmak, düzenin bozulması
Temel Korkusu	Çatışma
Benlik takılması	Kayıtsızlık
Savunma cümlesi	Ertelemiyorum, sadece alternatifleri tüm yönü ile değerlendiriyorum

Kaynak: (Karabulut, 2007).

Tip Dokuz Kişiliklerin ortalama sağlık seviyesindeki bireylerde izlenen tutum ve davranışlarını Riso ve Hudson (2015, s. 129-130). Şu şekilde ifade etmektedir: Tip Dokuz Kişilikler çatışmadan korkmakta, bu yüzden geri planda durmakta, başkalarına ve o anki duruma uymakta, istemedikleri şeylere dahi evet demektedirler. Dıştan hoş ve uzlaştıran bir yapıda görünmelerine karşın içten direnç gösterirler. Başkalarını yoldan çıkarmak ya da caydırmak adına değişik söylemler ve inançlar ortaya atarlar ya da değişime karşı savunma yapabilmek adına "sıkı" felsefeler geliştirmektedirler. Canlılık belirtisi göstermezler, geleneksel rolleri ve beklentileri hiç sorgulamadan safça kabul ederler; başkalarını idealleştirir, başkaları aracılığıyla hayatlarını devam ettirir, ilişkileri sürdürmek isterken aynı zaman etkilenmeye karşı da direnirler. Değişim ve baskıdan kaçınırlar, altüst olmak istemezler. Edilgen, kaygısız, ağ ve tepkisiz insan haline bürünürler. Çatışmadan uzak bir hayat sürdürüp, sorunları halı altına süpürmeyi tercih ederler ve gereksinimlerinin az olduğunu savunurlar. Arzularını bastırmaktadırlar. Fiziksel olarak aktif görünseler de içten üşengeç ve tembeldirler, kendilerini öne sürmekten kaçınırlar. Olaylara karşı kayıtsız kalabilirler, işleri ertelerler, sorunların kendi kendine ortadan kalkmasını beklerler.

Günlerini boş ve alışılmış işler geçirir ya da yaptıklarına karşı herhangi bir his beslemezler. Hissizlik kavramını rahatlık kavramıyla karıştırmakta, TV, yüzeysel romanlar, içki vb. ile uyuşuk bir hayat başlatmaktadırlar. Gerçeği örterler, görmek istemedikleri her şeye sırtını dönerler. Düşüncelere dalma, hayal kurma, rahatlatıcı düşümlere kapılma ve rahatlık yaygın bir haldedir; bu durumlarını yüceltir ve üstün tinsel erdemleri taşıdıklarını düşünürler. Günden güne ilgisiz, kopuk, düşüncesiz bir hale bürünürler; düşünceler puslanır ve dağılır, her şeyin aslında çok daha hoş ve uyumlu olması gerektiği konularını çok dillendirirler, iletişimsizlik ve inatçılık artış gösterir; etkilenmeye karşı direnç gösterirler ancak hala hoş insanlar olabilirler. Sorunlar kaybolmadığında işin ciddiyetini küçümser, başkalarını yatıştırmaya ve ne pahasına olursa olsun huzuru yakalamaya çalışırlar. Duyumsamaz, kaderci, hissiz (stoacı) ve hiçbir şeyin değişeceğine inanmayan, vazgeçmiş bir birey olarak hayatını devam ettirirler. Yüzeyine altında çok büyük bir öfkeyi taşımaktadır ve bazen büyük öfke patlamaları sergilerler. Hiç çaba sergilemeden problemlerin kendi kendine çözülmesini ümitle beklemeye koyulurlar.

2.14. Meslek Seçimi

Bireyler tarihten günümüze gerçekleştirecekleri iş ya da sahip olacakları meslek ile alakalı seçim yapmak mecburiyetinde kalmışlardır. Genç bireyler gerek öğretmen gerek sanatkâr ya da din adamı işini ya da mesleğini yaşamı süresince devam edeceğinin farkındadır. Tarihi süreçte endüstriyel devrime dek babadan veya diğer kişiler eliyle çıraklık yolu ile kazanılan meslekler zamanla eğitimle elde edilmiştir ve eğitim meslek sahibi olmada ilk koşuldur.

Seçim, ulaşma ihtimali bulunan alternatifler içerisinde istenilen tarafları istenmeyen taraflarından fazla olana yönelmedir. Böylelikle kişi meslek seçimi yaparken olumsuz veya olumlu yönlerini araştırmak mecburiyetindedir. Psikolojinin ve mutluluğun önem arz ettiği temeli doğru mesleğe adım atmakta başlamaktadır.

Freud'un "sağlıklı insan sevebilen ve çalışabilen kişidir." cümlesi de insanın mesleği ve kendisi arasında sıkı bir bağ kurduğunu ifade etmektedir. Meslek edinmenin kişiye bedensel gereksinimlerini gidermek için edinilen maddi gücün yanı sıra en büyük katkılarından birisi kişinin duygusal ve sosyal yönden doyuma erişmesine sağlamasıdır. Bireylerin yaşam serüveninde bu kadar etkisi olan meslek

tercihi doğru ve dikkatli şekilde yapılırsa kişinin hayat standardı ve tatmini üst düzeyde olacaktır (Yeşilyaprak, 2014: 220).

Kişi, gelişme evresinde çocukluk çağında niçin bir meslek tercih etmesi gerektiğinin tam manasıyla bilincine varamamaktadır (Lehman ve Witty, 2019). Kısaca meslek seçimi kişinin meslek kolları içinden kendisine en uygun olanına yönelmesi ve ona erişmek adına vermiş olduğu gayretler şeklinde tanımlanabilir. Birey ulaşabileceğini düşündüğü ve çeşitli unsurları da dikkate alarak seçimini yapmış olmaktadır (Kuzgun, 2000).

Meslek seçimi ve kararı teknolojik, ekonomik, sosyal vb. farklılıkların getirmiş olduğu çeşitli meslek kollarının farkındalığını edinmelidirler. Meydana gelen toplumsal farklılıklar kişilerin karar vermelerini güç duruma getirmektedir. Meslek seçimi bireyin yaşamı süresince verecek olduğu en önemli kararlardandır. Verilen bu karar bireyin sosyal çevre, evlilik, alışkanlık, düşünceler gibi hayatının her anına etki etmektedir. Günümüz itibariyle çeşitliliğin artmadı tercih yapmayı güçleştirmektedir (Kuzgun, 2000). Yalnızca geçimini sağlamak zorunda olmayacak birey aynı zamanda mesleği ile yaşamaktadır ve onunla yoğrulmaktadır. Çeşitli yükümlülükler alır ve toplum içerişimdeki itibarı, mesleğine uygun davranış sergilemeyi, başka kişilerle olan bağımlıyı şekillendirmeyi öğrenmektedir (Telman, 2006).

Dünyanın her alanında meslek sahibi olmanın öneminden bahsedilmektedir. Pek çok ülkede çok sık kullanılmakta olan “insanların eş ve işlerini seçmekte hassa olmaları” deyimini bunu ifade etmektedir. Dönemin gereksinimlerine göre meslek kollarında çeşitlilik ve önem durumu farklılık arz etmektedir. Mesela, belirli bir dönem jeoloji mühendisliği pek popüler değilken meydana gelen depremler neticesi önem ve ilgi edinmiştir. İlk olarak endüstrileşme ve sonrasında gelişiminin hız kazanması çeşitli iş alanlarının oluşmasına ve bazılarının silinmesine yol açmıştır. Hızlıca değişim gösteren yaşamın akışında gelecekte nelerin farklı olabileceğini öngörerek meslek tercihinin, dikkatli ve özenli yapılması gerekliliğinin önemi belirtilmelidir (Özsoy, 2004). Sanayi devrimi nasıl ki kendisiyle birlikte nüfus artışını ve toplumsal gereksinimlerin artışını getirdiyse, meslek kolları da önceki duruma göre artış göstermiştir (Aytekin,2005). Toplumun yapısı farklılaştıkça meslek kolları da farklı hale gelmiş, birtakım mesleklerin ömrü tükenirken bugün

itibariyle teknolojinin gelişmesi ile pek çok meslek kolu ortaya çıkmıştır (Telman, 2006). Bu durum da genç bireylerin yaşayarak ve görerek bir mesleği tanımasını kısıtlamaktadır. Önceden olduğu gibi bir çocuğun anne ya da baba işini gözetme ve fikir sahibi olma şansı bulunmamaktadır.

Bireyi tam anlamıyla kendi yapan, ona anlam kazandıran, kendini gerçekleştirmesine bir yol gösteren meslek, sağlıklı bir bireyin seçim özgürlüğünü kullanarak kendi yolunu bulmasına öncülük etmektedir. Kısaca tercihlerinde özgür olan kişi meslek tercihinde özgürdür ve bunu kullanma hakkına sahiptir (Kuzgun ve Deryakulu, 2014). Alınacak kararlarda her konuda ön bilgi edinmek mecburidir ve bu bilgiler ışığında daha aza yanlış kararlar almak mümkün olmaktadır (Özgüven, 2001). Gençlerin her biri belirli evrelerde hangi mesleği edineceği konusunda düşünmeye zorlanmaktadır. Genç bireyler farklı ikilemler arasında kararsız kalırken yaşamının en önemli kararlarından birisini vermek için gayret göstermektedir. Meslek alanlarından bir ya da birkaç tanesine yönelen gençlerin net bir karar vermesi beklenmektedir (Çakır, 2011).

Araştırmalara göre birey yaşamının neredeyse %70'lik alanında mesleğini yürütmektedir. Böyle önemli bir seçimin zaman olarak gençlik çağına denk gelmesi yanımlara ve karışıklıklara yol açmaktadır (Telman, 2006). Ginzberg (1972), 11 yaşında belirsiz kariyer tercihlerinin, 17 yaşında gerçekçi seçimlerin yapıldığını ve mesleki gelişim ve tercihin iş yaşamı süresince devam ettiğine ilişkin ispat elde etmiştir (Corey, 2015).

2.15. Bireyde Mesleki Gelişim

Büyük Türkçe sözlükte meslek, belirli bir eğitim ile edinilen sistemli bilgi ve yeteneklere bağlı, insanlara faydalı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılık olarak para elde etmek için yapılan kuralları belirlenmiş iş şeklinde ifade edilmektedir (TDK, 2012). Mesleki gelişim süreci, çocuklukta bir meslek düşüncesinin oluşması itibariyle yetişkinlik çağında bir meslek sahibi oluncaya dek geçen gelişim evrelerini içermektedir. Bu sürece etki eden faktörler, kişinin ailesi, ilişki kurduğu bireyler, okul öncesi ve okul içi eğitimi, kişinin gereksinimleri, ilgileri, benlik kavramı, değerler mekanizması, özel ve genel kabiliyetleri, yaşam sürdüğü çevrenin özellikleri, mevcut iş alanları vb. şeklinde ifade edilebilir (Vurucu, 2010: 14).

Holland(1997)'a göre kendi kabiliyetlerini ve ilgilerinin bilincinde olan kişiler, aktif olarak kendilerine elverişli bir kariyer arayışında olacaktır (Kniveton, 2004: 48). Kişini meslek tercihi bireyim davranışı, kişilik tipleri ve çevresinin özellikleri arasındaki etkileşimi belirlemektedir. İnsanların sahip olduğu kişilik tipleri meslek seçimlerinde oldukça büyük bit etki etmektedir. Sahip olduğu davranışlar, duygu durumları, düşünceleri edinecekleri mesleklere etki etmektedir (Pilavcı, 2007: 32-33).

Roe'nun teorisine göre; meslek tercihi, hayatın erken çağlarında meydana gelen gereksinimlerle oluşan bir olaydır. Roe'ye göre sevilmeme gereksinimi yeterli kadar giderilmemiş ya da şarta bağlanmış kişiler, gelecekte bireylerle etkileşim sağlamayı gerektirmeyen mesleklere yönlendirmektedir (Kıyak, 2006: 54-57).

Ginzberg 20-25 yaşlarında meslek seçimindeki çağı gerçekçi dönem, Super ise 18-21 yaş aralığını tartışma ve tercihlerin geçerliliğinin denendiği dönem ve 22-24 yaş aralığında gerçeği daha fazla dikkate aldığı dönem olarak ifade etmektedirler (Kıyak, 2006: 54-57). Bu manada bireylerin üniversite dönemlerinde yani yirmili yaşların başında mesleki kariyeri için önemli ve belirleyici kararları almakta olduğu görülmektedir. Üniversite, lisan bitirme ya da lisansüstü eğitim alma evresindeki kişilerin meslek tercihinde bu dönemlerin önem arz ettiği görülmektedir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda meslek seçiminde bu yaş dönemindeki bireylerin düşüncelerinin, kişilik tiplerinin, bakış açılarının oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Pek çok türde kişilik teorisi ve kariyer gelişim teorisi, bireysel kişiliklerin açıklamalarıdır. Aynı doğrultuda, bir Enneagram da dokuz tip kişilik bir kişilik teorisidir: mükemmeliyetçi; yardımcı başaran, özgün, gözlemci, sorgulayan, maceracı, reis, uzlaşmacı. Her tür, uygunluk kariyerine götüren iş ve işte doğada belirli özelliklere sahiptir. Kariyer seçiminde en önemlisi, uygun kariyerde çalışma kararı vermeden önce öğrencinin kendini tanımasını sağlamaktır. Ayrıca dört yıllık kampüste çalışma kapsamında öğrenci geliştirme programına desteklenmektedir (Mhunpiew, 2009).

Kişinin kendine özgü bir özelliğe sahip olduğu ve insanların aynı olamayacağı kişilik teorisine göre doğrulanmalıdır. Enneagram kuramı, öğrencilerin

meslek seçimlerine farklı şekillerde hizmet verebilmek için 9 kişilik tipinden hangisine ait olduğunu belirlemek için geliştirilmiştir. Öğrenci türünü belirlemede faydalı olan enneagram, hem öğrenciler hem de danışmanlar için kapsamlı hale getirebilir. Bu nedenle, öğrenciler gözden geçirme ve kendilerini daha iyi anlama şansına sahip olurlar; aynı zamanda danışma hizmetinin hazırlanmasında danışmanın bilgilendirilmesi faydalı olacaktır (Mhunpiew, 2009).

2.16. Meslek Seçimine Etki Eden Unsurlar

Kişiler meslek tercihinde bulunurken, fiziksel özelliklerini, kabiliyetlerini, ilgilerini ve ekonomik olanaklarını önemsemektedir. Özyürek ve Atıcı (2002), üniversite için bölüm tercihi gerçekleştiren öğrencilerde okul danışmanı, arkadaşlar, aile, öğretmenler ve basında çıkan haberlerin etkililiği neticesini elde etmişlerdir.

Kıyak (2006)'ın genel lise öğrencilerinin meslek tercihi yaparken esas aldığı kıstaslar üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında meslek tercihinde etki eden unsurlar genel manasıyla sıralanmıştır. Bunlar meslekte iş edinme olanağı, kabiliyet, ilgi, değerler, kişilik tipleri, mesleğin getirmiş olduğu mükâfatlar, ailenin arzuları şeklindedir.

Anılan vd., (2008), ortaöğretim öğrencilerinin üniversite seçimlerine yönelik anket neticelerine göre, öğrencilerin meslek tercihi ve üniversite seçimi hususunda kendilerini yeteri kadar bilgili görmedikleri ortaya konmuştur. Ayrıca öğrencilerin yaşam sürdükleri yerleşim alanlarının meslek tercihi kararlarında etkin olmadığı görülmüştür.

Yelken (2008), ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin üniversite seçimlerine etki eden unsurların sosyolojik analini yapmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilerin mesleki seçimlerinin onların okul çeşidine, ebeveynlerinin mesleklerine ve öğrenim düzeylerine, gelir durumlarına göre çeşitlilik gösterdiği elde edilmiştir. Yılmaz vd., (2012)'nin ön lisans öğrencileri için yapmış olduğu araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerinin meslek seçiminde ayırt edici bir unsur olduğu neticesine ulaşmışlardır.

Arslan (2002), girişimcilik eğiliminin oluşmasında ve mesleki seçimlerde sosyal ve ekonomik çevrenin etkisini, Haliç Üniversitesi öğrencisine gerçekleştirdiği

anket ile değerlendirmiştir. Neticede; ğrencilerin meslek seçiminde etkili olan unsurların ilk sırasında kar elde etme isteği, ikinci sırada ise bağımsız çalışma isteği olduğu görülmüştür.

Vurucu (2010), Super'in sosyolojik, biyolojik, psikolojik veya bireysel, ekonomik, siyasal ve şans ile alakalı meslek seçimine etki eden faktörlere değinmiştir. Araştırmasında bireyin istediği eğitimi ve bu eğitimden sonra edineceği meslek için seçimini tespit ederken okul, aile ve dış çevreden meydana gelmek üzere sosyal evrenini baskısını hissettiğini belirtmiştir.

Hwang ve Polachek (2004), 1993-1998 tarihlerini Kore ve ABD işgücünü farklı unsurlara göre kıyasladıkları araştırmalarında, erkeklerin çalıştıkları alanlarda daha az iletişim ve daha çok fiziksel g ve sert hayat koşulları gerektiren işler olduklarını ifade etmişlerdir. Bu koşulları sağlayan kadınların yoğun ilgi gösterdiği işlerde, yoğun istekten ötürü daha az gelir kazanma söz konusu olmaktadır. Araştırma neticesinde, söz konusu iş alanlarında ağır güç gerektiren işler olmasa da, cinsiyete bağlı çalışma saatleri veya seyahat yoğun işlerde dahi farklılıklar meydana gelebilmektedir. Literatüre bakıldığında meslek seçimine etki eden faktörlerin yapılan araştırmalara göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümündede sırasıyla; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları-verilerin analizi yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmanın modeli, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modelinin bir alt çeşidi olarak ele alınan ilişkisel tarama modeli şeklinde belirlenmiştir. Tarama modeli, mevcut halde bulunan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir modeldir. İlişkisel tarama modeli, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında gözlenen değişimin varlığını ve derecesini tespit etmeyi hedefleyen araştırma modeli şeklinde ifade edilmektedir (Karasar, 2018: 109).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Veriler IBM SPSS 25.0 paket programına aktarılmasının ardından analizler gerçekleştirilmiştir. SPSS uygulamasında veri setlerinin normal dağılımı incelemek için numerik yöntemler (basıklık-çarpıklık) kullanılmaktadır. Araştırmacılardan bazıları (örneğin Büyüköztürk vd., 2014; Ramos vd., 2018) 1'e kadar olan basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal olduğunu öne sürerken; araştırmacılardan bazılarıysa (örneğin Kim, 2013; Iyer vd., 2017) 1'den daha fazla olan basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal olduğunu belirtmektedirler. Bundan dolayı ilk olarak normallik testi kullanılmıştır. Ölçek verilerine yönelik çarpıklık ve basıklık değerleri ele alındığında -2 ile +2 arasında olduğu görülmektedir (Tablo 4.1). George ve Mallery (2010)'a göre çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 aralığında olması; Groeneveld ve Meeden (1984), Moors (1986), Hopkins ve Weeks (1990) ile De Carlo (1997)'ye göre ise bu değerlerin -3 ile +3 aralığında olması normal dağılım için yeterli olduğu belirlenmiştir. Böylelikle veri seti normal dağılım belirtmektedir ve analizler için parametrik testler kullanılmaktadır.

Araştırma anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Tabloda bulunan p değerinin.05'den küçük olduğu durumlarda anlamlı bir farklılaşma olduğu, p

değerinin .05'den büyük olduğu durumlarda anlamlı bir farklılaşma olmadığı şeklinde değerlendirilmiştir. Aşağıdaki tabloda veri setine ait basıklık çarpıklık değerleri verilmiştir.

Bu çalışmanın evrenini, 2020-2021 Eğitim Öğretim döneminde İstanbul İlinde yer alan Çocuk Gelişim Bölümü Fakültesinde okuyan lisans öğrencilerinden oluşturulmuştur. ÖSYM verilerine göre şu an aktif olarak İstanbul ilindeki üniversitelerde okuyan çocuk gelişimi bölümünde 3227 çocuk gelişimi öğrencisi bulunmaktadır. Örneklem sayısı evrenden %95 güven aralığı ve %5 hata payıyla 348 öğrenci olarak belirlenmiştir.

$n_0 = (Z^2 \times pq) / d^2$ formülünde değerleri yerine koyduğumuzda; $n_0 = (1,96^2) \times 0,25) / 0,05^2 = 0,9604 / 0,0025 = 384,16$

$n = n_0 / [1 + (n_0 - 1) / N]$ formülünde n_0 ve N değerlerini yerine koyduğumuzda; $n = 384,16 / [1 + (384,16 - 1) / 3227] = 343,61 / 1,118 = 343.61$ buradan; $n = 344$ alınabilir.

Çalışmadan elde edilen veriler IBM SPSS 25.0 paket programıyla değerlendirilmiştir. Ankete katılan bireylerin demografik özelliklerine yönelik sonuçları tespit etmek için frekans ve yüzde analizleri elde edilmiştir. Araştırmada ele alınan ölçeklere güvenirlik düzeylerini belirlemek amacıyla Cronbach's Alpha analizi yapılmıştır. SPSS'te Normallik testi yapılırken; Tabachnik ve Fidell (2013)'e göre skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri -1.50 ile +1.50 arasında ise normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (Tabachnik ve Fidell, 2013). George ve Mallery (2010)'e göre ise; skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerlerinin -2.00 ile +2.00 arasında olması normal dağılım olarak kabul edildiğini belirtmişlerdir. İlk olarak ele alınan verilerin normallik ve homojenlik sınaması ile çarpıklık basıklık kontrolü yapılmış ve yapılan analizler sonucunda verilerin parametrik olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu doğrultuda verilerin demografik özelliklere göre farklılık belirtip belirtmediğini test etmek için t testi ve ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA analizi sonucu anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla Post-Hoc testlerinden Post-Hoc (Scheffe) testi kullanılmıştır. Değişkenlerin ilişki seviyelerini belirlemek için de Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

SPSS’te veri setinin normal dağılıp dağılmadığının görülebilmesi için farklı metotlar vardır. Bu metotlar; grafiksel metotlar ve numerik metotlar (basıklık-çarpıklık) olarak gruplandırılabilir. Normalliğin kontrol edilmesi için araştırmada kullanılan ölçeklerin puan ortalamalarının çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmıştır. Ayrıca, karşılaştırma analizleri için örneklemin veri sayısı (n) kimilerine göre 30’un kimilerine göre de 15’in altına düştüğünde puanların karşılaştırma analizlerinde normal dağılım olasılığını zorlaştırmaktadır. Büyüköztürk (2012)’e göre, sosyo-demografik değişkenler gibi alt grupların her birinin büyüklüğünün 15 ve daha fazla olması durumunda parametrik bir istatistiğin kullanılmasının, anlamlılık düzeyinde önemli bir kırılmaya yol açmadığı şeklindeki yorumunu da dikkate alınmıştır (Büyüköztürk, 2012, s.8).

Araştırma verileri araştırma için evreni temsil edeceğini düşünülen 311 kişiye kartopu olarak ulaşılabilir olmaları dikkate alınarak uygulanmıştır. Araştırma ile ilgili gerekli açıklamarda yapılmış olup gönüllülük esası dikkate alınarak yapılmıştır. Uygulama sürecinde Covid-19 pandemisi nedeniyle örneklem grubuna online araçlar kullanılarak ulaşılmıştır. Sosyal medya üzerinden (google formlardan, facebook, whatsapp, telegram) gönüllülük esasına uygun şekilde anketlerin cevaplanmasını sağlanmıştır. Çalışmaya İstanbul Ayyansaray Üniversitesi Akademik Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Komisyonunun 23.02.2021 Tarih ve E-31675095-100-2100001369 Sayılı izni ile başlanmıştır ((Bkz. EK-4).

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez₁: Cinsiyete göre Enneagram Kişilik Özellikleri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₂: Cinsiyete göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₃: Meslek seçimine göre Enneagram Kişilik Özellikleri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₄: Meslek seçimine göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₅: Kişinin kendini tanımlama durumuna göre Enneagram Kişilik Özellikleri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₆: Kişinin kendini tanımlama durumuna göre Mesleki İlgı Envanteri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₇: Ailenin gelir düzeyine göre Enneagram Kişilik Özellikleri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₈: Ailenin gelir düzeyine göre Mesleki İlgı Envanteri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₉: Bebeklik döneminde bakılma durumuna göre Enneagram Kişilik Özellikleri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₁₀: Bebeklik döneminde bakılma durumuna göre Mesleki İlgı Envanteri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılaşma vardır.

Hipotez₁₁: İstenilen mesleğin okunma durumuna göre Enneagram Kişilik Özellikleri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Hipotez₁₂: İstenilen mesleğin okunma durumuna göre Mesleki İlgı Envanteri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak; araştırmacı tarafından oluşturulan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerini gösteren “Kişisel Bilgi Formu”, öğrencilerin bir bildirime katılıp katılmadığına ilişkin görüşünü sunulan katılma derecesi içerisinde ifade edebileceği derecelendirilmiş cevaplardan oluşan “Enneagram Kişilik Ölçeği” ve üniversite öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerini belirlemede kullanılacak “Mesleki Kişilik Tipleri Envanteri” ölçme araçları kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel bilgi formu

Çalışmaya gönüllülük esasına dayanarak katılan üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerini ölçmek amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Demografik bilgi olarak öğrencilerden yaş, cinsiyet, sosyoekonomik, sınıf durumları,

Lise okul türüne ilişkin toplam beş çoktan seçmeli soru sorularak cevaplandırmaları istenilecektir.

3.4.2. Enneagram kişilik ölçeği

Veri toplama aracında, sosyo-demografik özellikler bölümü ve 27 maddeden oluşan kişilik tipleri maddeleri bulunan iki kısım bulunmaktadır. 7 maddeden oluşan veri toplama aracı “0: Beni hiç anlatmıyor, 1: Bir kısmı beni anlatıyor, 2: Geneli beni anlatıyor ve 3: Tamamı beni anlatıyor” şeklinde derecelendirilmiş 4’lü likert tipi ölçektir. Ölçek 9 farklı kişilik tipini belirtmektedir. Bu tipler; Tip 1 (Mükemmeliyetçi), Tip 2 (Yardımcı), Tip 3 (Başaran), Tip 4 (Özgün), Tip 5 (Gözlemci), Tip 6 (Sorgulayan), Tip 7 (Maceracı), Tip 8 (Reis), Tip 9 (Uzlaşmacı) olarak adlandırılmaktadır.

Ölçeğin puanlama şekli, katılımcıların her boyuttan alabileceği en fazla puan 12 en düşük puan 3 şeklindedir. M09, M27, M18 nolu maddeler Tip1, M03, M12, M21 nolu maddeler Tip 2, M11, M20, M02 nolu maddeler Tip 3, M25, M16, M07 nolu maddeler Tip 4, M01, M19, M10 nolu maddeler Tip 5, M22, M13, M04 nolu maddeler Tip 6, M14, M05, M23 nolu maddeler Tip 7, M24, M06, M15 nolu maddeler Tip 8, M08, M17, M26 nolu maddeler Tip 9. mizaçta yer almıştır.

Subaş ve Çetin (2017) tarafından geliştirilen Enneagram Kişilik Ölçeği’ne göre elde edilmiş olan Ölçeğin güvenirlik analizinde Ölçeğin ikiye bölüme ayırmıştır. İlk grupta bulunan maddelerinin (M01, M02, M03, M04, M05, M06, M07, M08, M09, M10, M11, M12, M13, M14) c.alfa değeri 0,817 olarak bulunulmuştur. Sonraki grupta olan maddelerin ise, (M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21, M22, M23, M24, M25, M26, M27) c.alfa değeri 0,813 olarak belirlenmiştir. Likert tipi ölçekler, insanların bir bildirim katılıp katılmadığına ilişkin görüşünü sunulan katılma derecesi içerisinde ifade edebileceği derecelendirilmiş cevaplardan oluşan ölçeklerdir (Neuman, 2014). Enneagram kişilik ölçeği 16 yaş üstündeki bireylere uygulanabilir (Subaşı, 2017). (Bkz. Ek.2).

3.4.3. Mesleki ilgi envanteri

Holland (1997) tarafından geliştirilen 90 maddelik mesleki ilgi envanterinin Türkçe geçerlik ve güvenirliği Gencür (2011) tarafından yapılmıştır ve madde sayısı 55’e indirilmiştir. Geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda ulaşılan MİE nihai

formu 55 madde ve 6 alt boyuttan (Gerçekçi, Girişimci, Araştırmacı, Sosyal, Sanatçı, Geleneksel) oluşmaktadır. Envanter “1=Hiç Sevmem, 5=Çok Severim” şeklinde sıralanan beşli likert derecelendirme biçiminde maddelerden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik analizinde Cronbach alfa katsayıları; Gerçekçi a.78, Girişimci için a.88, Araştırmacı için a.86, Sosyal için a.70, Sanatçı için a.83, Gelenekselci için a.83 olarak ıspatlanmıştır. Envanterde toplam puan alınamamaktadır. Envanterde Gerçekçi boyutta 10 madde diğer alt boyutta 9’ar madde bulunmaktadır. Envanterin alt boyutlarından birinde alınacak yüksek puan bireyin o mesleki kişilik tipinde bulunma olasılığının yüksek olduğunu belirtmektedir. Envanterin uygulama süresi belirtilmemiştir. Ölçek uygulama yaş aralığı; yetişkinler içindir. (Bkz. Ek.3).

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler IBM SPSS 25.0 paket programıyla değerlendirilmiştir. Ankete katılan bireylerin demografik özelliklerine yönelik sonuçları tespit etmek için frekans ve yüzde analizleri elde edilmiştir. Normallik test edimesi için veri setinin çarpıklık basıklık değerlerine bakılmıştır. Aşağıdaki tabloda veri setinin basıklık çarpıklık değerleri verilmiştir.

Tablo 3.1: Çarpıklık ve Basıklık Sonuçları

Ölçekler	Çarpıklık	Basıklık
Mesleki İlgi Envanteri Toplam	-0,394	0,938
Enneagram Kişilik Ölçeği Toplam	0,004	-0,078

Yapılan araştırmada SPSS’te Normallik testleri yapılırken; Tabachnik ve Fidell (2013)’e göre skewness(çarpıklık) ve kurtosis(basıklık) değerleri-1.50 ile+1,50 arasında ise nnormal dağılım olduğunu kabul edilmektedir. (Tabachnik ve Fidell, 2013). George ve Mallery (2010)’e göre ise; skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerlerinin-2.00 ile +2,00 arasında olması normal dağılım olarak kabul edildiğini belirtmişlerdir. Araştırmada kullanılan Mesleki İlgi Envanteri ölçeğinden elde edilen toplam puanların çarpıklık (-.394) ve basıklık (.938) değeri ile Enneagram Kişilik Ölçeğinden elde edilen puanlarının çarpıklık (.004), basıklık (-.075) değerlerin bu aralıkta olduğu görülmektedir. İlk olarak ele alınan verilerin normallik ve homojenlik sınaması ile çarpıklık basıklık kontrolü yapılmış olan analizler sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği ıspatlanmış olup, analizler

için parametrik testler kullanılmıştır. Bu doğrultuda verilen demografik özelliklere göre farklılık belirtip belirtmediğini test etmek için t testi ve ANOVA Testi yapılmıştır. Anova analizi sonucu anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla Post-Hoc testlerinden Sheffe testi kullanılmıştır. Değişkenlerin ilişki sevyelerini belirlemek için de Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki etkinin incelenmesi için basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

3.6. Güvenilirlik Analizi

Çalışma kapsamında kullanılan Mesleki İlgi Envanteri ve alt boyutlarına ait güvenilirlik analiz sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 3.2: Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Mesleki İlgi Envanteri Boyutları	n	Cronbach's Alpha
<i>Mtoplam</i>	55	0.916
Gerçekçi	10	0.857
Araştırmacı	9	0.881
Sanatçı	9	0.821
Sosyal	9	0.882
Girişimci	9	0.712
Geleneksel	9	0.748

Mesleki İlgi Envanteri ve alt boyutlarının güvenilirliğini hesaplamak için Cronbach-Alpha testi ele alınmıştır. Cronbach Alpha değerleri, 0.5 altında olduğunda ölçeğe güvenilmez, değer 0.7 ile 0.9 aralığında ise ölçeğin iyi olduğu, 0.9'dan fazla olduğunda ise mükemmel derecede güvenilir. "Araştırmacı" alt boyutuna ait Cronbach Alpha sonucu 0.875 olarak hesaplanmıştır. Buna göre "Araştırmacı" alt boyutunun iyi derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. "Sanatçı" alt boyutuna ait Cronbach Alpha sonucu 0.821 olarak hesaplanmıştır. Buna göre "Sanatçı" alt boyutunun iyi derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. "Sosyal" alt boyutuna ait Cronbach Alpha sonucu 0.868 olarak hesaplanmıştır. Buna göre "Sosyal" alt boyutunun iyi derecede derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. "Girişimci" alt boyutuna ait Cronbach Alpha sonucu 0.721 olarak hesaplanmıştır. Buna göre "Girişimci" alt boyutunun iyi derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. "Geleneksel" alt boyutuna ait Cronbach Alpha sonucu 0.738

olarak hesaplanmıştır. Buna göre “Geleneksel” alt boyutunun iyi derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma kapsamında kullanılan Enneagram Kişilik Ölçeği’ne ait güvenilirlik analiz sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 3.3: Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Enneagram Kişilik Ölçeği	n	Cronbach’s Alpha
<i>Etoplama</i>	0.859	0.859
Tip1	0.523	0.523
Tip2	0.552	0.552
Tip3	0.525	0.525
Tip4	0.388	0.388
Tip5	0.373	0.373
Tip6	0.475	0.475
Tip7	0.635	0.635
Tip8	0.373	0.373
Tip9	0.573	0.573

Enneagram Kişilik Ölçeği ve alt boyutlarının güvenilirliğini hesaplamak için Cronbach-Alpha testi ele alınmıştır. Cronbach Alpha değerleri, 0.5 altında olduğunda ölçeğin güvenilir değil, değer 0.7 ile 0.9 arasında ise ölçeğin iyi olduğu, 0.9’un üzerinde olduğunda ise mükemmel derecede güvenilirdir. Tip1, Tip2 ve Tip3’ün Cronbach Alpha sonuçlarının sırasıyla 0.529, 0.552 ve 0.526 olduğu görülmektedir. Buna göre Tip1, Tip2 ve Tip3’ün orta derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Tip4, Tip5 ve Tip6’nın ait Cronbach Alpha sonuçlarının sırasıyla 0.387, 0.375 ve 0.476 olduğu görülmektedir. Buna göre Tip4, Tip5 ve Tip6’nın düşük derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Tip7, Tip8 ve Tip9’un Cronbach Alpha sonuçlarının sırasıyla 0.635, 0.373 ve 0.577 olduğu görülmektedir. Buna göre Tip7, Tip8 ve Tip9’un orta derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın problemine yönelik çözümlerin yer aldığı istatistikler analiz bulguları yer almaktadır.

4.1. Demografik Değişkenlerin Frekans Analiz Sonuçları

Anket katılımcılarının demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 4.1’de belirtildiği gibidir;

Tablo 4.1: Araştırmaya Katılan Bireylerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	n	%
<i>Cinsiyet:</i>		
Kadın	294	94.5
Erkek	17	5.5
<i>Meslek seçimi:</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Çevre	36	11.6
İş Olanığı	64	20.6
Kişilik Özellikleri	211	67.8
<i>Kendini Tanımlama:</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
İçe dönük	108	33.1
Dışa dönük	208	66.9
<i>Gelir:</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Düşük	35	11.3
Orta	256	82.3
Yüksek	20	6.4
<i>Bebeklik:</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Annem	296	95.1
Diğer	15	4.8
<i>Meslek:</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
Evet	260	83.6
Hayır	51	16.4
<i>Toplam</i>	311	100.0

Analiz sonucunda elde edilen bilgilere göre çalışmaya katılan bireylerin; %94.5’inin kadın ve %5.5’inin erkek, %11.6’sının çevresinden dolayı, %20.6’sının iş olanağından dolayı %67.8’inin kişilik özelliklerinden dolayı meslek seçimi yaptığı, 33.1’inin kendisini içe dönük, %66.9’unun ise kendisini dışa dönük olarak tanımladığı, %11.3’ünün ailesinin gelir düzeyinin düşük, %82.3’ünün ailesinin gelir düzeyinin orta, %6.4’ünün ailesinin gelir düzeyinin yüksek olduğu, %95.5’ine

bebeklik döneminde annesinin, %5.5'ine ise bebeklik döneminde annesi dışında başka kişilerin baktığı, %83.6'sının istediği mesleği okuduğu, %16.4'ünün ise istediği mesleği okumadığı görülmektedir.

4.2. Araştırma Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri

Tablo 4.2: Araştırma Değişkenlerinin Betimsel Analiz Bulguları

Ölçekler	Minimum	Maksimum	\bar{x}	Ss
TİP1	1,33	4,00	2,8424	,64633
TİP2	1,33	4,00	2,8210	,63396
TİP3	1,00	4,00	2,5820	,66476
TİP4	1,00	4,00	2,9518	,62690
TİP5	1,00	4,00	2,5413	,62704
TİP6	1,33	4,00	3,0279	,54075
TİP7	1,33	4,00	2,7256	,61965
TİP8	1,00	4,00	2,5874	,70237
TİP9	1,33	4,00	2,8735	,55624
<i>ETOPLAM</i>	42,00	106,00	74,8585	11,05846
Gerçekçi	1,30	5,00	3,2347	,79406
Araştırmacı	1,44	5,00	3,7856	,70359
Sanatçı	1,78	5,00	3,8703	,67218
Sosyal	1,33	5,00	4,3555	,54745
Girişimci	1,22	5,00	3,0929	,62424
Geleneksel	1,00	5,00	3,6027	,62434
<i>MTOPLAM</i>	89,00	267,00	200,7106	24,34907

Tablo 4.2'de görüldüğü gibi mesleki ilgi envanteri ve alt boyutlarına, enneagram kişilik ölçeği ve alt boyutlarına ait minimum, maksimum, ortalama ve standar sapma değerleri görülmektedir.

Çizelge incelendiğinde enneagram kişilik ölçeğinin toplam puan ortalaması $74,85 \pm 11,05$, tip1 alt boyutu ortalaması 2,84, tip2 alt boyut ortalaması 2,82, tip3 alt boyut ortalaması 2,58, tip4 alt boyut ortalaması 2,95, tip5 alt boyut ortalaması 2,54, tip6 alt boyut ortalaması 3,02, tip7 alt boyut ortalaması 2,72, tip8 alt boyut ortalaması 2,58, tip9 alt boyut ortalaması 2,87 olarak hesaplanmıştır.

Mesleki ilgi envanteri ölçeğinin toplam puan ortalaması $200,71 \pm 24,34$, Gerçekçi alt boyut ortalaması 3,23, araştırmacı alt boyut ortalaması 3,78, sanatçı alt boyut ortalaması 3,87, sanatçı alt boyut ortalaması 3,87, sosyal alt boyut ortalaması

4,35, girişimci alt boyut ortalaması 3,09, gelenekselci alt boyut ortalaması 3,60 olarak hesaplanmıştır.

4.2.1. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın cinsiyete göre incelenmesi

Cinsiyet ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.3: Cinsiyete Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	X	Ss	T	Sd	P																																																																				
<i>MToplam</i>	Kadın	294	200.9082	24.78663	.927	21.472	.364																																																																				
	Erkek	17	197.2941	14.9368				Gerçekçi	Kadın	294	3.2299	0.79408	-0.442	309	0.659	Erkek	17	3.3176	0.81335	Araştırmacı	Kadın	294	3.7933	0.68951	0.795	309	0.427	Erkek	17	3.6536	0.93035	Sanatçı	Kadın	294	3.8866	0.65628	1.786	309	0.075	Erkek	17	3.5882	0.88171	Sosyal	Kadın	294	4.3549	0.54410	-0.081	309	0.935	Erkek	17	4.3660	0.62084	Girişimci	Kadın	294	3.0767	0.61488	-1.908	309	0.057	Erkek	17	3.3725	0.73382	Geleneksel	Kadın	294	3.6228	0.60831	2.380	309	0.018
Gerçekçi	Kadın	294	3.2299	0.79408	-0.442	309	0.659																																																																				
	Erkek	17	3.3176	0.81335				Araştırmacı	Kadın	294	3.7933	0.68951	0.795	309	0.427	Erkek	17	3.6536	0.93035	Sanatçı	Kadın	294	3.8866	0.65628	1.786	309	0.075	Erkek	17	3.5882	0.88171	Sosyal	Kadın	294	4.3549	0.54410	-0.081	309	0.935	Erkek	17	4.3660	0.62084	Girişimci	Kadın	294	3.0767	0.61488	-1.908	309	0.057	Erkek	17	3.3725	0.73382	Geleneksel	Kadın	294	3.6228	0.60831	2.380	309	0.018	Erkek	17	3.2549	0.80004								
Araştırmacı	Kadın	294	3.7933	0.68951	0.795	309	0.427																																																																				
	Erkek	17	3.6536	0.93035				Sanatçı	Kadın	294	3.8866	0.65628	1.786	309	0.075	Erkek	17	3.5882	0.88171	Sosyal	Kadın	294	4.3549	0.54410	-0.081	309	0.935	Erkek	17	4.3660	0.62084	Girişimci	Kadın	294	3.0767	0.61488	-1.908	309	0.057	Erkek	17	3.3725	0.73382	Geleneksel	Kadın	294	3.6228	0.60831	2.380	309	0.018	Erkek	17	3.2549	0.80004																				
Sanatçı	Kadın	294	3.8866	0.65628	1.786	309	0.075																																																																				
	Erkek	17	3.5882	0.88171				Sosyal	Kadın	294	4.3549	0.54410	-0.081	309	0.935	Erkek	17	4.3660	0.62084	Girişimci	Kadın	294	3.0767	0.61488	-1.908	309	0.057	Erkek	17	3.3725	0.73382	Geleneksel	Kadın	294	3.6228	0.60831	2.380	309	0.018	Erkek	17	3.2549	0.80004																																
Sosyal	Kadın	294	4.3549	0.54410	-0.081	309	0.935																																																																				
	Erkek	17	4.3660	0.62084				Girişimci	Kadın	294	3.0767	0.61488	-1.908	309	0.057	Erkek	17	3.3725	0.73382	Geleneksel	Kadın	294	3.6228	0.60831	2.380	309	0.018	Erkek	17	3.2549	0.80004																																												
Girişimci	Kadın	294	3.0767	0.61488	-1.908	309	0.057																																																																				
	Erkek	17	3.3725	0.73382				Geleneksel	Kadın	294	3.6228	0.60831	2.380	309	0.018	Erkek	17	3.2549	0.80004																																																								
Geleneksel	Kadın	294	3.6228	0.60831	2.380	309	0.018																																																																				
	Erkek	17	3.2549	0.80004																																																																							

Tablo 4.3'te Mesleki İlgi Envanteri toplam puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri toplam puanı cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p > .05$.

Tablo 4.3'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Gerçekçi alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.3'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Araştırmacı alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.3'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Sanatçı alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.3'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Sosyal alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.3'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Girişimci alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.3'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Geleneksel alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $p>.05$.

Cinsiyet ile Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları arasında ortalama olarak farklılaşma olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.4: Cinsiyete Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Alt Boyutları t Testi Sonuçları

		n	X	Ss	T	Sd	P
<i>EToplam</i>	Kadın	294	74.5850	11.14799	-1.820	309	0.070
	Erkek	17	79.5882	8.26936			
TİP1	Kadın	294	2.8481	0.65488	0.638	309	0.524
	Erkek	17	2.7451	0.47914			
TİP2	Kadın	294	2.8039	0.62837	-1.994	309	0.047
	Erkek	17	3.1176	0.67640			
TİP3	Kadın	294	2.5680	0.66986	-1.544	309	0.124
	Erkek	17	2.8235	0.52859			
TİP4	Kadın	294	2.9376	0.62640	-1.657	309	0.098
	Erkek	17	3.1961	0.60160			
TİP5	Kadın	294	2.5329	0.63301	-0.981	309	0.328
	Erkek	17	2.6863	0.50649			
TİP6	Kadın	294	3.0397	0.52717	1.607	309	0.109
	Erkek	17	2.8235	0.72761			
TİP7	Kadın	294	2.7086	0.61837	-2.022	309	0.044*
	Erkek	17	3.0196	0.58298			
TİP8	Kadın	294	2.5590	0.68858	-3.003	309	0.003*
	Erkek	17	3.0784	0.77754			
TİP9	Kadın	294	2.8639	0.55662	-1.264	309	0.207
	Erkek	17	3.0392	0.53855			

*p<.05

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği toplam puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği toplam puanı cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip1 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip2 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-1.994$, $p=.047$, $p<.05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip3 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $p>05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip4 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $p>05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip5 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $p>05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip6 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $p>05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip7 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-2.022$, $p=.044$, $p<.05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip8 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-3.003$, $p=.003$, $p<.05$.

Tablo 4.4'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip9 alt boyutu cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $p>05$.

4.2.2. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın kendini tanımlama şekline göre incelenmesi

Kendini tanımlama şekli ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.5: Kendini Tanımlama Şekline Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları t Testi Sonuçları

		n	\bar{X}	Ss	t	Sd	P
<i>MToplam</i>	İçe dönük	103	192.3495	23.70973	-4.385	309	0.000
	Dışa dönük	208	204.8510	23.64046			
Gerçekçi	İçe Dönük	103	3.0922	0.78699	-2.241	309	0.026
	Dışa Dönük	208	3.3053	0.78993			
Araştırmacı	İçe Dönük	103	3.5879	0.71867	-3.552	309	0.000
	Dışa Dönük	208	3.8835	0.67659			
Sanatçı	İçe Dönük	103	3.7379	0.67026	-2.465	309	0.014
	Dışa Dönük	208	3.9359	0.66500			
Sosyal	İçe Dönük	103	4.2233	0.55849	-3.036	309	0.003
	Dışa Dönük	208	4.4209	0.53117			
Girişimci	İçe Dönük	103	2.8997	0.62497	-3.930	309	0.000
	Dışa Dönük	208	3.1886	0.60277			
Geleneksel	İçe Dönük	103	3.4876	0.63738	-2.304	309	0.022
	Dışa Dönük	208	3.6597	0.61133			

Tablo 4.5'te Mesleki İlgi Envanteri toplam puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri toplam puan kendini tanımlama şekline göre ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-4.385$, $p=.000$, $p<.05$.

Tablo 4.5'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Gerçekçi alt boyutu kendini tanımlama şekline göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-2.241$, $p=.026$, $p<.05$.

Tablo 4.5'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Araştırmacı alt boyutu kendini tanımlama şekline göre ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermektedir, $t(309)=-3.525$, $p=.000$, $p<.05$.

Tablo 4.5'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Sanatçı alt boyutu kendini tanımlama şekline göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-2.465$, $p=.014$, $p<.05$.

Tablo 4.5'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Sosyal alt boyutu kendini tanımlama şekline göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-3.036$, $p=.003$, $p<.05$.

Tablo 4.5'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Girişimci alt boyutu kendini tanımlama şekline göre ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-3.930$, $p=.000$, $p<.05$.

Tablo 4.5'te Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Geleneksel alt boyutu kendini tanımlama şekline göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-2.304$, $p=.022$, $p<.05$.

Kendini tanımlama şekli ile Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.6: Kendini Tanımlama Şekline Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Alt Boyutları t Testi Sonuçları

		n	X̄	Ss	T	Sd	P
<i>MToplam</i>	İçe dönük	103	192.3495	23.70973	-4.385	309	0.000**
	Dışa dönük	208	204.8510	23.64046			
TİP1	İçe dönük	103	2.7702	0.61042	-1.389	309	0.166
	Dışa dönük	208	2.8782	0.66191			
TİP2	İçe dönük	103	2.6602	0.59222	-3.194	309	0.002*
	Dışa dönük	208	2.9006	0.64018			
TİP3	İçe dönük	103	2.3430	0.65089	-4.604	309	0.000**
	Dışa dönük	208	2.7003	0.64075			
TİP4	İçe dönük	103	2.7573	0.63862	-3.939	309	0.000**
	Dışa dönük	208	3.0481	0.59955			
TİP5	İçe dönük	103	2.6278	0.60192	1.719	309	0.087
	Dışa dönük	208	2.4984	0.63618			
TİP6	İçe dönük	103	2.9903	0.52072	-0.862	309	0.389
	Dışa dönük	208	3.0465	0.55068			
TİP7	İçe dönük	103	2.4757	0.60066	-5.211	309	0.000**
	Dışa dönük	208	2.8494	0.59227			
TİP8	İçe dönük	103	2.2557	0.68473	-6.205	309	0.000**
	Dışa dönük	208	2.7516	0.65263			
TİP9	İçe dönük	103	2.8706	0.52649	-0.066	309	0.947
	Dışa dönük	208	2.8750	0.57163			

*p<.05, **p<.001

Tablo 4.6’da Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları toplam puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği toplam puanlarının kendini tanımlama şekline göre ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-4.385$, $p=.000$, $p<.05$.

Tablo 4.6’da Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip2 alt boyutu kendini tanımlama şekline göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-3.194$, $p=.002$, $p<.05$.

Tablo 4.6'da Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip3 alt boyutu kendini tanımlama şekline göre ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-4.604$, $p=.000$, $p<.05$.

Tablo 4.6'da Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip4 alt boyutu kendini tanımlama şekline göre ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-3.939$, $p=.000$, $p<.05$.

Tablo 4.6'da Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip7 alt boyutu kendini tanımlama şekline göre ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-5.211$, $p=.000$, $p<.05$.

Tablo 4.6'da Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının kendini tanımlama şekline göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tip8 alt boyutu kendini tanımlama şekline göre ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=-6.605$, $p=.000$, $p<.05$.

4.2.3. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın bebeklik döneminde bakılma durumuna göre incelenmesi

Bebeklik döneminde bakılma durumu ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.7: Bebeklik Döneminde Bakılma Durumuna Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları t Testi Sonuçları

		n	\bar{X}	Ss	T	Sd	P
<i>MToplam</i>	Annem	297	200.6633	24.42780	-0.158	309	0.875
	Diğer	14	201.7143	23.45020			
Gerçekçi	Annem	297	3.2253	0.79928	-0.969	309	0.333
	Diğer	14	3.4357	0.66634			
Araştırmacı	Annem	297	3.7770	0.70533	-0.994	309	0.321
	Diğer	14	3.9683	0.66299			
Sanatçı	Annem	297	3.8799	0.67943	1.161	309	0.247
	Diğer	14	3.6667	0.46532			
Sosyal	Annem	297	4.3580	0.55010	0.376	309	0.707
	Diğer	14	4.3016	0.50341			
Girişimci	Annem	297	3.0935	0.63282	0.083	309	0.934
	Diğer	14	3.0794	0.41672			
Geleneksel	Annem	297	3.6038	0.62618	0.143	309	0.886
	Diğer	14	3.5794	0.60573			

Tablo 4.7’de Mesleki İlgi Envanteri toplam puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri toplam puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.7’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Gerçekçi alt boyutu bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.7’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Araştırmacı alt boyutu bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.7’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Sanatçı alt boyutu bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.7’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Sosyal alt boyutu bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.7’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Girişimci alt boyutu bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.7’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri Geleneksel alt boyutu bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Bebeklik döneminde bakılma durumu ile Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.8: Bebeklik Döneminde Bakılma Durumuna Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Alt Boyutları t Testi Sonuçları

		n	\bar{X}	Ss	T	Sd	P
<i>EToplam</i>	Annem	296	74.8990	11.14993	0.297	309	0.767
	Diğer	15	74.0929	9.19866			
TİP1	Annem	296	2.8283	0.65134	-1.786	309	0.075
	Diğer	15	3.1429	0.44749			
TİP2	Annem	296	2.8215	0.62897	0.069	309	0.945
	Diğer	15	2.8095	0.75915			
TİP3	Annem	296	2.5814	0.67187	-0.076	309	0.939
	Diğer	15	2.5952	0.50937			
TİP4	Annem	296	2.9506	0.62885	-0.149	309	0.882
	Diğer	15	2.9762	0.60573			
TİP5	Annem	296	2.5499	0.62469	1.125	309	0.262
	Diğer	15	2.3571	0.67259			
TİP6	Annem	296	3.0348	0.54654	1.040	309	0.299
	Diğer	15	2.8810	0.38358			
TİP7	Annem	296	2.7262	0.62106	0.070	309	0.944
	Diğer	15	2.7143	0.61125			
TİP8	Annem	296	2.5948	0.70716	0.865	309	0.388
	Diğer	15	2.4286	0.59094			
TİP9	Annem	296	2.8788	0.56577	0.768	309	0.443
	Diğer	15	2.7619	0.27514			

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği toplam puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği toplam puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip1 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip2 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip3 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip4 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip5 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip6 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermektedir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip7 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip8 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.8’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının bebeklik döneminde bakılma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip9 bebeklik döneminde bakılma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

4.2.4. Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın meslek tercih durumuna göre incelenmesi

Meslek tercih durumu ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.9: Meslek Tercih Durumuna Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları Anova Testi Sonuçları

		KT	Sd	KO	F	P
Gruplar arası		10625,201	2	5312,600		
Meslek Tercih Durumu	Grup içi	173166,754	308	562,230	9,449	,000
<i>Toplam</i>		183791,955	310			

Tablo 4.9’da Katılımcıların ölçek ve alt boyut toplam puan ortalamalarının meslek tercihinde bulunma durumuna göre incelenmesi amacıyla veriler tek yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiştir. Uygulanan analiz sonucunda meslek tercihinde bulunma durumu ile mesleki ilgi envanterinden alınan toplam puanlar arasında ileri derecede anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür, $F(2,308)=9.449$, $p<0.05$. Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu ve farklılaşmanın yönünü incelemek için izleme (post-hoc) testlerinden Scheffe analizi yapılmıştır. İzleme (post-hoc) testi Scheffe analiz sonuçları Tablo 4.10.’da sunulmuştur.

Yapılan Post-hoc Scheffe sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.10: Meslek Tercih Durumları Post-hoc Scheffe Testi Sonuçları

(I) Meslek Tercih Durumu	(II) Meslek Tercih Durumu	(I-J)	P
Çevre	İş olanağı	-16,46528*	,004
	Kişilik özellikleri	-18,57162*	,000
İş olanağı	Çevre	16,46528*	,004
	Kişilik özellikleri	-2,10634	,824
Kişilik özellikleri	Çevre	18,57162*	,000
	İş olanağı	2,10634	,824

Tablo 4.10’da Katılımcıların meslek tercih durumuna göre çevreden etkilenme puanları ile iş olanağı puanları arasında anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir, $F(2,308)=9,449$, $p=.004$, $p<.05$. Çevreden etkilenme puanları ile kişilik özellikleri puanları arasında anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir, $F(2,308)=9,449$, $p=.000$, $p<.05$. Katılımcılar meslek tercih durumunda bulunurken kişilik özellikleri ve iş olanakları puanları çevreye göre anlamlı olarak daha yüksektir.

Meslek tercih durumu ile Enneagram Kişilik Ölçeği tipleri arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan ANOVA testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.11: Meslek Tercih Durumuna Göre Enneagram Kişilik Tipleri Ölçeği ANOVA Testi Sonuçları

		KT	Sd	KO	F	P
Meslek	Gruplar arası	528,693	2	264,347		
Tercih	Grup içi	37381,082	308	121,367	2,178	,115
Durumu	Toplam	37909,775	310			

Tablo 4.11’de Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının meslek tercih durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı Anova tek yönlü varyans analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği boyutu meslek tercih durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $F(2,308)=2,178$, $p>.05$.

İstenilen mesleği okuma durumu ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.12: İstenilen Mesleği Okuma Durumu Göre Mesleki İlgi Ölçeği Alt Boyutları t Testi Sonuçları

		n	X	Ss	T	Sd	P																																																																				
<i>MToplam</i>	Evet	260	202,8115	24,14593	3,497	309	,001																																																																				
	Hayır	51	190,0000	22,71123				Gerçekçi	Evet	260	3.2842	0.78638	2.503	309	0.013	Hayır	51	2.9824	0.79264	Araştırmacı	Evet	260	3.8209	0.69061	2.008	309	0.046	Hayır	51	3.6057	0.74777	Sanatçı	Evet	260	3.9274	0.66562	3.437	309	0.001	Hayır	51	3.5795	0.63492	Sosyal	Evet	260	4.3966	0.54528	3.028	309	0.003	Hayır	51	4.1460	0.51424	Girişimci	Evet	260	3.1111	0.63810	1.163	309	0.246	Hayır	51	3.0000	0.54433	Geleneksel	Evet	260	3.6295	0.60156	1.713	309	0.088
Gerçekçi	Evet	260	3.2842	0.78638	2.503	309	0.013																																																																				
	Hayır	51	2.9824	0.79264				Araştırmacı	Evet	260	3.8209	0.69061	2.008	309	0.046	Hayır	51	3.6057	0.74777	Sanatçı	Evet	260	3.9274	0.66562	3.437	309	0.001	Hayır	51	3.5795	0.63492	Sosyal	Evet	260	4.3966	0.54528	3.028	309	0.003	Hayır	51	4.1460	0.51424	Girişimci	Evet	260	3.1111	0.63810	1.163	309	0.246	Hayır	51	3.0000	0.54433	Geleneksel	Evet	260	3.6295	0.60156	1.713	309	0.088	Hayır	51	3.4662	0.72077								
Araştırmacı	Evet	260	3.8209	0.69061	2.008	309	0.046																																																																				
	Hayır	51	3.6057	0.74777				Sanatçı	Evet	260	3.9274	0.66562	3.437	309	0.001	Hayır	51	3.5795	0.63492	Sosyal	Evet	260	4.3966	0.54528	3.028	309	0.003	Hayır	51	4.1460	0.51424	Girişimci	Evet	260	3.1111	0.63810	1.163	309	0.246	Hayır	51	3.0000	0.54433	Geleneksel	Evet	260	3.6295	0.60156	1.713	309	0.088	Hayır	51	3.4662	0.72077																				
Sanatçı	Evet	260	3.9274	0.66562	3.437	309	0.001																																																																				
	Hayır	51	3.5795	0.63492				Sosyal	Evet	260	4.3966	0.54528	3.028	309	0.003	Hayır	51	4.1460	0.51424	Girişimci	Evet	260	3.1111	0.63810	1.163	309	0.246	Hayır	51	3.0000	0.54433	Geleneksel	Evet	260	3.6295	0.60156	1.713	309	0.088	Hayır	51	3.4662	0.72077																																
Sosyal	Evet	260	4.3966	0.54528	3.028	309	0.003																																																																				
	Hayır	51	4.1460	0.51424				Girişimci	Evet	260	3.1111	0.63810	1.163	309	0.246	Hayır	51	3.0000	0.54433	Geleneksel	Evet	260	3.6295	0.60156	1.713	309	0.088	Hayır	51	3.4662	0.72077																																												
Girişimci	Evet	260	3.1111	0.63810	1.163	309	0.246																																																																				
	Hayır	51	3.0000	0.54433				Geleneksel	Evet	260	3.6295	0.60156	1.713	309	0.088	Hayır	51	3.4662	0.72077																																																								
Geleneksel	Evet	260	3.6295	0.60156	1.713	309	0.088																																																																				
	Hayır	51	3.4662	0.72077																																																																							

Tablo 4.12’de Mesleki İlgi Envanteri toplam puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri toplam puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p > .05$.

Tablo 4.12’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutu Gerçekçi istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.12’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutu Araştırmacı istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.12’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutu Sanatçı istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.12’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutu Sosyal istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.12’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutu Girişimci istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.12’de Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri alt boyutu Geleneksel istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

İstenilen mesleği okuma durumu ile Enneagram Kişilik Ölçeği tipleri arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.13: İstenilen Mesleği Okuma Durumuna Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Tipleri t Testi Sonuçları

		n	X	Ss	t	Sd	P
<i>EToplam</i>	Evet	260	75,0808	11,25474	,800	309	,424
	Hayır	51	73,7255	10,02413			
TİP1	Evet	260	2.8256	0.65264	-1.035	309	0.301
	Hayır	51	2.9281	0.61215			
TİP2	Evet	260	2.8179	0.63315	-0.192	309	0.848
	Hayır	51	2.8366	0.64420			
TİP3	Evet	260	2.5744	0.68759	-0.457	309	0.648
	Hayır	51	2.6209	0.53756			
TİP4	Evet	260	2.9782	0.62615	1.684	309	0.093
	Hayır	51	2.8170	0.61937			
TİP5	Evet	260	2.5474	0.62678	0.391	309	0.696
	Hayır	51	2.5098	0.63369			
TİP6	Evet	260	3.0218	0.55418	-0.447	309	0.656
	Hayır	51	3.0588	0.47002			
TİP7	Evet	260	2.7615	0.61545	2.325	309	0.021*
	Hayır	51	2.5425	0.61449			
TİP8	Evet	260	2.6167	0.70821	1.667	309	0.097
	Hayır	51	2.4379	0.65825			
TİP9	Evet	260	2.8833	0.56767	0.701	309	0.484
	Hayır	51	2.8235	0.49600			

*p<.05

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği toplam puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği toplam puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip1 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip2 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip3 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip4 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip5 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip6 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip7 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olduğu göstermiştir, $t(309)=2.325$, $p<.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip8 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

Tablo 4.13'te Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları ortalama puanlarının istenilen mesleği okuma durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t-test analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutu Tip9 istenilen mesleği okuma durumuna göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $p>.05$.

4.2.5. Enneagram tipolojisine töre üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerinin meslek seçimi arasındaki farklılığın gelir düzeylerine göre incelenmesi

Gelir düzeyleri ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan ANOVA testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.14: Gelir Düzeylerine Göre Mesleki İlgi Envanteri Alt Boyutları ANOVA Testi Sonuçları

	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar arası	893,561	2	446,780		
Gelir Düzeyi					
Grup içi	182898,394	308	593,826	,752	,472
Durumu					
Toplam	183791,955	310			

Tablo 4.14'te Mesleki İlgi Envanteri boyutları ortalama puanlarının gelir düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığı Anova tek yönlü varyans analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Mesleki İlgi Envanteri boyutu Araştırmacı gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığını göstermiştir, $F(2,308)=.752, p>.05$.

Gelir düzeyleri ile Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan ANOVA testi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.15: Gelir Düzeylerine Göre Enneagram Kişilik Ölçeği Alt Boyutları ANOVA Testi Sonuçları

		KT	Sd	KO	F	P
Gelir	Gruplar arası	479,039	2	239,519		
Düzeyi	Grup içi	37430,736	308	121,528	1,971	,141
Durumu	<i>Toplam</i>	37909,775	310			

Tablo 4.15'te Enneagram Kişilik Ölçeği boyutları ortalama puanlarının gelir düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Anova tek yönlü varyans analiziyle incelenmiştir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre Enneagram Kişilik Ölçeği boyutu gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma olmadığı göstermiştir, $F(2,308)=1,971$, $p>.05$.

4.2.6. Pearson korelasyon analizi

Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ile Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkiyi ölçmek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçları aşağıdaki gibidir;

Tablo 4.16: Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Gerçekçi	Araştırmacı	Sanatçı	Sosyal	Girişimci	Geleneksel	TİP1	TİP2	TİP3	TİP4	TİP5	TİP6	TİP7	TİP8	TİP9
Gerçekçi	Pearson Correlation	1														
	Sig. (2-tailed)															
Araştırmacı	Pearson Correlation	,426**	1													
	Sig. (2-tailed)	0.000														
Sanatçı	Pearson Correlation	,361**	,424**	1												
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000													
Sosyal	Pearson Correlation	,212**	,327**	,464**	1											
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000												
Girişimci	Pearson Correlation	,238**	,270**	,238**	,404**	1										
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.000											
Geleneksel	Pearson Correlation	,295**	,423**	,187**	,325**	,393**	1									
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.001	0.000	0.000										
TİP1	Pearson Correlation	0.092	,286**	0.064	,145*	,168**	,399**	1								
	Sig. (2-tailed)	0.106	0.000	0.257	0.010	0.003	0.000									
TİP2	Pearson Correlation	,161**	,178**	,142*	,413**	,349**	,219**	,425**	1							
	Sig. (2-tailed)	0.005	0.002	0.012	0.000	0.000	0.000	0.000								
TİP3	Pearson Correlation	,222**	,268**	,123*	,190**	,399**	,223**	,356**	,429**	1						
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.030	0.001	0.000	0.000	0.000	0.000							
TİP4	Pearson Correlation	,223**	,297**	,295**	,210**	,244**	,232**	,400**	,382**	,494**	1					
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000						
TİP5	Pearson Correlation	,225**	,248**	-0.004	0.036	,245**	,208**	,367**	,265**	,356**	,257**	1				
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.942	0.532	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000					
TİP6	Pearson Correlation	,121*	,278**	,223**	,259**	0.077	,266**	,418**	,356**	,340**	,386**	,294**	1			
	Sig. (2-tailed)	0.033	0.000	0.000	0.000	0.178	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000				
TİP7	Pearson Correlation	,229**	,259**	,279**	,211**	,284**	,148**	,228**	,421**	,488**	,375**	,226**	,387**	1		
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.009	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000			
TİP8	Pearson Correlation	,248**	,328**	,167**	,231**	,512**	,273**	,377**	,469**	,578**	,458**	,328**	,308**	,489**	1	
	Sig. (2-tailed)	0.000	0.000	0.003	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000		
TİP9	Pearson Correlation	0.065	,156**	0.064	,240**	,126*	,129*	,238**	,262**	,289**	,242**	,319**	,307**	,294**	,147**	1
	Sig. (2-tailed)	0.253	0.006	0.263	0.000	0.027	0.023	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.010	

Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları ile Enneagram Kişilik Ölçeği tipleri arasındaki ilişkiyi göstermek için gerçekleştirilen Pearson Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 4.16’de gösterildiği gibidir. Bu değerlerin 0.6 ile 0.8 arasında bulunması ele alınan değişkenlerin yüksek korelasyonlu olduğunu, 0.8’in üstünde olmasıysa değişkenler arasında güçlü bir ilişki olduğunu belirtmektedir. (Köklü ve diğ., 2006) Bu kapsamda incelenen Enneagram Kişilik Ölçeği tiplerinden en yüksek ilişkinin Tip8 ile Tip3 arasında olduğu görülmektedir. Elde edilen katsayı 0.578’dir. Bu sonuç Tip8 ile Tip3’ün orta derecede korelasyonlu olduğunu göstermektedir.

4.2.7. Katılımcıların enneagram kişilik ölçeğinin meslek seçimi üzerindeki yordayıcılığının incelenmesi

Enneagram Kişilik ölçeğinin Meslek seçimi üzerindeki yordayıcılığını bulmak için basit doğrusal regresyon analizi uygulanmış ve analiz sonuçları Çizelge 4.17.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17: Katılımcıların Enneagram Kişilik Ölçeğinin Meslek Seçiminin Regrasyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	B	t	F	P
Enneagram ölçeği R ² =.24	1,086	,109	-,493	9,969	99,387	0,000**

n = 311, Bağımlı değişken: Meslek Seçimi

*p<.05, **p<0,001

Aralarında ilişki bulunan iki değişkenin etki düzeyi basit doğrusal regresyon analizi yoluyla incelenmiştir. Analizin sonucunda Enneagram ölçeğinin meslek seçim düzeylerini ileri düzeyde anlamlı yordamaktadır, $\beta=-0,49$, $t(309)=9,969$, $p<.001$. Enneagram kişilik tutumları meslek seçim düzeylerinde varyansın anlamlı bir bölümünü (%24) açıklamaktadır, $R^2=.31$, $F_{1,309}=99,38$, $p<.001$.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma ile Enneagram tipolojisine göre üniversite öğrencilerinin meslek seçimine ilişkin tutumlarına etkisinin incelenmiştir. Çalışma kapsamında üniversite öğrencilerine kişisel bilgi formu hazırlanarak uygulanmıştır.

Analiz sonuçlarına göre çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu kadın katılımcılar oluşturmuştur. Öğrencilerden meslek seçimlerinde yarıdan fazlasının kişilik özelliklerinden dolayı seçim yaptıkları görülmüştür. Öğrencilerin büyük çoğunluğu kendisini dışa dönük olarak tanımlarken az bir kısmı ise içe dönük olarak tanımlamıştır. Gelir düzeylerine bakıldığında öğrencilerin yaklaşık yarısından fazlasının gelir düzeyinin orta olduğu görülmüştür. Katılımcılardan yarısından fazlası bebeklik döneminde annesinin baktığını ifade etmiştir. Yüzde 83 gibi bir oranda yer alan kısmın istediği mesleği okuduğu, geri kalan kısmın ise istediği mesleği okumadığı görülmüştür. Erkan(2020) enneagram modeline göre öğretmen adaylarının kişilik tipleri ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi adlı mesleki değişkenler açısından %58 aday istediği meslek olduğunu ifade etmiştir. Başka bir Literatür çalışması incelendiğinde Kıyak (2006) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin meslek seçimi yaparken temel alınan kriterler üzerine durmuş ve genel anlamıyla meslekte iş bulma olanağı, ilgi, kişilik özellikleri, kendini tanıma, öğrencilerin kendi istekleri şeklinde faktörlerin öğrencilerin meslek seçiminde etkili olduğu ortaya koymuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların enneagram kişilik ölçeğinin toplam puan ortalaması $74,85 \pm 11,05$, tip1 alt boyutu ortalaması $2,84 \pm 0,64$, Tip 2 alt boyutu ortalaması $2,82 \pm 0,63$, tip3 alt boyut ortalaması $2,58 \pm 0,66$, tip4 alt boyut ortalaması $2,95 \pm 0,62$, tip5 alt boyut ortalaması $2,54 \pm 0,62$, tip6 alt boyut ortalaması $3,02 \pm 0,54$, Erçin (2018) yaptığı araştırmaşahısların tercihlerinde kişilik tiplerinin en önemli etkenlerden biri olduğu bildirilmiştir. Palmer(2014) Tip6 kişilikler güvenilir, kendini adamayı ödev bilen, savunmacı ve şüpheli tiplerdir. Bu çalışmamızda paralellik

göstermektedir. Tip7 alt boyut ortalaması $2,72\pm0,61$, tip8 alt boyut ortalaması $2,58\pm0,70$, tip9 alt boyut ortalaması $2,87\pm0,55$ olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin enneagram kişilik ölçeğinden alınan puanlar incelendiğinde araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin kişilik ve mizaç özelliklerin düzeyi yüksek olduğu görülmüştür. Subaşı(2017) tarafından yapılan araştırmada okul yöneticileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında tip1 alt boyut ortalaması $1,97\pm0,60$, tip2 alt boyut ortalaması $1,92\pm0,62$, tip3 alt boyut ortalaması $1,90\pm0,71$, tip4 alt boyut ortalaması $1,99\pm0,61$, tip5 alt boyut ortalaması $1,90\pm2,57$, tip6 alt boyut ortalaması $1,90\pm0,69$, tip7 alt boyut ortalaması $1,99\pm0,69$, tip8 alt boyut ortalamaları $2,10\pm0,67$, tip9 alt boyut ortalaması $2,18\pm0,57$ olarak bulmuştur. Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında bu araştırmadaki puanlarla paralellik gösterdiği söylenebilir. Çalışmalar arasındaki ortalamalardaki farklılık araştırmanın yapıldığı meslek farklılıklarından kaynaklandığı görülmektedir.

Cinsiyet ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları olan gerçekçi, sanatçı, araştırmacı, sosyal, girişimci özellikler arasında ortalama olarak “Geleneksel” ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Çocuk gelişimi bölümünü okuyan öğrencilerin mesleki ilgi envanteri alt boyutu olan sosyal özelliklere sahip olanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Literatürde Kuzgun (1982) da Ankara liserinden yaptığı deneysel bir araştırmada kızların sadece sosyal hizmet ilgisi yönünden erkeklere üstün olduğunu, buna karşılık erkeklerinde mekanik ve bilim ilgisi yönünden kızlardan yüksek olduğunu bulmuştur. Alto (2002) kadınların sosyal ve yaratıcı boyutlarda yüksek ilgiye sahip olduğunu, erkeklerin ise en yüksek ilgi alanı araştırmacı yönü olduğunu belirtmiştir.

Cinsiyet ile Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları arasında ortalama olarak Enneagram Kişilik Ölçeği tiplerinden Tip7 ile cinsiyet arasında ve Tip8 ile cinsiyet arasında ortalama olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulgusu elde edilmiştir. Gündüz(2019) Yaratıcı liderlik geliştirmede enneagram öğretisinin rolü adlı çalışmada yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Komassi ve arkadaşları (2016) yapılan çalışmada Tip1 ve Tip5 kişilik tiplerin cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığını söylemektedir. Çocuk gelişim bölümünü seçmiş öğrencilerin Enneagram alt ölçeği olan Tip6 özelliklerine sahip olanların oranı daha fazla çıktığı görülmüştür. Enneagram ölçeğinde Tip1, Tip3, Tip5, Tip6 kadınlar

lehine anlamlı farklılığın olduğu görülürken Tip2, Tip4, Tip7,Tip8,Tip9 Erkekler lehine farklılık olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Cinsiyet değişkeni alanyazında Erçin (2018) tarafından yapılan araştırmada tip3 erkekler lehine anlamlık farklılaşma gösterirken Wange ve Walker (1983) tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ise tip2 kadınlar lehine farklılaşma gösterilfiği ispatlanmıştır.

Yapılan t testi sonucunda kendini tanımlama şekli olan içe dönüklük ve dışa dönüklük gibi özellikler ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Yine bu özellikler ile Enneagram kişilik ölçeğinin alt boyutları arasında da anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu farklılık Enneagram Kişilik Ölçeği tiplerinden Tip2 ile cinsiyet arasında; Tip3 ile cinsiyet arasında, Tip4 ile cinsiyet arasında; Tip7 ile cinsiyet arasında ve Tip8 ile cinsiyet arasında ortalama olarak anlamlı bir farklılaşma vardır. Bebeklik döneminde bakılma durumu ile gerçekçi, sanatçı, araştırmacı, sosyal, girişimci, geleneksel özellikler arasındaki farklılığa bakılmak için yapılan ANOVA testi sonucuna göre bir farklılık görülmemiştir. Yine bebeklik döneminde bakılma durumu ile merkezler arasında da farklılık elde edilememiştir.

Meslek tercih durumu ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan t testi sonucuna göre meslek tercih durumu ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutlarından Gerçekçi” alt boyutu; “Araştırmacı” alt boyutu; “Sanatçı” alt boyutu; “Girişimci” alt boyutu; arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Yani öğrencilerin girişimci olma özelliği meslek seçimlerine etki etmektedir. Bu farklılığın hangi tercihten kaynaklandığını belirlemek için Post-Hoc (Scheffe) Testi yapılmıştır. Post-Hoc (Scheffe) Testi sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, meslek seçimini çevresinden etkilenererek yapanlar ile kişilik özellikleri nedeniyle yapanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Ahmetoğulları ve Güneş (2017) öğrenilerin kişilik özelliklerin mesleğe bakış açısı adlı çalışmasında öğrencilerin kişilik özelliklerinin meslek seçimine etkisi anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu ispatlanmıştır.

Gelir düzeyleri ile Mesleki İlgi Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak farklılık olup olmadığına ait yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre sınıf

düzeyleri ile Mesleki İlgı Envanteri alt boyutları arasında ortalama olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu farklılığın hangi gelir düzeyinden kaynaklandığını belirlemek için Post-Hoc (Scheffe) Testi yapılmıştır. Test sonuçlarında “Girişimci” alt boyutuna göre yapılan Post-Hoc (Scheffe) Testi sonucuna göre gelir düzeyi orta olanlar ile yüksek olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu ve “Geleneksel” alt boyutuna göre yapılan Post-Hoc (Scheffe) Testi sonucuna göre gelir düzeyi düşük olanlar ile orta olanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görölmektedir.

Mesleki İlgı Envanteri alt boyutları ile Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkiyi göstermek için gerçekleştirilen Pearson Korelasyon Analizi sonuçların göre incelenen Enneagram Kişilik Ölçeği alt boyutlarından “Tip3(Başaran)” ile “Tip8(Reis)” arasındaki ilişki katsayısı 0.578 olarak elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuç “Tip3(Başaran)” ile “Tip8(Reis)” alt boyutlarının iyi derecede korelasyonlu olduğunu göstermektedir.

6. SONUÇ

Enneagram sistemi, insanları, evrene bakış açılarına, dünyayı algılayıp değerlendirme ve tepki verme biçimlerine göre dokuz farklı kişilik tipine ayırmaktadır. Her bireyin bu dokuz farklı kişilik tipinden birine ait olarak doğduğu varsayılmaktadır ve bireyin kendisinde var olan baskın özellikleri, motivasyon kaynakları duyguları veya yanlış tutumları, kötü veya iyi alışkanlıkları ortaya koymaktadır. Bu kurama göre bireyler, seneler içerisinde olgunlaşarak yeni özellik ve huylar edinmiş olsa da temelde çoğu özelliklerini hayatlarının sonuna kadar korumaktadırlar.

Kişiliğin tanımının yapılması ve çeşitlendirilmesi psikolojinin esas sorunları arasındadır. Bu tanımlama ve gruplandırma sürecinde eski bir doktrin olarak Enneagram tipolojisi ortaya çıkmaktadır. Enneagram tipolojisi dokuz mizaç tipini esas almaktadır ve günümüzde özellikle insan kaynakları, meslek seçimleri alanlarında kullanılmaya başlanmıştır.

Öğrencilerin seçmiş olduğu meslek, kendisinin hayat tarzında ve yaşamdaki statüsünde önemli yer tutmaktadır. Dolayısıyla kişilerin meslek tercihinde pek çok unsur etkili olmaktadır. Bunlar arasında, içinde yer alınan toplum, bireyin arkadaş çevresi, ailenin beklentileri, mesleğe verilen değer, iş bulma imkanları ve kişinin kişilik özellikleri yer almaktadır.

Enneagram tipolojisine göre insanların doğuştan getirmiş olduğu ana özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler mizaçlarıdır. İnsanların bütün hayatı boyunca fikir ve davranışları bu mizaç özelliklerine üzerine kurulmaktadır. Bireyler birbirlerinden görünüş olarak nasıl farklı iseler ruhsal olarak da farklı olmaktadır. Bu kapsamda yapılan araştırmalar, davranışlar ve tutumlar bakımından kişiler arası farklılıkların söz konusu olduğunu göstermektedir.

7. ÖNERİLER

Üniversitelerin psikoloji bölümleri; öğrencilerin kişilik tiplerine göre özellikle ilk sınıfta üniversiteye uyum, son sınıfta meslek hayatına giriş, her sınıfta da akademik endişe, psikososyal destek ve öz yeterlik inancının geliştirilmesinde Enneagram Modelini kullanarak, gerekli tedbirler önceden edinilebilir.

Çocuk gelişimi konusunda çocukların mizaç farklılıklarına yönelik müfredat, oyun, oyuncak seçimi tercih edilebilir.

Meslek seçiminde cinsiyet farkına bakılmadan kişilik ve mizaç tipine göre seçilmesi enneagram tipolojisi yol gösterici olabilir.

Öğretmenlerin kişilik tipleri belirlenerek, uygun öğrenme ortamlarının yaratılmasında, öğretim görevlilerinin tercihinde, öğretim tekniklerinin belirlenmesinde, üniversite yaşamına uyumda, öğrenciler açısından potansiyellerine ve mesleki dezavantajlarına yol açabilecek özelliklerin belirlenerek desteklenmesinde ve psikolojik müdahalelerde Enneagram Modeli aktif bir şekilde kullanılabilir. Genelleme yapabilmek için konunun farklı ve daha geniş örneklem grupları üzerinde araştırılması yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

- Acarkan, İ. (2018). *Kişiliğin DNA'sı, enneagram dokuz kişilik modeline göre kendinizi tanımak ve başkalarını tanımak, İstanbul: .Kurtuba Kitap.*
- Ahmetoğulları, K. & Güneş, M. (2017). Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Mesleğin Geleceğine Bakış Açıklarına Etkisi: Hilvan MYO Örneği - The Effects of The Personal Properties of The Students on The Profession Future View: Hilvan Vocational High School Example. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24-39. DOI: 10.20875/makusobed.312297.
- Alto, P. (2002). Measurement properties of the interest/skills checklist. (Tech. Rep. No: 2002-1). CPP Inc. Erişim: 16 Nisan 2010. <http://discovery.skillsone.com/Documents/INSK%20White%20Paper%202002-1.pdf>.
- Altuntaş, S. Y., Korkmaz, Ş., Baykal, Ü., Özyürek, A., Pazar, Z. ve Şenay, U. Z. (2005). Hemşire öğrencilerin kariyer yönelimleri ve bunu etkileyen faktörler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 13(55), 179-197.
- Arkar, H., Sorias, O., Tunca, Z., Şafak, C., Alkın, T., Akdede B.B., Şahin, S., Akvardar, Y., Sarı, Ö., Özerdem, A., Cimilli, C. (2005). Mizaç ve karakter envanteri'nin türkçe formunun faktör yapısı, Geçerlik ve Güvenilirliği, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(7).
- Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E.E., Bem, D. J. ve Hoeksema, S.N. (1999). *Psikolojiye giriş*. (çev: Yavuz, A.). Ankara. Arkadaş Yayınları.
- Aytekin, A. (2005). Meslek seçimini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler: Isparta örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12-13.
- Bailey, R. ve Morley, D. (2006). Towards a model of talent development in physical education. *sport, Education and Society*, 11(3), 211-230.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). Eğitim ve psikoloji sözlüğü. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Batı, U., (2018). *Eenneagram ile kişilik analizi*, Alfa Yayınları, İstanbul.

- Bayraktaroğlu, S. (2003). *İnsan kaynakları yönetimi*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Blake, A. (2012). *Enneagram studies of JG bennet*. Santa Fe, USA: Bennett Books.
- Brady, L. (2007). *Beginning your enneagram journey: with self-observation*. Charleston: Booksurge.
- Brown, D. (2003). *Career information, career counseling and career development* (8th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Budak, S. (2019). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayıncılık.
- Burger, M. J. (2006). *Kişilik*. (Çev: İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu). İstanbul. Kaknüs Yayınları.
- Carpenter, D. G. (2015). *Resonating personality types for couples: An enneagram application for predicting marital satisfaction*.
- Cervone, D. ve Pervin, L. A. (2018). *Personality: theory and research* (14th ed.). Hoboken, NJ: Wiley and Sons Inc
- Clark, L. A. (2005). Temperament as a unifying basis for personality and psychopathology. *Journal of abnormal psychology*, 114(4), 505.
- Cloninger, R. C. ve Svrakic, D. M. (1997). Integrative psychobiological approach to psychiatric assessment and treatment. *Psychiatry*, 60(2), 120-141.
- Corey, P. (2015). *Examining the influence of parental pressure and perceived control on young adults' career exploration*. (Unpublished master of arts). University of Toronto/Department of Applied Psychology and Human Development.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, M. A. (2011). *Meslek seçimi, mesleki karar ve mesleki kararsızlık*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetin, N. G. ve Beceren, E. (2007). Lider kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 110-132.
- Daniels, D. ve Price, V. (2009). *Essential enneagram: the definitive personality test and selfdiscovery guide - revised & updated*. New York: Harper Collins.
- Daniels, N.D. ve Price, V.A. (2016). *Enneagram kendini bilme sanatı*. Çev: Seda Darcan Çiftçi. İstanbul. Kaknüs Yayınları.
- Ercin, H. Ş. (2018). Sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile enneagram kişilik tipleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Tıp Fakültesi Aile Hekimliği, Ankara.

- Erdoğmuş, N. (2003). *Kariyer geliştirme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Erkan, İ. (2020). Enneagram modeline göre öğretmen adaylarının kişilik tipleri ile sınıf yönetimi öz yeterlik inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Ewen, R.B. (2009). *An Introduction to theories of personality*, 7th ed. East Sussex, UK, Psychology Press.
- Ferguson, G. (2016). Temperament. Salem Press Encyclopedia of Health: <https://gracenferguson.com/wp-content/uploads/2016/10/Temperament.pdf> adresinden alındı.
- Gerrig, R.J. ve Zimbardo, P.G. (2012). *Psikolojiye giriş: Psikoloji Ve Yaşam* (Çev. Sart, G.). Ankara: Nobel Yayın.
- Goodwin, F. K. ve Jamison K. R. (1990). *Manic-depressive illness*. New York: Oxford University Press.
- Güler, H. N. (2018). *Kişilik, örgütsel güven ve bağlılığın duygusal emeğe etkileri ile işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Hazar, Ç. (2006), Kişilik ve iletişim tipleri. *Selçuk İletişim* 4(2).
- Heuertz, C. L. (2017). *The sacred enneagram*. Grand Rapids: Harper Collin.
- Hogan, R. (2009). *Kişilik ve kurumların kaderi*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Ichazo, O. (2019). Arica school. Arica School: <https://www.arica.org> adresinden alındı.
- İnanç, B.Y., Yerlikaya, E.E. (2012), *Kişilik kuramları*, Pegem Akademi, İstanbul, Türkiye.
- Johnson, J. D., (2019). *The connection between lead pastors' enneagram personality type and congregational size*. Doctor of Education (Ed.D). 37.
- Karabulut Y. (2007). *Yeni kişilik teorisi enneagram ve din psikolojisi açısından kullanım alanları*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- Karakaya, E. (2013). *Kişilik tiplerinin satış performansı üzerindeki etkisi ve süpermarket zincirlerinde bir uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kırıkkale Üniversitesi.
- Kepçeoğlu, M. (2001). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Alkım Yayınevi.

- Keyes, M. F. (1991). *Emotions and the enneagram*. New York: Molysdatur Publications.
- Kıyak, S. (2006). *Genel lise öğrencilerinin meslek seçimi yaparken temel aldığı kriterler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kniveton, B.H. (2004). The influence and motivations on which students base their choice of career. *Research in Education*, 72, 47-57.
- Komasi, S., Soroush, A., Nazeie, N., Saeidi, M., Zakiei, A.E (2016). Enneagram of Personality As An Effective Model İn The Prediction of The Risk of Cardiovascular Diseases: A Case-Control Study. *J Cardiothorac Med*. 2016; 4(3):468-473.
- Köknel, Ö. (1997). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Yayınları.
- Kozak, A. M. (2001). *Konaklama işletmelerinde kariyer planlaması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kuzgun, Y. (1972), *Kendini gerçekleştirme*, Ankara Üniversitesi *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Dergisi*, 10, s. 162-172.
- Kuzgun, Y. (1988). *Kendini değerlendirme envanterinin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin çalışmalar*. V. Ulusal Psikoloji Kongresi, İzmir.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı: kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Nobel.
- Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (2014). *Eğitimde bireysel farklılıklar*. (3. bs.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Labanauskas, J. ve Isaacs, A. (1996, Kasım 21). Setting The Record Straight. Ekim 2019 tarihinde *Enneagram Monthly*: <http://www.enneagram-monthly.com/setting-the-recordstraight.html> adresinden alındı.
- Ledlow, G.R. ve Coppola, N.M. (2014). *Leadership for health professionals, second edition*. Chapter 2: Determining Your Own Leadership Style. Jones & Bartlett Learning, LLC ISBN: 9781284026887.
- Ledlow, G. R. ve Coppola, N. M. (2014). *Leadership for health professionals* (2. Baskı). Statesboro: Health Policy and Management Faculty Publications.
- Lelord, F., André C. Çeviren Madenci, R. (2018), *Zor kişiliklerle yaşamak*, İletişim Yayınları, İstanbul, Türkiye.
- Maitri, S. (2000). *The spiritual dimension of the enneagram: nine faces of the soul*. New York: Penguin.

- Mhunpiew, V. (2009). *Development of a career counseling center model for preparing students for the world of work using enneagram personality theory*. Faculty Of Education Chulalongkorn University.
- Morris, G. (2002), *Psikolojiye giriş*, Türk Psikologlar Derneği, Ankara, Türkiye.
- Myers, I.B. ve Briggs, K. (1976). *Myers-Briggs type indicator*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Myers I.B. ve McCaulley, M.H. (1985). *Manuel: A guide to the development and use of the myers briggs type indicator*. Palo Alto, CA, Counsulting Psychologists Press.
- MirAhmadi, N. (2006). Naqshbandi sufi order. Ekim 2019 tarihinde Naqshbandi Muhibeen: [www.legacy.nurmuhammad.com/HeartLevels/LataifGalb/gsdagestani on9points.htm](http://www.legacy.nurmuhammad.com/HeartLevels/LataifGalb/gsdagestani%20on9points.htm) adresinden alındı.
- Newgent, R. A., Parr, P. E., ve Newman, I. (2002). *The enneagram: Trends in Validation*. <https://eric.ed.gov/?id=ED468827>.
- Özdemir L.K. ve Acarkan, İ. (2014). *Dokuz mizaç modeline göre: çocuklarda mizaç farklılıkları ve kişilik gelişimi*. İstanbul. Kurtuba Yayınları.
- Öğretir, A. D. (2004). *Pozitif düşünmeye dayalı grup eğitimi programının annelerin benlik algısı, eşlerine ve çocuklarına yönelik tutumları ile kendini denetleme becerisi ve otomatik düşünceleri üzerinde etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Özdemir, O., Özdemir, P.,Kadak, M.,Nasıroğlu S.,(2012), *Psikolojide güncel yaklaşımlar*, 4.
- Özgen, H., Öztürk, A. ve Yalçın, A. (2002). *İnsan kaynakları yönetimi*. İstanbul: Nobel Kitabevi.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Çağdaş eğitimde psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Pederem Yayıncılık.
- Özsoy, O. (2004). *Değişen dünyada meslek seçimi ve geleceğin meslekleri*. (4. bs.). İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Palmer, H. (2006). *Ruhun aynası: enneagram*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Palmer, H. (2010), *Ruhun aynası enneagram'a yansıyan insan manzaraları*, Kaktüs Psikoloji, İstanbul, Türkiye.
- Palmer, H. (2014). *Ruhun aynası ennegrama yansıyan insan manzaraları*. (Çev. Okhan Gündüz). 2. Baskı. İstanbul. Kaknüs Yay.

- Partridge, T. (2012). Encyclopedia on early childhood development. [:http://www.child-encyclopedia.com/temperament/according-experts/earlytemperament-and-psychosocial-development](http://www.child-encyclopedia.com/temperament/according-experts/earlytemperament-and-psychosocial-development) adresinden alındı
- Pesen, S. R. (2015). *Grafik tasarım göstergelerinin algılanmasında kişilik faktörünün enneagram modeline göre incelenmesi*. İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Pilavcı, D. (2007). *Bilgi çağında değişen kariyer anlayışı ve üniversite öğrencilerinin kariyer tercihlerini etkileyen faktörler üzerine bir uygulama*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Prien, H. E. (1998). *The enneagram and the actor: using a system of personality typology in character analysis*. Carbondale: Southern Illinois University.
- Riso, D. R. ve Hudson, R. (1999). *The wisdom of the enneagram: the complete guide to psychological and spiritual growth for the nine personality types*. New York. Bantam Books.
- Riso, D. R., ve Hudson, R. (2003). *Discovering your personality type: the essential introduction to the enneagram, revised and expanded*. New York: Mariner Books.
- Riso, D. R. ve Hudson, R. (2015). *Enneagram ile kişilik analizi*. Çeviri : Günseli Aksoy. İstanbul. Butik Yayınları.
- Rothbart, M. K. ve Posner, M. I. (1985). Temperament and the development of SelfRegulation. *The Neuropsychology of Individual Differences.*, 99-123.
- Rothbart, M. K. ve Ahadi, S. A. (1994). Temperament and the development of personality. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 55-66.
- Rothbart, M., Ahadi, S.A. (2000), *Temperament and personality: origins and outcomes*, *Journal of Personality and Social Psychology*, 78-1, 122-135.
- Sarioğlu Uğur, S. (2016). *Kişilik tipolojilerine göre çalışanların örgütsel sessizlik algılamaları: kamu ve özel kesimde bir araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi.
- Schutz W. (1998). *FIRO*. WSA Inc, Muir Beach, CA.
- Schultz, D. P. ve Schultz, S. E. (2002). *Modern psikoloji tarihi*. Çev. Yasemin Aslay. (2. baskı.) İstanbul. Kaknüs Yayınları.
- Scott, S. A. (2011). *An analysis of the validity of the enneagram*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. The College of William and Mary. Virginia.

- Shine, R.L. (1998), *How shall we speak of childrens personalities in middle childhood? A preliminar taxonomy*, Psychological Bulletin, 124(3), 308-332.
- Soysal, A. (2008), Çalışma yaşamında kişilik tipleri: bir literatür taraması, *Çimento İşveren Dergisi*, 22
- Stevens, K. L. (2011). *Comparisons of enneagram types and five-factor model traits of graduate psychology student*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Chicago University.
- Subaş, A. (2017). *Okul yöneticilerinin “liderlik stilleri” ile “enneagram kişilik tipleri” arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi İstanbul.
- Tabachnick, B. & Fidell L.S. (2001). *Using multivariate statistics*, Fourth Edition. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Taşdöven, H., Emhan, A., Dönmez, M. (2012), *Liderlik tarzı ve mizaç-karakter ilişkisi: Polis Teşkilatında Bir Uygulama*, Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi, 2, 166-177.
- Tekbıyık, A. (2015). The use of jigsaw collaborative learning method in teaching socio scientific issues: The case of nuclear energy. *Journal of Baltic Science Education*, 14(2), 241.
- Telman, C. (2006). *Başarıya giden yolda meslek seçimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- TDK (2012). Türk Dil Kurumu, <http://tdkterim.gov.tr>
- TDK. (2014). Büyük Türkçe Sözlük. <http://tdk.gov.tr/>
- TDK (2018). Büyük Türkçe Sözlük. Erişim adresi: <http://www.tdk.gov.tr>
- TDK. (2020). Büyük Türkçe Sözlük. *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*: <https://sozluk.gov.tr>
- Totan, T., Aysan, F., Bektaş M. (2010), Öğretmen adaylarının mizaç, karakter ve kimlik özellikleri, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 19-43.
- Usal, A. ve Kuşluvan, Z. (2006). *Davranış bilimleri*. İzmir: Meta Basım.
- Uzunoğlu, S., Karakaş, F., Fındıkçı, L., Uzunoğlu, F., Karakaya, F.M. (2004), *Sıfır merkez yaklaşımı perspektifinden aile şirketlerine bakış*, 1. Aile İşletmeleri Kongresi, Editör: Prof.Dr. Tamer Koçel, İstanbul, 120-128.
- Vollmar, K. (1997). *The secret of enneagrams: mapping the personality*. Rockport: Element Books.

- Vurucu, F. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Wagner, J. P. (1980). A descriptive, reliability, and validity study of the enneagram personality typology. (Doctoral dissertation, Loyola University of Chicago, 1980). *Dissertation Abstracts International-A*, 41, 4664.
- Wagner, J. P. and Walker, R. E. (1983). Reliability and Validity Study of a Sufi Personality Typology: The Enneagram. *Journal of Clinical Psychology*, 39 (5): 712-717. doi:10.1002/1097-4679(198309)39:53.0.CO;2-3 [5 Mayıs 2019].
- Wagner, J.P. (1996). *The enneagram spectrum of personality styles: an introductory guide*. Portland. Metamorphous Press.
- Yanbastı, G. (1996), *Kişilik kuramları*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No.53, İzmir, Türkiye.
- Yegül, I. B. ve Koruç, Z. (1997). 15-18 yaş grubu elit bireysel sporcular, elit takım sporcuları ve sporcu olmayan bireylerin benlik saygısı puanlarının karşılaştırılması. *BESBD*, 2(4), 19-20.
- Yelboğa, A. (2006), Kişilik özellikleri ve iş performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi, *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 2, 197-211.
- Yeşilyaprak, B. (Ed.). (2014). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı kuramdan uygulamaya* (5. bs.). Ankara: Peg.
- Yılmaz, H., Ö. Üre Ve A. Sürücü (1996); *Rehberlik ders notları*, Konya.
- Yılmaz, E.D., Gençer, A.G. ve Aydemir, Ö. (2011). Tarihsel bir sistemin yeni bir mizaç modeline evrimi: dokuz tip mizaç modeli. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2), 165-166.
- Yılmaz, E.D., Ünal, Ö., Gençer, A.G., Aydemir, Ö. (2014), *enneagram'dan dokuz tip mizaç modeli'ne: bir öneri*, Eğitim ve Bilim, 173, 396-417.
- Yılmaz, E.D., Gençer, A.G., Aydemir, Ö., Yılmaz, A., Kesebir, S. ve Ünal, Ö. (2014a). Dokuz tip mizaç ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliği. *Eğitim ve Bilim*, 171(39), 115-137.
- Yılmaz, E.D., Gençer, G., Ünal, Ö., Örek, A., Aydemir, Ö., Deveci, E., Kırpınar, İ. (2015), Dokuz tip mizaç modeli ile psikobiyojik kişilik modeli ve affektif mizaç modeli arasındaki ilişki, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16, 95 103.

- Yılmaz, O. (2016), *Üniversite öğrencilerinin kariyer yönelimlerinin “kariyer dünyası haritası” üzerinde karma desenle incelenmesi: psikolojik danışma ve rehberlik örneği*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Yücel, S. (2019). *Kişilik özelliklerinin iş-aile yaşam çatışması ve tükenmişlik üzerine etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Zel, U. (2006). *Kişilik ve liderlik*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (16. bs). Ankara: PEGEM Akademi.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

Bu soruları yanıtlarken sizin durumunuz için en uygun olan seçeneğin yanına (X) işareti koyarak cevaplayınız.

1. Cinsiyetiniz?

- Erkek Kadın

2. Mesleğinizi tercih ederken neye göre tercih ettiniz?

- Çevre (öğretmen, aile, arkadaş vb.)
 İş olanağı
 kişilik özellikleri (ilgi, yetenek, istek, yaşam deneyimi)

3. Kendinizi nasıl tanımlarsınız?

- içedönük Dışadönük

4. Ailenizin gelir düzeyi?

- Düşük Orta Yüksek

1. Bebeklik döneminde size kim baktı?(ilk 24 ay)

- Annem Diğer...

2. İstedüğün mesleği mi okuyorsun?

- Evet Hayır

EK-2: Enneagram Kişilik Ölçeği

Değerli Katılımcı,

Aşağıda, iş yaşamınız ile ilgili deneyimlerinizi anlamak amacıyla tasarlanan bir envanter yer almaktadır. Envanterde yer alan ifadelerin doğru veya yanlış cevabı yoktur. Çalışmanın sağlıklı bir şekilde sonuçlandırılabilmesi için sizden beklenen olabildiğince içten cevaplar vermenizdir. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz.

Kişilik Tutumları Soru Formu	Beni Hiç Anlatmıyor	Bir Kısım Beni Anlatıyor	Geneli Beni Anlatıyor	Tamamı Beni Anlatıyor
	0	1	2	3
1. Standart ve kurallara herkesin uymasını önemseyen planlı, detaycı ve kuralcı biriyim.				
2. İnsanların ihtiyaçlarını onlardan önce fark edip hemen yardımcı olan, onları sözlerimle de önemseyen biriyim.				
3. Statü ve imajı önemseyen, rekabeti seven, içten motivasyonlu biriyim.				
4. Özgün ve derinlikli tarzımla dikkat çeken, yaptığım her işe kendi stilimi yansıtan biriyim.				
5. Yalnızlığı seven insanlara fazla sokulmayan, bağlanmaktan kaçınan, araştırmacı ve gözlemci biriyim.				
6. Tehlikeleri herkesten önce fark edebilen, güvenmekten, sorumluluk sahibi ve hoş biriyim.				
7. Hızlı ve pratik düşünerek seçenekleri çoğaltan, değişimi seven, keyfimi bozan yerlerden hemen uzaklaşan, neşeli biriyim.				
8. Güçlü, dayanıklı kendinden emin ve sert(karizmatik) görünümlü biriyim.				
9. Çatışmadan kaçınıp, sükuneti ve huzuru hep koruyan, uyumlu, anlayışlı ve öfkelenmeyen biriyim.				
10. Hataları herkesten önce fark edip müdahale eden, işlerin bir plana göre kusursuzca bitirilmesini önemseyen, çok prensipli biriyim.				
11. İhtiyaç duyulan birisi olmayı, onaylanmayı, ilgi çekmeyi ve insanlarla vakit geçirmeyi önemseyen biriyim.				
12. İşleri hızlıca başaran, rakiplerini kolayca geçebilen, ön plana çıkmaktan kaçınmayan biriyim.				
13. Özel yeteneklerim ve kişisel tarzımla engelleri aşmaya çalışan, kendini özgün (farklı) hisseden, özgürlüğüne düşkün biriyim.				
14. Mantık ve bilginin, duygu ve ilişkilerden daha önemli olduğunu				

düşünüp, duygularımı daima kontrol altında tutan biriyim.				
15. Kuralların uygulanmasını takip eden, tedbirli, güvenilir ve bilmek için çok soru soran biriyim.				
16. Şevkli, enerjik, spontane yaşayan ve seçeneklerimin çok olmasını önemseyen biriyim.				
17. Çevremde cesur ve doğal bir lider olarak algılanan, güç dengelerini iyi analiz eden, kararlı biriyim.				
18. Tüm seçenekleri araştırıp incelemeden asla karar vermeyen, alışkanlıklarına düşkün, birleştirici ve uzlaşmacı biriyim.				
19. Eşitsizlikleri engel olarak gören, herkesin işini kusursuz yapması gerektiğine inanan, idealist biriyim.				
20. İlğim, sevgim ve yardımlarım sayesinde, çevremde reddedilemez ve vazgeçilemez konuma gelmeye çalışan biriyim.				
21. Hızlı ve pratik çözüm üretebilen, insanları motive eden, detaylara fazla takılmadan iş bitirebilen biriyim.				
22. Estetik ve farklılığı çok önemseyen, kimliğim ve hayatın anlamı üzerine çok düşünen, duyguları hassas biriyim.				
23. Uzmanlaşmayı önemseyen, akılcı, bilgiyi esas alan, serinkanlı ve planlı biriyim.				
24. Sıcakkanlı, sadık, sorgulayıcı ve zaman zaman gelecekle ilgili kaygıları yoğunlaşan biriyim.				
25. Yeniliklere karşı heyecan duyan, riskleri düşünmeden hareket eden, şakalaşmaktan hoşlanan, ehl-i keyf biriyim.				
26. Problemleri çözmek için cesurca öne çıkan, özgüveni yüksek, reddedilmeyi sevmeyen biriyim.				
27. Konforuna düşkün, herkesin görüşünde haklılık payı gören, başkalarının hatalarını konuşmayı sevmeyen, affedici ve paylaşımcı biriyim.				

EK-3: Mesleki İlgi Envanteri

Aşağıda Mesleki ilgi envanteri ile ilgili bir takım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan seçeneklerden size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyiniz lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.

Mesleki İlgi Soru Formu	Hiç Sevmem	Sevmem	Ne Severim Ne Sevmem	Severim	Çok Severim
	1	2	3	4	5
GERÇEKÇİ					
1. Bağ bahçe işleriyle uğraşmayı					
2. Mekaniksel ve elektrikli cihazların çalışma mekanizmasını anlamaya çalışmayı					
3. Bir mobilya ürününü monte etmeye çalışmayı					
4. El becerisi gerektiren işler yapmayı					
5. Fiziksel güç gerektiren sporlar (judo, güreş, dağcılık, boks vb.) yapmayı					
6. Boya, badana işleriyle uğraşmayı					
7. Bozulan mekaniksel ve elektrikli cihazları tamir etmeye çalışmayı					
8. İş makineleri (kepçe, dozer, kamyon vb.) kullanmayı					
9. Ağaç işleri ile uğraşmayı (maket yapmayı, ağaçtan ürünler tasarlamayı vb.)					
10. Bir teknik serviste çalışmayı					
ARAŞTIRMACI					
11. Bilimsel teorileri anlamaya çalışmayı					
12. Sosyal ve doğa olaylarının nedenlerini araştırmayı					
13. Bir problemin çözümü için orijinal fikirler üretmeye çalışmayı					

14. Karmaşık ve zor mantıksal/matematiksel problemleri çözmeye çalışmayı.					
15. Zihin gücünü zorlayan meydan okuyucu problemler çözmeyi					
16. Bir şeyler keşfetmek veya icat etmek amacıyla deneyler (bilimsel veya amatör) yapmayı					
17. Projelerde araştırmacı olarak görev yapmayı					
18. Zihne takılan bir problemin ve sorunun çözümü için çeşitli kaynaklar taramayı					
19. Bilim ve teknoloji dünyasındaki yeni gelişmeleri takip etmeyi					
SANATÇI					
20. Bir müzik enstrümanı (aleti) çalmayı					
21. Sanatsal içerikli fotoğraflar çekmeyi					
22. Tiyatro ve drama gibi oyunlarda oynamayı					
23. Resim ve karikatür gibi sanatsal çizimler yapmayı					
24. Sanatsal etkinliklere katılmayı (resim sergisine gitmeyi, tiyatroya gitmeyi vb.)					
25. Bir resmi veya özel kuruluştta görsel tasarımcı olarak çalışmayı					
26. Bir film senaryosu, roman, hikâye vb. yazmayı					
27. Dans etmeyi, halk oyunları veya folklorik oyunları oynamayı					
28. Hayal gücü ve yaratıcılık gerektiren işlerle uğraşmayı					
SOSYAL					
29. Diğer insanların problemlerini dinlemeyi ve onlara çözümler üretmeye çalışmayı					
30. Toplum ve kamu yararı için başkalarından bağış toplamayı					
31. Başkalarına bir şeyler öğretmeyi					
32. Başka insanlara rehberlik yapmayı ve yol göstermeyi					
33. Empati kurmayı					
34. Yardıma gereksinim duyan iş arkadaşlarıma yardımcı olmayı					
35. Başkalarının mutluluğu için fedakârlık gerektiren işler yapmayı					

36. Maddi çıkar beklemeden başkaları için zaman ayırmayı					
37. Bir yardım kuruluşunda gönüllü olarak çalışmayı					
GİRİŞİMCİ					
38. Çalıştığım işte yenilikler peşinde koşmayı					
39. Kendi hedeflerine ulaşmak için başkalarını kullanmayı					
40. Bir işyerinde yöneticilik, idarecilik ve müdürlük yapmayı					
41. Birlikte çalıştığım insanları iş yapma noktasında motivasyonlarını artırmaya çalışmayı					
42. Başkalarının hayatlarına etki eden (olumlu ya da olumsuz) kararlar vermeyi					
43. Bir gruba liderlik yapmayı					
44. Başkalarını etkilemek için açık hava veya miting gibi alanlarda konuşma yapmayı					
45. Daha fazla maddi gelir elde etmek amacıyla yüksek risk gerektiren yatırımlar yapmayı					
46. Başkalarına bir şeyler satmayı, ürün pazarlamayı veya reklamını yapmayı					
GELENEKSEL					
47. Derslerde veya toplantılarda not tutmayı					
48. Bir ürünün kusurlarını araştırmayı					
49. İşleri belli bir plan ve programa göre yapmayı					
50. Çalışma masamın üzerindeki eşyaları (kitap, kalem, defter vb.) derleyip toparlamayı					
51. Hesap kitap işleri ile uğraşmayı					
52. Emir komuta zincirinin olduğu (hiyerarşinin olduğu) iş yerlerinde çalışmayı					
53. Dikkat ve titizlik gerektiren işler yapmayı					
54. Evrak düzenleyip dosyalamayı					
55. Günlük hayattaki harcamaların listesini tutmayı					

EK-4: Etik Kurul Onay Formu

T.C.
İSTANBUL AYVANSARAY ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜK

Sayı : E-31675095-100-2100001371

23.02.2021

Konu : Etik Kurul Raporu Hk.

Sayın Araştırmacı Mehmet KOYUNCU

“Enneagram Tipolojisine Göre Üniversite Öğrencilerinin Kişilik ve Mizaç Özelliklerinin Meslek Seçimine İlişkin Tutumlara Etkisinin İncelenmesi” konulu çalışmanız 02/09/2021 tarih 2021/01 sayılı Akademik Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda görüşülmüş olup; Akademik Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu üyelerinin değerlendirmesi sonucunda söz konusu çalışmanın etik ilkelere uygun olduğuna karar verilmiştir.

Prof. Dr. Barış BULUNMAZ
Rektör Yardımcısı

Ayvansaray Caddesi, No:45, 34087, Balat - İstanbul
Tel: 4447696 Faks: +90 212 6214503
E-Posta: info@ayvansaray.edu.tr Elektronik Ağ: www.ayvansaray.edu.tr

Bilgi: Medine Buse YILMAZ
Yazı İşleri Birim Müdürü

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanununa göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama adresi: <https://ebys.ayvansaray.edu.tr/> Belge Doğrulama - Doğrulama kodu: 76C8507

ÖZGEÇMİŞ

Ortaokul ve lise eğitimini Gaziantep’te tamamladım. 2006 yılında Adnan Menderes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde mezun oldum. Hasan Kalyoncu Üniversitesinde Aile Danışmanlığı Sertifikası, Halk Eğitim Merkezinde İşaret Dili Sertifikası, Milli Eğitim Bakanlık’ında Rehber Öğretmen sertifikası aldım. Anadolu Üniversitesinde Sosyal Hizmetler ve Yaşlı Bakımı bölümlerinden mezun oldum. İstanbul Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü son Sınıfta okumaktayım. 2019 Yılında İstanbul Ayvansaray Üniversitesinde Psikoloji Yüksek Lisansa başladım.